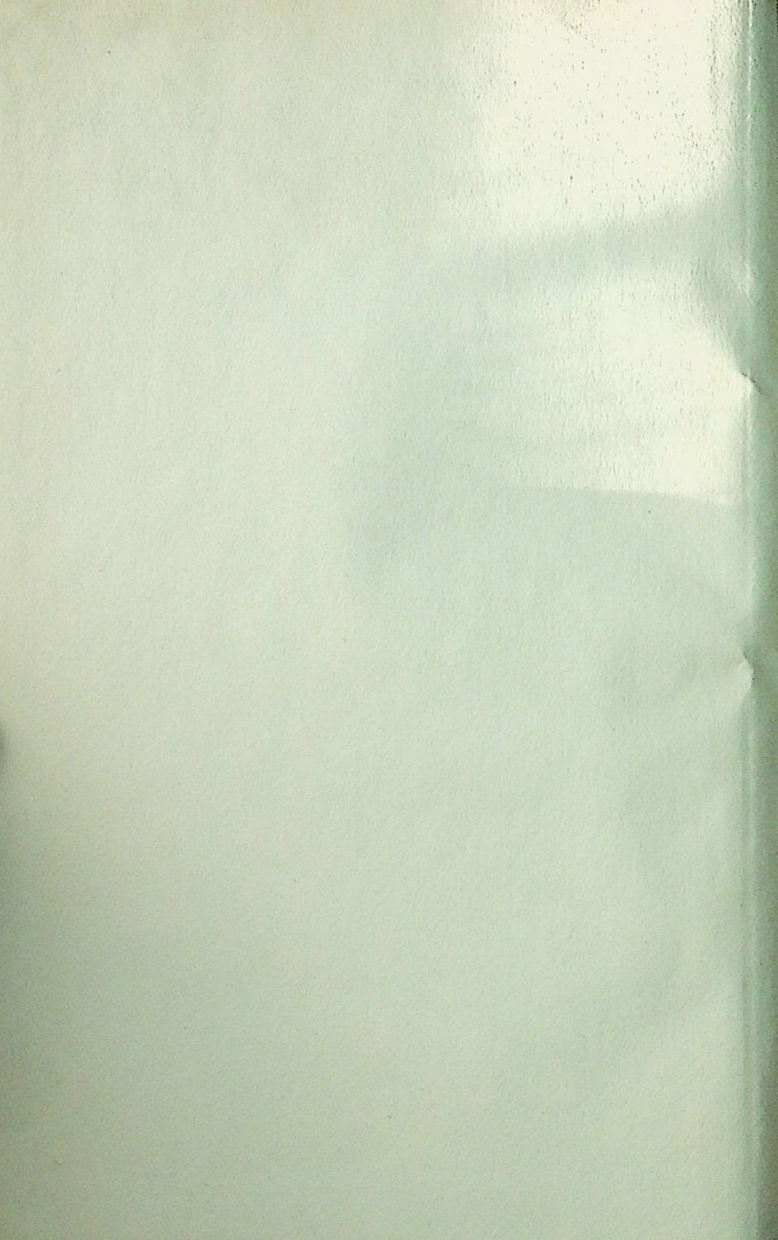

522458

Университетска библиотека
София

№ 522458

LEKTIRA
ZA NIŽE RAZREDE OSNOVNE ŠKOLE

ELIN PELIN
JAN BIBIJAN
NA MESECU

60/1

11 143 853

7.07.2020 8/2

LEKTIRA ZA NIŽE RAZREDE OSNOVNE ŠKOLE

IV razred

Urednik
Milivoje Jovanović

Prevela
Emilija Anđelić

Redaktor
Nemanja Sjeran

Korice
Vladislav Lalicki

Ilustrovao
Mihailo Pisanjuk

Za izdavača
Danilo Grujić

ELIN PELIN

**JAN BIBIJAN
NA MESECU**

**MLADO POKOLENJE
BEOGRAD
1965.**

522458

УН. БИБЛИОТЕКА	
ИЗБ. №	5613
K	1946

522458

JAN BIBIJAN

PRVI DEO

KD7(1)-334

PORTRET

U jednoj varošici ispod jedne velike planine, pored jedne velike reke, živeo jedan deran. Ali on nije ličio na ostalu decu iz varošice. Bio je malo drukčiji. Prvo, nikad nije češljao kosu i zato je ona bila razbarušena na čelu i slepljena sa strane, pa je ličila na travu izgorelu od sunca kroz koju je prošlo čitavo krdo teladi. Na nju nikad nije stavljena kapa, jer to dete, koje su drugovi, ko zna zašto, zvali Jan Bibijan, nije moglo da trpi kapu na glavi, a ni-

jedna kapa nije mogla strpljivo da stoji na jednoj takvoj glavi. Kad god bi kakva kapa i dospela na čupavu kosu Jana Bibijana, ne bi tamo ostala duže od jednog trenutka, padala je ili odletela sama i više niko nije mogao da je pronađe.

Drugo — nijedno odelo nije moglo ostati celo i čisto na čvrstom i zdravom telu Jana Bibijana duže od jednog dana. Odmah bi izgubilo svaki pristojan izgled, gubilo boju i dobijalo čudne masne mrlje, ko zna od čega. Pokrili bi ga blato i prašina, šavovi bi popucali, kao da se osmehuju, i kroz otvore bi provirili, kao tanki, sitni zubi, iskidani konci šava.

Jan Bibijan nije podnosio nikakve cipele. Voleo je da ide bos i stopala su mu zato bila spljoštena kao žabe, prsti rašireni, koža na kolenima gruba, žuljevita i toliko ispucala od vetra, hladnoće, vode i drugih nepoznatih uzroka, da je ponekad iz neke od tih brazda tekla krv. Ponekad bi ispisivao noktom na koži svoje ime, Jan Bibijan, i ono se videlo izdaleka, kao da je napisano tankom kredom.

Njegovi siromašni roditelji ulagali su mnogo truda i pažnje da poprave svog dragog i jedinog sina, ali uzalud. Ništa nije pomoglo. Ni suze majke, koja je i danju i noću tkala na razboju za druge, ni saveti vrednog oca, koji su se ponekad pretvarali u šamare ili batine. Otac je vrlo brižljivo obrađivao vinograd, jedino što je imao, i donosio je drva s planine na malom magarcu, koji je po karakteru i poslušnosti daleko nadmašivao nepopravljivog Jana Bibijana.

Kako ništa nije moglo da oplemeni dušu njihovog dragog sina, roditelji izgube svaku nadu, digoše ruke od njega i prepustiše ga providenju.

I tako Jan Bibijan poče da živi na ulici. Prestade da ide u školu. Drugovi iz mahale sa kojima se ranije igrao napustiše ga, prvo — što su ga se bojali, i drugo — što ih ništa nije vezivalo za njega.

Jan Bibijan nije za to mario. On je bio zadovoljan. I počeo da se zabavlja po svome i da na jedan naročit način izbegava dosadu, koju mu je donosio nerad.

Voleo je da stoji pored nekog oronulog zida na kraj varoši i čeka da prođe neko pseto, da na njega baci kamen, ili neko dete da mu otme kapu i baci na zemlju, neki nesrećni prosjak ili Ciganin, da mu spusti kamen u torbu, neki kočijaš, da mu poplaši konje.

Kad bi mu to dosadilo, krenuo bi da skita po varoši i zaustavljao bi se u čaršiji, gde je bilo toliko zabavnih stvari.

SUSRET SA ĐAVOLČIĆEM

Jan Bibijan je jedanput skitao izvan varoši bez ikakvog cilja. Sva su deca bila ili u školi ili u poslu. A bio je lep prolećni dan, kad voćke cvetaju, kad je polje zeleno i kad ptice, koje su doletele s juga, pripremaju svoja gnezda. Svako je bio zauzet svojim poslom, i Jan Bibijan nije imao s kim da se zabavlja. Ujutro je dugo stajao pred radnjom kačara jer je želeo da ukrade jednu malu testeru. Hteo je da prestruže nekoliko jabuka u voćnjaku svoga strica. Kačar, koji je Jana Bibijana dobro poznavao, podvuknu mu i otera ga.

— Šta tu zijaš, nevaljalče? Vuci se odavde! Ne volim da mi takve lenštine stoje pred radnjom.

Jan Bibijan se isplazi kačaru i kidnu, rešivši da mu se osveti.

Ode da skita izvan varoši. Kod reke je dugo stajao na mostu i bacao kamenje u bistri vir, gde su se sitne ribice veselo igrale. Zatim se pope na staru vrbu i dugo je kukao kao kukavica. Onda iziđe

na put i baci nekoliko kamenica za jednim automobilom, koji je munjevitom brzinom proleteo pored njega i zasuo ga oblakom prašine.

Dugo je Jan Bibijan gledao za automobilom i preteći mahnuo za njim svojom malom pesnicom.

Šta da radi? Nešto je kopkalo njegovu nemirnu dušu i nije mu davalo mira. Toga dana mu se ne pruži prilika da napravi neku štetu. Sve njegove rđave zamisli ostale su bez uspeha i išao je nezadovoljan i natmuren. Njegova ulepljena kosa ličila je na uvenulu travu u nekoj saksiji.

Pokuša da zvizne, ali usta su mu bila iskrivljena od nezadovoljstva i zbog toga ne uspe.

Odjedanput mu ispod nogu promače jedan veliki zeleni gušter, udari ga repom po peti i šmugnu u razrušenu ogradu vinograda.

Oči Jana Bibijana zablistашe od radosti, njegova uvenula kosa kao da se osveži, usta, iskrivljena od nezadovoljstva, ispraviše se i on živahno zviznu. Lepa zelena životinja uspuza se na ploču pored ograde, zagrejanu suncem, i stade. Čak okrenu glavu prema Janu Bibijanu, kao da želi nešto da mu kaže.

Jan Bibijan se sagnu, uze jedan veliki kamen, vrebajući priđe nekoliko koraka i baci ga na guštera. Zelena životinja se ne uplaši, mada je kamen pao blizu nje. Tada se Jan Bibijan reši da je uhvati živu. Poče da joj se približuje tiho govoreći:

*»Ja sam Jan Bibijan,
Ja sam sitan kao klin,
Silan kao džin«.*

Ali gušter ne sačeka da se prljava ruka Jana Bibijana pruži k njemu, već izvi svoje gipko telo i pobeže.

Jan Bibijan pođe za njim obazrivo i tiho.

Gušter uđe u vinograd i, krivudajući vrlo vešto između tek ozelenelih mladih grančica, iziđe u mali

šumarak na brežuljku, odatle skrenu u uvalu, isprepletenu trnjem i kupinama. Usred kupina je bio veliki kamen. Gušter se uspuza na taj kamen.

Jan Bibijan ga nije ispuštao iz vida. Pratio ga je svojim živahnim očima i razgledao kamen tražeći mesto odakle bi najlakše mogao da se popne na njega. Gušter opazi mališanove pokrete, kliznu po kamenu i nestade u velikoj rupi ispod njega.

— Fiju! — nezadovoljno uzviknu Jan Bibijan i mahnu rukom.

Odjednom iz rupe ispod kamena iskoči nekakav čovečuljak, skoči na kamen i reče:

— Ej, derane, zašto me zoveš?

— Ja te ne zovem — reče Jan Bibijan i zagleda se u to dete, koje nikad ranije nije video.

— Kako da me nisi zvao? Zar nisi malopre viknuo »Fjut«!

— Jesam, ali nisam tebe zvao.

— Ja sam mali đavolčić i zovem se »Fjut« — reče čudni čovečuljak i počeo da skakuće po kamenu smejući se.

Jan Bibijan se ne uplaši đavolčića. Naprotiv, dopade mu se i on stade da ga posmatra radoznalo i veselo. Đavolčić je ličio malo na Jana Bibijana, samo je bio slabiji i mnogo hitriji. Skakao je brzo i lako kao buva i lukavo prevrtao očima. A kad se smeja, u ustima su mu blistali divni beli zubi. Na čelu, sa strane, ispod čupave kose, virila su dva mala rošćića. Pozadi mu se video dugačak rep.

Đavolčić odjednom prestade da skače i prijateljski upita:

— Kako ti je ime?

Jan Bibijan podiže glavu i važno reče:

*»Ja sam Jan Bibijan
Ja sam sitan kao klin,
Silan kao džin«.*

— Jan Bibijan, Jan Bibijan! — poče đavolčić da peva i skakuće. — Mnogo mi se dopada tvoje ime. Hoćeš li da postanemo prijatelji? Ja nemam nijednog druga. Moj otac stari đavo Fjufjunko me oterao jer ceo mesec nisam nikome mogao da činim nikakvu pakost ni zlo. Kaznio me da živim daleko od njega, u ovoj rupi, dok ne postanem sposoban da činim pakosti i zlo ljudima.

Jan Bibijan je ćutke i pažljivo slušao priču đavolčića i u duši je osećao radost što se upoznao sa tako zanimljivim dečakom.

— Jane Bibijane, primaš li me za druga? — glasno viknu đavolčić podskočivši na jednoj nozi.

— Primam! — radosno reče Jan Bibijan. — I moj otac je digao ruke od mene. Samo iz drugog razloga. Tvoj otac se odrekao tebe što nisi sposoban da činiš pakosti, a moj otac se mene odrekao što sam sposoban samo za pakosti i ni za šta drugo.

— Ah! — uzviknu đavolčić, skoči s kamena i zagrli Jana Bibijana.

— Jane Bibijane, naučićeš me da i ja činim pakosti. Slušaću te i pomagaću ti u svemu. Ja znam mnogo veština. Mogu da se pretvorim u svaku životinju i da podražavam njihove glasove. Mogu da postanem nevidljiv. Mogu da vidim u mraku i još mnogo šta drugo.

Jan Bibijan zagrli prijatelja i poče da skače od radosti.

Otkad, otkad on traži takvog druga! Neće više skitati sam.

PRVI ISPIT

Uhvativši se za ruke, Jan Bibijan i đavolčić Fjut iziđoše iz udolice i uputiše se ka reci. Jan Bibijan je bio veoma zadovoljan što je našao druga i pono-

san što mu je drug đavolčić. Nasmijan i srećan, skakutao je s vremena na vreme na jednoj nozi i uzvikivao iz sve snage:

— Čuvaj! — kao da je pred njim gomila sveta koja mu je preprečila put.

A unaokolo nije bilo nikog. Bilo je tiho i pusto. Iznad trave su leteli leptiri, negde je pevao cvrčak, ptičice su igrale po žbunju. Ali Jan Bibijan je i dalje skakutao i vilkao »čuvaj«, jer se udružen sa đavolčićem osećao jakim.

Fjut — mali đavolčić — išao je pored Jana Bibijana, s vremena na vreme podskakivao na jednoj nozi i krišom mu dobacivao lukave poglede. Njegovo nasmevano lice pokazivalo je da je i on zadovoljan svojim drugom.

— Jane Bibijane! — uzviknu odjednom Fjut — mada mi se mnogo dopadaš kad te gledam, ipak, pravo da ti kažem, ne poznajem te dobro i strah me je od tebe.

— Zašto se bojiš? — začuđeno upita Jan Bibijan.

— Bojim se da me ne ostaviš. Ja volim da radim čudne stvari, i ako ti nećeš da mi pomažeš, bolje da se još sad razidemo.

— Eh, — nasmeja se Jan Bibijan — ne verujem da si veća štetočina od mene.

— Ko zna — reče s nevericom Fjut. — Treba da te ispitam.

— Brzo ćeš se uveriti — reče Jan Bibijan i udari Fjuta po ramenu, tako snažno da se ovaj savi i uzviknu od bola.

Razgovarajući tako, oni stigoše na livade koje su se prostirale pored reke. Tu, ispod jedne stare vrbe s trulim stablom, zaustaviše se da se odmore u senci, jer se sunce visoko diglo i jako peklo. Njih dvojica se opružiše po zelenoj travi, srećni zbog velikog lenstvovanja.

Posle nekog vremena Jan Bibijan se podiže i gurne Fjuta, koji je bio zadremao.

— Fjute, ustaj! Pogledaj tamo, pored one stare kobile pase kačarevo magare, onog kačara koji je jutros hteo da me izbije. Hoćeš li da ga pojašemo.

Đavolčiću zasjaše oči.

— Hoću, hoću — reče on žustro i skoči. — Tu životinju odavno poznajem i veoma mi je smešno kad je vidim. Ali nikad se nisam popeo na magare. A ti?

— Ehe, koliko puta! — važno odgovori Jan Bibijan.

— Moj stari otac — reče đavolčić — ne voli magarca, jer je on dobra, mirna i poslušna životinja. Đavoli ne vole dobre i poslušne životinje, bili to ljudi ili magarci. Magarci su uvek spremni da pomažu ljudima, poslušno vulku teške toware i bez roptanja podnose udarce žilavih pruteva kojima ih njihovi gospodari nezasluženo kažnjavaju...

Jan Bibijan ne sačeka da Fjut dovrši, skoči i brzo se uputi kačarevom magarcu. Magarac prestade da pase, podiže glavu i pogleda milo i prijateljski dečaka koji mu se približi.

Jan Bibijan ga uhvati za grivu i pozva Fjuta rukom. Fjut zaskakuta svojim tankim nožicama preko livade i dođe do magarca.

— Popni se! — reče Jan Bibijan. — Zar nisi nikad jahao magarca? Popni se, on se lako jaše i ne trese.

Đavolčić skoči hitro kao buva i nađe se na leđima mirnog magarca. Pope se i Jan Bibijan. I obojica su, držeći se jedan za drugog, udarali dobru životinju i stali da je teraju po livadi.

Fjut je puštao neke đavolske vesele uzvike, a Jan Bibijan je zabadao u životinju svoje duge nokte i vikao:

— Đi! Đi!

Magarac je trčao po livadi, a mršava kobila koja je tamo pasla gledala ga je sažaljivo.

— Hoćeš li još brže, Fjute?

— Hoću, hoću! — viknu Fjut.

Jan Bibijan skoči s magarčevih leđa, otkinu vrbov prut i poče da udara životinju po sapima, ali ona se umorila od dugog trčanja i nije više htela da juri. Tada u glavi Jana Bibijana sinu divna misao.

On ode do kobile, podiže joj rep i uhvati nekoliko konjskih muva koje su se uvek motale oko njenih nogu. Te muve stavi ispod repa magarca, na čijim je leđima sedeo Fjut mašući radosno nogama.

Magarac je čista životinja. On ne može da trpi nikakvu muvu na svome telu. Čim halapljivi insekti počese da mile po njemu, on polude od straha i užasa, poče da riče i iz sve snage juri po livadi bacajući se zadnjim nogama. Najzad leže na travu i poče da se prevrće, đavolčić odskoči u stranu, udari glavom o panj, previ se i poče iz sve snage da viče i plače.

Jan Bibijan mu priđe i, videvši njegovo ružno uplakano lice, obliveno krvlju, stade glasno da se smeje.

Đavolčić odjednom skoči, pa i on stade da se smeje. Krvi, koja mu je oblila lice, nestade, kao da je nikad nije ni bilo. On zagrlj Jana Bibijana i reče:

— Bravo, bravo, Jane Bibijane! Ti si zaista neobičan dečak. Vidim, možemo da budemo prijatelji. Položio si prvi ispit. Učinio si zlo jednoj nevinoj životinji, napakostio si prijatelju, razbio si mu glavu. I pri tome si se od srca smejao, dok sam ja plakao od bola. Dostojan si da mi budeš drug. Uto, kao iz zemlje, izbi stari kačar. Video je kako Jan Bibijan i njegov crni drug muče njegovog magarca i prilazio im je ljut, sa žilavim drenovim prutom u ruci. Ispruži ruku i uhvati Jana Bibijana za jaku, zatim mu saže glavu ka zemlji i poče da ga šiba žilavim prutom po turu.

Jan Bibijan zaurla od bola trzajući se svom snagom da bi se oslobodio kačarevih ruku. Ali ga je on držao snažnom rukom kao gvozdanim kleštima, udarao i ponavljao:

— Da zapamtiš kako se jaše tuđe magare, da zapamtiš kako se jaše tuđe magare!

— Fjute, gde si, Fjute, spasi me! — poče Jan Bibijan da zove u pomoć kad vide da ne može da se otrgne iz snažnih kačarevih ruku.

Fjut je na vreme umakao čim je ugledao drenov prut i, sakriven iza vrbe, gledao je smejući se kako kačar bije njegovog druga.

— Fjute, pa ti sve možeš, pomози mi, napravi se nevidljivim i uštini za nogu ovog prokletog kačara, jer mi tur gori kao u vatri! Ubiće me, umreću!

Fjut je iza zaklona slušao žalosne reči Jana Bibijana i previjao se od smeha. Pošto ga je dobro izudarao, kačar pusti Jana Bibijana, ritnu ga nogom i ode.

Đavolčić je čekao da se kačar udalji, pa iskoči iza zaklona i priđe Janu Bibijanu.

— Zašto si me ostavio da me prebiju! — povika uvređeno Jan Bibijan. — Je li to tvoje prijateljstvo!

— Oprosti, Jane Bibijane, — reče Fjut — mada se mi, đavoli, ničega ne plašimo, tri stvari izazivaju kod nas silan strah — miris tamjana, krst i drenov prut. Čim sam ga video u njegovim rukama, obuzeo me je takav strah, da sam sav uzdrhtao i triput sam se sapleo bežeći dok sam stigao do vrbe.

— Tako? — reče Jan Bibijan, koji je još jecao i nije mogao da se umiri. — Doći će red da se i ja tebi odužim za tu prijateljsku uslugu. Pomози mi bar da se ispravim na noge!

Fjut uhvati Jana Bibijana ispod pazuha i podiže ga.

— Jao, boli! — uhvati se Jan Bibijan za izubijano mesto. Krv mu je tekla iz rana i prljala iscepane pantalone.

Tada se Fjut saže i nekoliko puta pljunu na rane. One odjednom zarastoše, krv se zaustavi i Jan Bibijan oseti da mu bolovi minuše. On poče da skače i viče, čak i zapeva:

— Više me ne boli, više me ne boli!...

— Ni mene više ne boli! — reče Fjut. — Samo ovde, na glavi, između rogova, osećam neku ranu. Ona me boli. O, kako sad poče da me boli!

Fjut se uhvati za glavu i poče da krivi lice od bola.

BRZO PRIJATELJSTVO, BRZO NEPRIJATELJSTVO

Fjut i Jan Bibijan su noćivali u jednoj napuštenoj vodenici, nedaleko od varoši. Dolazili su rano, još pri zalasku sunca, šćućurili bi se u ugao, u koji su prostrli malo slame, i spavali su slatko dok sunce ne izgreje, jer su se obojica mnogo zamarala besciljnim skitanjem preko dana, koje ih je, mada im je pričinjavalo veliko zadovoljstvo, ipak iznuravalo.

Roditelji Jana Bibijana, mada su digli ruke od sina, ipak su žalili za njim. Mislili su da ga kazne svojom pritvornom ravnodušnošću, da ga na taj način urazume, da on tako, sam iziđe na pravi put. Ali kada im se sin ne pojavi u kući za čitavu nedelju dana, kad ni od koga ništa o njemu ne čuše, siroti stari ljudi pomisliše da mu se nešto desilo i uznemirise se.

Njegova majka, koja je po ceo dan sedela za razbojem, tkala je i bez reči oplakivala sudbinu svoga neposlušnog deteta. A otac je često izlazio na trg i raspitivao se kod poznatih dobrih ljudi ili dece da li su negde videli njegovog malog sina — jednog čupavog, nemirnog i neposlušnog dečaka, ali ipak milog i voljenog.

Raspitivao se siroti starac, ali niko nije ništa mogao da mu kaže.

Vi ćete, dragi čitaoc, upitati:

— Dobro, pa gde se Jan Bibijan hranio, jer bez hrane ne može da živi ni rđav ni dobar čovek?

Jana Bibijana je hranio đavolčić. On je mogao da se napravi nevidljiv i umeo je da se provuče kroz najmanje rupe, čak i kroz ključaonice na vratima. Tako je on svakog dana odlazio u varoš, ulazio u velike radnje gde su se prodavale razne privlačne stvari, ulazio u poslastičarnice i halvadžinice, ulazio u neku bogatu kuću gde bi namirisao da se spremaju dobra jela, uzimao što je hteo i koliko je hteo i nosio Janu Bibijanu, koji ga je čekao u nekom zaklonu izvan varoši. I da vidite kako se od tih kradenih jela naš Jan Bibijan popravi, kako mu oči zablistаше, kako mu se obrazi zarumeniše, kako mu se pleća raširiše! Celo telo mu se ispuni snagom i hod postade čvrst, smeo i siguran kao u neke divlje životinje.

A kad je Jan Bibijan video da se đavolčić potpuno privezao uz njega, počeo je iz obesti da se prema njemu rđavo ponaša, da ga muči i da mu preti. Jednog dana ga je tako izudarao, da je siroti đavolčić počeo da miriše na zgnječenu stenicu i za dva dana je izgubio moć da postaje nevidljiv.

A što je još važnije, on se naljuti i zareče se da će se đavolski osvetiti Janu Bibijanu, napusti ga i izgubi se.

Jan Bibijan već sutradan oseti gubitak vernog prijatelja i pokaja se zbog svog postupka. Ali đavoli ne vole one koji se kajaju, i Fjutova prijateljska osećanja se ohladiše.

Jan Bibijan je prvi put spavao u vodenici sam i gladan. A sutradan, kad se probudi, oseti da je još gladniji i usamljeniji. Tada krenu kroz gusto žbunje i korov pored reke i stade da viče:

— Fjute, Fjute! Vрати se! Obećavam ti da te nikad neću tući tako jako!

Ali se niko nije javljao.

Zavirivao je u svako trulo stablo, u svaki kupinov džbun koji se preplitao sa korovom ne bi li gde ugledao sakrivenog svog prijatelja, ali njega nije bilo. Uveče se slomljen i očajan vrati u vodenicu. I, zastavši žalosno pred vratima, Jan Bibijan uzdahnu i pomisli:

»Ako se Fjut ni sutra ne pojavi, vratiću se ocu i postaću najbolji dečak u varoši.« Pomislivši to, ponovi to isto glasno i očajan uđe unutra. Ali baš kad je hteo da legne na slamu, opazi pored nje razne sudove s hranom, hleb i čitavu gomilu voća.

— Nije me zaboravio rogati! — radosno reče Jan Bibijan i poče lakomo da jede.

Uto se napolju začu strašna galama. Neki promukli glasovi su čas šaputali, čas glasno i žučno raspravljali.

Jan Bibijan se u početku strašno uplaši. Pomisli da su to stražari koje je njegov otac poslao da ga uhvate, iskoči iz vodenice i pobeže što je brže mogao.

Ali u blizini nije bilo nikog. Tada on puzeći stiže do stabla jedne vrbe, stare ko zna koliko vekova, i pritaji se. Ali tamo, ispod nje, oseti neko komešanje; odande su dopirali neki čudni glasovi.

Kad dobro zagleda, vide da su tamo posedali crni stari đavoli. Njihovo savetovanje je bilo sudbonosno za Jana Bibijana.

STRAŠNA SEDNICA

Đavoli su se okupili na važnu sednicu. Jan Bibijan je bio radoznao da čuje šta govore. Najpre ga podiđoše žmarci od straha kad vide ta grozna čudovišta, sa mršavim telima, dugačkim rukama, koje su se klatile kao suve grane ljuljane vetrom.

Bila je mesečina, ali noć je bila tamna, jer su neki crni, iskidani oblaci zaklanjali mesec. Kad bi

se on provukao između njih i pokazao svoje puno lice, kao neka siromašna lepotica u pocepanom ruhu, đavoli bi okretali k njemu svoja crna lica i čuo bi se stari, promukli glas:

— Ugasite mesec! Ugasite mesec!

Jedan stari đavo popeo bi se na vrh vrbe brzi-
nom veverice i počeo snažno da duva. Crni oblaci,
koji su plovili nečom, brzo bi se skupili i zaklonili
lice nebeske svetiljke. U mraku bi opet počela stra-
šna šaputanja. U početku Jan Bibijan nije mogao
ništa da razume od toga šaputanja, ali malo-pomalo
sluh mu se izoštri, uši mu se načuljiše, on poče da
shvata pojedine reči, a zatim ceo razgovor.

Đavoli su, jedan po jedan, saopštavali svom sta-
rešini ko je preko dana učinio kakvo zlo ljudima i
ko je šta namislio da sutra uradi.

Jan Bibijan uvide da su đavoli jedna dobro or-
ganizovana banda za vršenje rđavih dela i da svaki
od njih ima posebnu misiju. Zato ih je jednog po jed-
nog starešina prozivao svojim promuklim glasom.

— Načelnik ubica!

Pred njim se uspravi đavo koji nije bio crn kao
ostali, već crven kao krv, sa dugačkim ražnjem u
ruci.

— Šta si danas izvršio? — upita starešina.

Crveni đavo ispriča strašne priče. Naterao je
jednog mladog čoveka da ubije svog brata, podsta-
kao neke ljude da postanu razbojnici i da ubiju jed-
nog bogatog trgovca. On je naveo ljude na mnoga
druga strašna ubistva.

Kad načelnik ubica završi, starešina viknu:

— Načelnik kradljivaca!

Javi se jedan crn đavo lukavog pogleda, du-
gačkih ruku i poče da priča.

Posle njega starešina prozva načelnika lažljiva-
ca, načelnika ulizica, načelnika lenština, oholih, pod-
smešljivaca, mučitelja, tirana.

Svako zlo, svaki najmanji prestup, svaka zla pomisao imali su po jednog đavola načelnika.

Jan Bibijan je svakog posmatrao radoznalo i s napregnutom pažnjom slušao njihove strašne priče. Pritajenog daha stajao je iza vrbe, ne mrdajući, i njegove širom otvorene oči nisu ništa propuštale.

Po strani od svih sedeo je jedan stari đavo žalosnog lica, vlažnih očiju, opuštenih ruku, utonuo u neke duboke misli.

— A ti, stari, šta si uspeo da uradiš? Tebi je oduzeta svaka načelnička dužnost i tako ti možeš da učiniš sve za šta ti se pruži prilika. Jesi li mogao šta da uradiš? — obrāti mu se starešina.

— Nisam, glavni starešino. Danas nisam mogao ništa da uradim, jer se moj mali sin Fjut vratio prebijen pa je trebalo da ga kaznim i posavetujem.

— A ko ga je istukao? — upita starešina.

— Jan Bibijan — njegov najverniji prijatelj.

Kad to ču, Jan Bibijan čučnu iza vrbe i načulji uši.

— Moj mali, dragi Fjut, — produži stari đavo — koliko puta sam ga savetovao, koliko puta sam ga učio, ali on je ipak sasvim neiskusao i dopustio je da ga bije čovečja ruka. Sad ima na glavi jednu veliku posekotinu, koja, umesto da zarašćuje, sve više raste. Na stranu sve drugo, ali on je toliko zavoleo druga Jana Bibijana da stalno plače za njim. Plače, ali ga je strah od njega, ne želi više da ga vidi. Žalosno je, jer ćemo dečaka ispustiti. On ima sve rđave naklonosti i postao bi naše poslušno oruđe. Sad, ako ga ostavimo, taj Jan Bibijan može postati dobar dečak. Žalosno je to za mog Fjuta, smatraćemo ga nesposobnim i proklećemo ga zauvek.

— Nije sve izgubljeno — javi se jedan glas. — Jan Bibijan žali za prijateljem. I ako mu on sutra donese kisele vode, koja izvire ispod ove vrbe, Fjutu će posekotina zarasti i dva dečaka će opet postati prijatelji.

Uto se ču udaljeno kukurikanje petlova. Uzne-
mireni, đavoli se ustumaraše i za tren oka nestadoše.
Oblaci se rasturiše po nebu i mesec obasja zemlju
svojom nežnom plavičastom svetlošću.

Jan Bibijan se vrati u vodenicu, ali dugo nije
mogao da zaspi. Rano u zoru on uzme malu testiju
kojom su se služili, napuni je kiselom vodom sa
izvora i uputi se ka steni gde se prvi put sreo sa
Fjutom. Pope se na nju i poče da viče:

— Fjute! Dođi! Fjute! Dođi! Čeka te Jan Bibijan!

OČAJNI RODITELJI

Pošto su uzalud tražili sina i raspitivali se za
njega po svim okolnim selima, siroti roditelji Jana
Bibijana padoše u očajanje. Niotkud ništa ne čuše
o svom detetu, koje im, mada rđavo, sad postade
neobično drago. Otac postade ćutljiv i zamišljen i
stalno je uzdisao, a majka je po ceo dan lila gorke
suze, neutešno jecala, ljubila i grlila njegovu malu
sliku i naricala:

— Moje drago, moje slatko detence! Gde propa-
de, gde se izgubi? Jesu li te razbojnici ukrali ili su
gladni zverovi raskidali tvoje nežno telo? Drago će-
do mamino, ti ipak nisi bio tako rđav da zaslužiš
tako tešku sudbinu! Tvoje su oči svetlele kao sun-
ce i ispunjavale svetlošću našu tamnu kućicu. Tvoj
smeh nas je terao da zaboravimo siromaštvo i da se
radujemo, kao da smo najbogatiji ljudi na svetu.

Slušajući majčine reči, koje su bile sve žalosni-
je, otac bi se rasplakao i srce bi mu se kidalo od bola.

— Ne, ne! Ipak je u njemu bilo nečeg dobrog.
Možda bi se on popravio kad poraste. Bio je dete i
njegove ludonije detinjaste. Mi smo hteli da on bude
mudar i tih kao mi odrasli. Ah, ah, šta uradismo sa
tim dečakom!

— Da ga opet potražimo — reče njegova majka.
— U okolini varoši ima pustih nepristupačnih mesta, žbunja i kupina. Da ga potražimo svuda!

I jednog jutra oni opet iziđoše i suznih očiju krenuše u okolinu. Išli su polako, čuteći i pregledali su svaki grm, svaki rov, svaku uvalu obraslu trnjem, svaku gomilu kamenja utočulu u žbunje, svaku udolicu obraslu kupinovim žbunjem. Zavirivali su u tako guste i neprohodne trnjake kuda se čak ni zmije nisu mogle provući. S vremena na vreme su tužno govorili:

— Jane Bibijane, sinko, javi nam se ako si tu! Budi i rđav, samo da znamo da si živ!

Baš su to govorili, očajni i izgubivši svaku nadu da će naći svoje drago dete, kad se sapletoše o jednu gomilu zemlje, napravljenu usred žbunja. Bio je to svež grob. Pored njega je bio zabijen veliki kamen, a na kamenu urezan natpis:

*Ovde počiva,
između trnja i koprija,
Jan Bibijan,
kao divlja patka zaklan
od razbojnika strašna oka
Oštronoža Krvoloka.*

Kad to pročitata majka pade na svežu zemlju i stade očajno da nariče, a otac, slomljen, sede i jecajući mu prigušišu glas.

— Siroto dete, siroto dete! — čule su se iskidane reči usred neutešnog jecanja.

— Ah, — reče majka — zar da dopustimo da nam dete počiva ovde, u ovom trnjaku? Prenećemo ga u groblje, gde leže naši prijatelji i rođaci!

Majka i otac počеше rukama da riju mali grob i da odbacuju zemlju. Kad su već izbacili dosta zemlje, sa dna otvorene rupe, u kojoj ne nađoše Jana Bibijana, izlete vrana. Ona slete na kamen i progovori čovečjim glasom:

— Ne plačite, Jan Bibijan je živ! Đavo je naročito iskopao ovaj grob da vas natera da ne tražite svog sina, pa da potpuno ostane pod njegovom vlašću. Ja sam bila lepa devojkica, ali me zli čarobnjak pretvori u ružnu vrana. Jan Bibijan se udružio sa sinom đavola, ali ja ću sve učiniti da ga spasem. Slušajte!

VRANINA PRIČA

Majka i otac Jana Bibijana sedoš na travu pored lažnog groba i vrana počeo da im priča:

— Ja sam ćerka jednog bogatog seoskoga gazde i njegovo jedino dete. Živeli smo u jednoj velikoj i lepoj varoši pored Dunava. Imanje nam je u obližnjem selu i tamo smo provodili veći deo vremena, naročito u proleće i leto. Tamo sam se slobodno i do mile volje igrala po zelenim livadama, brala cveće, trčala, vikala i radovala se. Otac i majka su me mnogo voleli i pazili.

Usred našeg imanja bio je veliki breg pokriven šumom. Na samom vrhu brega moj otac je napravio lep hladnjak i često smo tamo odlazili da se odmaramo u hladovini. Sa tog vrha su se videle daleke nepoznate šume, planine i sela. Ja sam oca o svemu ispitivala. Htela sam da znam imena tih nepoznatih planina i sela, raspitivala koliko su udaljena i želela da ih vidim.

Jedanput u leto otac mi reče da će mene i majku povesti u daleku šetnju, da izbliza vidim sve što smo gledali iz daljine. Imala sam osam godina i mnogo sam se tome obradovala. Nestrpljivo sam očekivala čas kad ćemo krenuti.

I eto, jednog dana krenusmo. Putovali smo našim lepim kočijama u koje su bili upregnuti snažni konji, a terao ih je naš stari i verni sluga. Ja sam se mnogo radovala. Išli smo dugim, belim putovima.

Prelazili smo preko visokih mostova ispod kojih su tekle bujne reke, noćivali u dalekim gradovima. Tako smo putovali nekoliko dana i najzad uđosmo u planinu koja me je toliko privlačila. Išli smo polako, vijugavim i strmim putom koji se probijao kroz gustu bukovu šumu. Na svakom koraku smo nailazili na izvore i česme. Ptice su preletale, zečevi jurili po stazama, a uplašene srne bežale po poljanama.

Ja sam se radovala, vikala i pevala.

Iz šume se odjednom razleže strašan pucanj. Otac i majka se srušiše na zemlju i ja ugledah krv oko njih. Na put iskoči nekoliko strašnih ljudi, uhvatiše konje i počеше nešto da viču.

Ja se uplaših, vrisnuh i pobegoh u šumu. Ne znam koliko sam trčala. Zabasala sam u gustu šumu i nisam znala kuda da idem. Pustoš šume me je plašila i nisam se usuđivala da glasno plačem, da me strašni razbojnici ne bi čuli i pronašli. Nastupi noć. Umorna, gladna, iscepane odeće, spustila sam se pored stabla jednog drveta.

— Oče, majko! — plakala sam, ali unaokolo nije bilo nikog.

I tako zaspah od umora.

Probudih se rano ujutru, drhteći od hladnoće. Unaokolo je bilo pusto. Počeh da lutam po šumi da pronađem neki put.

Odjednom začuh neko zvonce. U blizini ugledah magare kako je mirno paslo po šumi. Nedaleko od njega jedan dečak, malo veći od mene, skupljao je drva. Počeh glasno da plačem. Dečak me ču i priđe. Ispričah mu sve, on mi dade hleba i ogrnu me svojim pocepanim kaputićem, govoreći:

— Ne plači, odvešću te u grad.

Kad natovari magare drvima, pope me na tovar i odvede u grad. Na trgu se okupilo mnoštvo sveta. Tu su doneli moju majku i oca, koje su razbojnici ubili.

Neki dobri ljudi smilovaše se i uzeše me. Posle dva dana kroz grad prođe jedan pomorski oficir sa svojom lepom ćerkom. Kad su saznali za strašni događaj, dođoše da me vide. Zatim me povedoše sa sobom do jednog grada pored mora. Taj dobri čovek je bio kapetan broda. On me zavole i usvoji. I njegova ćerka, koja je bila lepa devojkica, pazila me je i brinula se o meni kao prava majka.

Ali jedne strašne noći na moru se podigla bura. Crni oblaci spustiše se s neba uz strašne munje i sliše se s burnim morem. Mi smo stajali na prozoru i gledali zanemevši od straha. Odjednom u mraku, usred bure, izađe kao sa morskog dna strašan brod, koji kao munja preseče talase i približi se obali. Sa broda se ispružiše neke strašno dugačke ruke i zgrabiše sa prozora mene i sestru. Uhvati nas veliki čarobnjak Mirilajlaj i odvede u svoje čarobno carstvo. Moju sestru uze za ženu, a mene pretvori u vranu.

Ali nikad neću zaboraviti dečaka koji me je našao u šumi i spasao. Mnogo sam mu zahvalna i večno ću se sećati njegovog imena — Jan Bibijan.

— Ah, pa to je naš izgubljeni sin! — zaplaka majka.

— Ja ga pratim i bdim nad njim. On je pao u ruke đavola, ali ja ću se brinuti o njemu i upozoriću ga na svako zlo. A vi nemojte da ga oplakujete! Jan Bibijan je živ.

Rekavši to, vrana uzleti i izgubi se u daljini.

Roditelji Jana Bibijana zanemeli su od čuda. Ali nada se povratu u srca. Oni shvatiše da sudbina nije napustila njihovog sina, da je on živ. To ih uteši.

DA SE OSVETIMO KAČARU

Izvorska kisela voda ponovo uspostavi prijateljstvo između Fjuta i Jana Bibijana.

Njihov kratki rastanak natera Jana Bibijana da malo razmisli. Napušten od roditelja i drugova, nađe se sasvim usamljen kad ga i Fjut ostavi. Bez Fjuta mu je bilo nekako strašno. Zato reši da bude bolji prema svom rogamom drugu. I zaista, obnovljeno drugarstvo ispuni radošću srca obojice i oni stadoše veselo da žive.

Jednom pošto su proveli lep i srećan dan u skitanju i pravljenju ludorija Fjut reče:

— Jane Bibijane, jesi li zaboravio batine koje si dobio od kačara?

— Nikad ih neću zaboraviti — odgovori Jan Bibijan.

— Misliš li da mu se osvetimo?

— Mislim, ali ne znam kako.

— Ja ću ti reći — reče Fjut. — Da mu ukrademo kokoške!

— Aha, vrlo dobro — poskoči Jan Bibijan od radosti. — Kačar ima mnogo lepih kokošaka i mnogo se stara oko njih. Kokošarnik mu je iza radionice. Mnogo će se jediti kad ih ukrademo.

— Dobro, učinićemo to još večeras — reče Fjut.

Kad se dobro smrači i u gradu se ugasi svetlost, Fjut i Jan Bibijan krenuše da ostvare svoju podmuklu zamisao. Išli su polako kroz mrak i s vremena na vreme podskakivali od radosti.

Kako se kačareva radionica, gde je bio i kokošarnik, nalazila na kraju grada, oni se približiše bešumno i neprimetno. Ne sretoše ni jednog čoveka, ne probudiše nijednog psa. Dva druga vrlo obazrivo obišoše malo dvorište i uvukoše se unutra kroz rupu na staroj truloj ogradi. Tamo je vladala mrtva tišina.

Ispod strehe su bile razne kace, burad i bačve. Na jednoj kaci se nalazila velika prazna vreća. Fjut je uze i reče:

— U nju ćemo staviti kokoške.

Tihim koracima kradljivci stigoše do kokošarnika. To je bila neka stara baraka, pokrivena ćeramidom i oblepljena blatom. Vratanca, nalik na rupu, bila su poluotvorena. Unutra su mirno i tiho spavale kačareve bele kokoške.

— Jane Bibijane, ti se uvuci unutra, hvataj, kidaj glave i dodaj i kokoške, a ja ću ih trpati u vreću.

Jan Bibijan se provuče kroz mala vrata tiho kao lisica. Ču se slabo kokodakanje, a zatim jedna mala ruka pruži kroz vratanca krvavu kokošku. Fjut je strpa u vreću. Uskoro se pojavi još jedna. Fjut napuni vreću.

Kačar, koji je spavao u radionici, probudi se i oslušnu. Opazi da se napolju nešto dešava, ču slabo kokodakanje, ustade, polako otvori vrata i iziđe.

Fjut ga oseti, ostavi vreću i brzo se sakri iza kokošarnika. Jan Bibijan, koji je u tom trenutku svojom okrvaljenom rukom pružao poslednju kokošku, reče tiho:

— Nema više.

Kačar, koji se već našao na mestu gde je dotle stajao Fjut, uze kokošku i odgovori tiho, izmenjenim glasom:

— Dobro, izlazi sad!

Na vratancima se najpre pojavi čupava glava Jana Bibijana, koji se zatim ceo izvuče, puzeći na rukama i kolenima, i ispravi se.

Tada ga snažna kačareva ruka uhvati za vrat kao klještima.

— Jao! — uzviknu Jan Bibijan iznenađen.

— Pst, ne viči! — reče kačar i tako ga snažno steže za vrat da se lopovu izbuljiše oči i uzvik mu zastade u grlu.

Kad to vide Fjut, koji je stajao skriven iza ko-košarnika, mudro preskoči ogradu i kao vetar nestade u mraku.

— Lele, čika-kačare, pusti me, neću više da kradem! Fjut me je naveo! — vikao je Jan Bibijan.

— Polako, polako, dete moje! — reče kačar mirno i ljubaznim glasom. — Ne plaši se, ništa ti neću. Ti si pošao rđavim putem, a ja hoću da ti pokazem pravi. Dođi ovamo, dođi dete moje!

Blag i srdačan ton kojim mu je kačar govorio umiri Jana Bibijana. A kačar ga više nije ni držao za vrat, već ga je uhvatio za ruku, kao svoje dete.

Jan Bibijan htede da iskoristi taj trenutak i lako povuče ruku, smerajući da se sasvim oslobodi i šmugne u mrak. Ali kačar steže prste i Jan Bibijan uvide da će se teško izvući.

— Ne pokušavaj da bežiš, dođi ovamo, dođi ovamo! Iz ovog tvog postupka treba da izvučeš pouku. Hajde sa mnom!

Kačar povede Jana Bibijana ka radionici, pred kojom su bila velika burad. Držeći stalno Jana Bibijana za ruku, kačar počeo da pregleda burad, jedno po jedno, da udara prstom po njima i da ih pažljivo zagleda. Zastade malo duže pred jednim dosta velikim buretom i zatim reče Janu Bibijanu:

— Ulazi unutra!

Jan Bibijan počeo da se otima.

— Uđi, uđi, sinko, ne boj se, hoću da ga isprobam!

Videvši da nema kud, Jan Bibijan se uhvati za ivicu bureta, podiže se i uđe u njega. Tada Kačar uze čitav okrugao kapak, stavi ga odozgo, uze čekić i brzo ga zakuca.

— Ma pusti me, čika-kačaru! — počeo da viče Jan Bibijan. — Pusti me, neću više da kradem! Molim te!

Ali kačar ne odgovori. On prevrnu bure i zakotrlja ga. Jan Bibijan se vrteo u njemu, udarao i vikao, ali bure se i dalje kotrljalo.

Kačar otkotrlja bure na polje, dogura ga do reke i gurnu u nju. Duboka voda ga ponese lako i mirno. Jan Bibijan se više nije tresao, klizio je kao u nekom čamcu, i osećao da ga nosi voda. To ga strahno uplaši:

— Fjute, Fjute, — viknu — spasavaj me! Ti si đavo, ti sve znaš, ti sve možeš, spasi svog druga!... Fjute, Fjute!...

Ali bure je plovilo i Jan Bibijan je čuo samo zapljuskivanje vode i drugo ništa! Ljuljajući se dugo na talasima i umoran, on zaspao.

LOVCI ZAKOPANOG BLAGA

Već nekoliko dana obalama reke lutala su tri stara lovca zakopanog blaga. Pročulo se da je iz nekog aviona, koji je prenosio u Indiju prtljag čuvenog maharadže, ispalo jedno bure sa dragocenostima i zlatom.

Stari lovci krenuše u okolinu i potajno raspitivahu ne bi li ušli u trag tajanstvenom blagu.

Te noći su lovci noćili pored reke. Naložili su vatru na zaklonjenom mestu i, uvijeni u teške kabаницe, ležali pored vatre, provodeći vreme u sanjarenju i razgovorima. Pred zoru, kad poče da sviće, jedan od njih ustade da se prošetata pored reke i da osmotri, jer im se učinilo da odnekud dopire neki neobičan šum.

Odjedanput on uzviknu iz sve snage, zbaci kabanicu i poče da skače kao lud.

— Bure, bure, bure!

Ona dvojica koja su još ležala pored vatre skočiše i pojuriše ka reci.

A njihov drug je stalno skakao, udarao u zemlju, pokazivao rukom i vikao:

— Bure, bure! Ja sam ga našao, ja sam ga prvi video, meni polovina, a drugu polovinu vi delite! Bure, bure, bure!

— Šta je, more, šta je?

— Bure, ide bogatstvo, gledajte ga, ide, pliva! To je!... Oh, oh, oh! Zbogom, nemaštino!

I zaista, kad njegovi drugovi pogledaše u reku kojoj je zora već davala srebrnastu boju, videše da njome plovi veliko bure.

Obuze ih silna, luda radost. Počeše da viču, da skaču i, ne misleći mnogo, baciše se u reku, obučeni, i počeše da gaze.

Reka se na tom mestu razlivala i bila je plića, ali na nekim mestima je ipak bila duboka. Tri lovca počeše da plivaju. Voda je bila hladna, ali oni to nisu osećali. Zagrevala ih je radost što su pronašli maharadžino blago.

Plivajući, gazeći, potpuno mokri, najzad uhvatiše bure i počeše pažljivo i oprezno da ga guraju ka obali.

— Pazite da ga ne razbijemo, hej! Jer, sve nam ode... Majko, majko, majko, srećne si nas rodila! — govorio je jedan od lovaca.

— Pažljivo, pažljivo! — ponavljala su druga dvojica i polako gurala bure.

Od njihovih uzvika i buke Jan Bibijan se trže i probudi... U prvi mah pomisli da ga đavoli nose i pretrnu od straha. Ali brzo se umiri shvativši da se neki ljudi muče da ga doteraju do obale.

I zaista, brzo oseti snažan potres nekog tupog udara. Bure su izgurili na obalu i ono se kotrljalo po nekom kamenju. Odjednom se zaustavi. Jan Bibijan začu:

— Hoćemo li da ga otvorimo? — reče neko tiho.

— Ne, ne ovde — odgovori drugi. — Da ga odguramo na neko skriveno mesto. Da niko ne vidi.

— Da ga sad ne otvaramo — reče drugi. — Pro-laze ljudi, videće nas. Da ga zakopamo u zemlju i doveće, kad se smrkne, da ga otvorimo.

»Jao«, pomisli Jan Bibijan, »ako me sad zakopaju u zemlju! Ugušiću se potpuno.«

— Ne, ne. Ta ko ima strpljenja da čeka! Dajte ga ovamo, u vrbak, da ga otvorimo!

— Da, da, ne možemo da čekamo!

Bure opet poče da se kotrlja po kamenju, zatim pređe na meko tle i na kraju Jan Bibijan ču šuštanje lišća i udaranje grana drveća. Bure se zaustavi.

— Dajte sad teslu — ču se glas i nekoliko snažnih udaraca sečivom uľrzo razbi kapak, koji odlete daleko od bureta.

Jan Bibijan promoli glavu i zatim brzo iskoči.

— Vampir, vampir! — povikaše lovci i dadoše se u beg. Jan Bibijan jurnu na drugu stranu. Trčao je svom snagom, izbegavajući otkrivena mesta i krijući se u šibljaku i vrbama koje su unaokolo rasle. Odjednom mu neko viknu:

— Stoj!

Jan Bibijan iznenađen stade. Pred njim se nalazio Fjut.

— Fjute! Šta se desilo, zašto si me ostavio da me zatvore u ono bure, zašto?

— Jane Bibijane, ja sam te spasao. Da ja nisam pokazao bure ovim lovcima, koji su se razbežali, ti bi u njemu nastradao. Ja sam išao pored reke i pratio te. Hteo sam da uđem i da izvadim bure, ali me je bilo strah, jer su sinoć bacili u reku svetu vodiću... Hajde sa mnom! Neću da te napuštam.

— Ah, moj dobri prijatelju! — reče Jan Bibijan, zagrli Fjuta i oduševljeno ga poljubi.

JAN BIBIJAN SA GLINENOM GLAVOM

Fjut je svuda pratio svog čupavog prijatelja — pomagao mu i podstrekavao ga u svim igrama, u svim ludorijama i rđavim zamislima koje su se rađale u glavi Jana Bibijana. Samo što bi se kroz tu glavu ponekad i neohotično provukle, kao kradljivici, i misli koje su žalostile đavolčića. Jan Bibijan je, na primer, vrlo često mislio na svoje roditelje, krišom odlazio noću i ostavljao po jedan hleb na pragu njihove siromašne kućice. Taj hleb je, naravno, krao iz gradskih pekarnica.

Jednog dana Fjut to ispriča svom ocu, koji se sa njim već pomirio i davao mu razne savete. Kad ču žalbu svoga sina, stari đavo se nasmeja.

— Ta glava, u koju ulaze dobre misli, može da se promeni — reče on i potapša sina po ramenu.

Jan Bibijan je zapazio da već nekoliko dana na staru vrbu pored vodenice, u kojoj je on još stanovao sa Fjutom, sleće crna vrana i dugo stoji nepomična i zamišljena. Jan Bibijan ju je gađao kamenjem i hteo da je otera, ali ona je tamo stajala i nije se plašila. Samo bi s vremena na vreme žalosno graknula i opet ućutala.

Jan Bibijan je jedanput pogodi kamenom. Tada mu vrana progovori čovečjim glasom:

— Jane Bibijane, čuvaj se rđavog druga! Ne teraj me, jer ću ti ustrebat! Ne govori ništa o meni!

Kad to reče, vrana se s mukom podiže sa grane na kojoj je stajala i odlete. To uznemiri Jana Bibijana. On se uplaši od te tajanstvene ptice i brzo se sakri u vodicu.

Od toga dana u duši Jana Bibijana zavlada nespokojstvo. Fjutovu pogledu nije moglo da promakne rđavo raspoloženje Jana Bibijana i on reši da mu priredi neku zabavu i odagna njegovu zamišljenost.

— Jane Bibijane, — reče mu Fjut — hoćeš li da se poigramo sa decom koja se skupljaju tamo, na poljani pored grada?

— Naravno hoću, — reče Jan Bibijan, čija je duša žudela za bučnim dečjim igrama — ali ti ćeš ih, Fjute, uplašiti.

— Neću, ja ću se pretvoriti u Ciganče i igrati se kao i ti sa ostalom decom.

I Fjut se odjednom pretvori u nestašno Ciganče, sa veselim osmehom, belim zubima, kovrdžavom kosom i svetlim živahnim očima.

— Tako mi se više dopadaš — reče mu Jan Bibijan, obradovan.

Kraj grada je bila prostrana zelena poljana, na kojoj su se okupljala deca iz toga kraja da se igraju. U blizini je bila i grnčarnica čika-Gorčilana. On je bio tih i dobar čovek, sa naočarima na nosu i velikom prljavom keceljom, okačenom o vrat i vezanom oko struka. On je pravio lepe glinene sudove, testije, čase, čupove i đuveča. Ti sudovi su se sušili, poređani ispred njegove male radionice, i deca su mu često pričinjavala štetu, bacajući kamenje i lomeći ih, ili gazeći ih malim bosim nogama dok su bili još vlažni.

Čika Gorčilan se ljutio, grdio male nestaške, terao ih, molio, ali nikad nije bio grub i nikad nije podigao ruku da nekog udari. On je imao dobru dušu i voleo je decu. On sam nije imao dece, voleo je tuđu i opraštao im nestašluke i štete.

Toga dana je napravio od blata jednog čovečuljka i stavio ga ispred radionice da se suši. Čovečuljak je bio velik kao Jan Bibijan. Čika Gorčilan ga je vešto napravio, kao da je živ, i nazvao ga Blatko.

Blatko je stajao pred radionicom kao neko pravo dete. Stajao je čvrsto na bosim nogama, sa zavrnutim nogavicama, sa rukama u džepovima, i sušio

se na suncu. Čika Gorčilan je bio zauzet negde u dvorištu oko peći, gde je pekao svoje glinene proizvode, kad se Fjut i Jan Bibijan, lutajući po poljani i tražeći decu, zaustaviše pred Blatkom. To nepomično glineno dete izazivalo ih je svojim junačkim spokojstvom i pogledom upravljenim u sunce. U duši Jana Bibijana probudiše se sve rđave osobine i nevaljalstva. On pride glinenom detetu i tako ga snažno uštinu za bedro, da otkinu parče blata. To mu pričinu veliko zadovoljstvo. On otkinu trnovit prut i poče da ga zabada Blatku u rebra, u uši i da ga bode po bosim nogama. Blatko je podnosio gruba zadirkivanja, a Fjut je stajao po strani i previjao se od smeha.

Crna vrana, stara poznanica Jana Bibijana, pojavi se iznad njegove glave i slete na krov grnčarnice. Ona je snažno graktala i mahala krilima, kao da je htela da privuče pažnju Jana Bibijana. Ali on, zanet zadirkivanjem sirotog Blatka, ne obrati nikakvu pažnju na nju.

Ali kad Jan Bibijan gurnu prst u blatnjave grudi glinenog deteta, na mestu gde je srce, Blatko uzviknu od bola i razjareno podiže ruku na svog mučitelja.

— Beži! — viknu Fjut i prvi pobeže.

Uplašen, Jan Bibijan, potrča za njim, ali razjareni Blatko pojuri za obojicom. On potraži oko sebe kamenice da gađa svog mučitelja, ali kad ih ne nađe, skide svoju glinenu glavu i baci je iz sve snage na Jana Bibijana. Teška glava udari nestaška tako snažno, da se njegova glava otkide i otkotrlja u stranu.

Tada stari đavo, Fjutov otac, koji je neprimetno pratio dečake, zgrabi Blatkovu glavu i zalepi je na vrat Jana Bibijana, a glavu Jana Bibijana zalepi na Blatkov vrat.

Jan Bibijan i Fjut bežali su i dalje, kao da se ništa nije dogodilo. Ali kad se dosta udaljiše i zakloniše iza gustog vrbaka, Jan Bibijan se zaustavi i reče:

— Fjute nešto mi je teško!

— Šta? — upita Fjut.

— Glava mi je teška...

I nagnuvši se nad baricu ispred seće ogleda se i užasnut vide da mesto svoje nosi Blatkovu glavu.

— Moja glava! Gde mi je glava? — uplašeno zaplaka Jan Bibijan. — Fjute, nađi mi glavu!...

Fjut zagrlj uplakanog prijatelja, iz čijih su očiju kapale blatnjave suze, i počeo da ga teši.

— Jane Bibijane, sa tom glavom će ti biti bolje, njome nećeš razmišljati o raznim glupostima, nego ćeš živeti spokojan i veseo. Mnogi ljudi nose takve glave od blata a da to i ne znaju. I zaista, oni su srećni. Takve glave su čitave i pune. U njima nema šupljine u kojoj bi bio mozak i zato nikad ne pate od glavobolje. Treba da se ponosiš što si se oslobodio svoje čupave glave, na kojoj je bilo toliko ožiljaka i iz koje bi pri svakom udaru potekla krv.

Jan Bibijan je slušao Fjutove utešne reči i njegovu glineno lice se osmehnulo.

Odjednom iznad njega počeo da kruži crna vrana, žalosno graknu i reče:

*Teško tebi, teško tebi,
Jane Bibijane,
stradanja te čekaju strašna
i patnje stalne.*

*Ali ti budi smeo i hrabar,
ne očajavaj —
jer svaka patnja i svaka muka
ima svoj kraj!*

*Proklet si i izgubio si
svoju glavu,
ali čuvaj i pazi dobro,
dušu pravu!*

*Srce napravi
dobrote gnezdом,
nadaј se i veruj
u pobedu nad zlom!*

*Ti nećeš glavom
već samo srcem
svet upoznati,
dete nesrećno.*

*Život ćeš srcem
ti već razumeti,
kroz njega ćeš iskustvo
veliko skupiti.*

*I znaj, kad usta tvoja
mene pozovu,
uvek ćeš ugledati
pticu ovu.*

Kad to reče, vrana se podiže u visinu i nestade.

CIGARETA

Za nekoliko dana Jan Bibijan naviknu na svoju novu glavu i kao da mu je sa njom bilo bolje. Nije više ništa mislio, ničega se nije bojao i dane je provodio spokojno i lezbrižno. Više ništa nije uzbuđivalo njegovu dušu. Bez ikakvog otpora potčinjavao se Fjutovim željama i nije zamarao mozak misleći o svojim postupcima. Kad je ostajao sam, dolazila je ona usamljena čudna vrana, koja ga je stalno pratila i žalosno graktala. Jan Bibijan se sa njom igrao i čak je dopuštao da mu sleti na glavu. Ponekad bi mu se javila želja da je uhvati i da joj iščupa rep, ali vrana bi osetila njegovu nameru i odletela.

Jedanput mu reče:

— Jane Bibijane, propao si, Fjut hoće da te odvede daleko, u podzemno carstvo đavola. Čuvaj se!

— Ne plašim se — odgovori Jan Bibijan. — Radознаo sam da vidim to đavolsko carstvo.

— Jane Bibijane, ako ti nekad ustrebam, zovni me i odmah ću doći...

— Kako da te pozovem? — upita je Jan Bibijan.

— Zovni tri puta: Ga, ga, ga! — i ja ću odmah doći.

Kad to ču, Jan Bibijan počeo da se smeje, da skakuće na jednoj nozi i viče: Ga, ga, ga!

Vranu rastuži lakomisleno ponašanje Jana Bibijana, u očima joj se pojaviše suze, zadržala se još malo, ne reče ništa i odlete.

Uto Jan Bibijan začu Fjutovo veselo zviždukanje; Fjut se bio negde izgubio i on ubrzo ugleda crne roščiće svog prijatelja koji je dolazio.

— Jane Bibijane, hajde sa mnom! — veselo mu reče Fjut čim se približi.

I obojica krenuše preko polja i zagaziše u njive zasađene duvanom. Svuda se širio lak opojni miris.

— Gle, kako lepo miriše! — reče Jan Bibijan.

— Opojno — reče Fjut.

— Jedanput sam probao da pušim, — reče Jan Bibijan — ali sam posle toga mnogo povraćao.

— Sad nećeš. Daću ti tako dobru cigaretu, da nikad više nećeš ostaviti duvan ako samo jedan dim povučesh.

I Fjut pokaza Janu Bibijanu sjajnu kutijicu, punu cigareta.

— Dađ! — žudno reče Jan Bibijan.

— Ne ovde! — reče Fjut. I kad predoše velike njive zasađene duvanom, udoše u jedan planinski tesnac kojim je tekla reka.

— Kuda? — upita Jan Bibijan.

— Idi napred i ne pitaj! — reče Fjut.

I on povede Jana Bibijana uskom kamenitom stazom koja je vodila pravo ka vrhu planine. Đavolčić je išao napred brzo i lako, a Jan Bibijan je koračao za njim i trudio se da ne zaostane. Ali njegova glinena glava mu je bila teška i on se ubrzo umori.

— Da se odmorimo, Fjute!

— Napred! — reče Fjut. On se okrenu, pogleda Jana Bibijana i prasnu u smeh, ugledavši njegovo glineno lice, umorno i osušeno, bez kapi znoja na čelu.

-- Penji se! — reče Fjut i podmetnu leđa.

Jan Bibijan uzjaha prijatelja.

Tad Fjut pojuri strašnom brzinom, skačući s kamena na kamen, sa stene na stenu, lako kao pero. Zatim se podiže iznad urvina i provalija, i polete u visinu kao orao. Jan Bibijan se čvrsto držao za njegov vrat i bila mu je prijatna lakoća sa kojom se dizao u visinu.

Fjut se spusti na najviši vrh i skide prijatelja.

— Jesi li video šta ja mogu? — reče on Janu Bibijanu. — Jesi li zadovoljan?

— Zadovoljan sam.

Tada Fjut izvadi sjajnu kutiju, pruži cigaretu Janu Bibijanu, zapali i on jednu i, sedeći na mekoj planinskoj travi — utonuše u blaženstvo.

Mirisni dim cigarete punio je nekom opojnom slašću grudi Jana Bibijana. On je žudno i ćutke pušio i gledao u daljinu. Daleko dole video je varošicu u kojoj su živeli njegovi roditelji, stalno zabrinuti zbog njega. Sunce se spuštalo iza horizonta, crveno i strašno. Tamo, pored njega, zastao je jedan taman oblak. Lič'o je na grozno čudovište s otvorenim ustima koje želi da proguta tu užarenu loptu.

Jan Bibijan je posmatrao, vukao dim iz cigarete i nije osećao ni strah ni žalost. Prijatno opijen

mirisom duvana, nije mislio ni o svojoj varošici, ni o svojoj majci, ni o čemu. Lak planinski vetar milovao je njegovo lice, ali on nije osećao njegovu svežinu.

A Fjut je ležao pored njega i posmatrao ga podsmešljivo.

U CARSTVU ZLA

Jan Bibijan se sav zaneo pušeći opojnu cigaretu. Nešto slatko zamagljivalo je vidik, u ušima su mu odjekivali prijatni zvuci. Neka slatka malaksalost obuzimala mu je telo i san mu je pritiskao kapke.

Odjednom oseti da leti, da se podiže u visinu i da strašnom brzinom prolaze oko njega tamni oblaci. Zatim oseti kako se polako spušta u neku mračnu provaliju. Jan Bibijan se trže, kao da se probudi iz sna. On zaista pomisli da se budi i da mu se u snu učinilo da leti. Ali kad se osvrnuo unaokolo, vide da je na Fjutovim leđima; Fjut je strašnom brzinom leteo dole u neku provaliju, pravo ka centru zemlje.

— Kuda? — upita Jan Bibijan prijatelja, ali Fjut ništa ne odgovori, nego poveća brzinu.

Uskoro uleteše u velik prostor pun čudne plave svetlosti koja je zračila sa svih strana. Jan Bibijan opazi da ta svetlost dolazi od nekih čudnih lampi a te lampe nisu ništa drugo nego oči ogromnih okamenjenih čudovišta. Čuo se šum sličan šištanju hiljada zmija i gmizavaca.

Jan Bibijan se uplaši.

— Fjute, — viknu on — kuda me vodiš?

— Ti si već u našem carstvu, Jane Bibijane. Oprosti se sa drugim svetom i budi poslušan!

— Fjute! — uzviknu Jan Bibijan užasnut — vrati me natrag, vrati me! Vрати me opet na beli svet!

— Čuti! — viknu Fjut.

Tada se Jan Bibijan naljuti i, kako je sedeo na đavolčićevim leđima, pruži ruku pozadi i uhvati ga za rep.

— Fjute, otkinuću ti rep ako me ne vratiš — viknu Jan Bibijan i snažno steže rep.

Ali đavolčić je leteo brzo kroz tu čudnu svetlost koja je dolazila iz očiju okamenjenih čudovišta, a šštanje gmizavaca postajalo je sve strašnije i strašnije.

Takvo Fjutovo ponašanje razjari Jana Bibijana. Gnev mu ispuni srce i u njegovoj glinenoj glavi prvi put se pojavi misao na sirotu majku i dobrog oca. I u svojoj razjarenosti Jan Bibijan tako snažno povuče Fjutu rep, da ga iščupa iz korena kao mladu stabljiku. I mašući njime kao bičem, stade snažno da udara po đavolčićevoj glavi.

Fjut uzviknu od bola i zatrese leđima da zbaci Jana Bibijana, ali mu se on uhvatio za vrat i nemilosrdno udarao, vičući:

— Fjute, vrati me natrag, inače ću ti slomiti rogove!

Tada se Fjut tako snažno zatrese, da mu Jan Bibijan odlete s leđa i oseti kako pada strašnom brzinom. Ali dok je padao, čuo je žalosne đavolčićeve jauke od kojih je odjekivao sav podzemni svet.

Dok je padao, Jan Bibijan opazi pod sobom veliki prostor nabijen đavolskim rogovima.

— Sad sam propao — pomisli Jan Bibijan i zatvori oči da ne gleda.

Ali odjednom se seti usamljene vrane koja ga je tako često obilazila i koja mu je rekla da je pozove ako mu se desi nešto strašno.

I Jan Bibijan viknu iz sve snage:

— Ga, ga, ga!

Odjednom se nađe na krilima te crne vrane i oseti da ga ona nosi na drugu stranu. Jan Bibijan se čvrsto uhvati za pticu i počeo da joj govori kroz suze:

— Mila vrano, mila sestro, izvedi me na beli svet, spasi me!

Ptica graknu tri puta: »ga, ga, ga« i prođe kroz velika vrata koja su se isprečila pred njom kao otvorena usta.

Pred očima Jana Bibijana ukaza se prostrana sala čiji su svi zidovi i pod i tavanica bili velika crna ogledala. Na sredini sale bio je crn presto. Vrana se spusti na njega, zbaci s leđa Jana Bibijana i reče:

— Ovo je presto strašnog čarobnjaka Mirilajlaja. Ja sam njegova zarobljenica i izvršavam njegova naređenja.

Jan Bibijan sede na presto i gorko zaplaka. Stade da miluje i ljubi crnu pticu, koja ga je gledala milo i žalosno.

— Čuti! — reče mu vrana. — Čuti i ne plaši se! Dok imaš rep u rukama, niko ti ništa ne može! Razumeš li?

— Razumem — reče Jan Bibijan.

— A kad ti ustrebam, zovni me — reče vrana.

— Sad do viđenja!

Ona odlete i nestade kao senka.

Jan Bibijan ostade sam usred prostrane sale od crnih ogledala. Osećao se kao neka buba zatvorena u veliku crnu kutiju. Stežući čvrsto đavolčićev rep, zamahnu njime nekoliko puta kao bičem i pođe po prostranoj sobi.

Bio je žedan, ali gde da nađe vodu?

Jan Bibijan stade pred jedno od crnih ogledala i gurnu ga rukom. Ali kad pogleda u njega, vide da strašno izgleda. Bio je zaboravio da ima glinenu glavu i sad, kad je vide na ramenima, pretrnu i sav očajan baci se na pod, pa stade da plače za svojom izgubljenom glavom, na kojoj su umesto mutnih i blatnjavih rupa svetlele vesele žive oči — a umesto blatnjavih ispucalih usta bila su kao ruža rumena usta, sa belim zubima što su tako divno blistali kad se smeja.

— Prokleti đavoli, vratite mi glavu, — vikao je Jan Bibijan — vratite mi moju živu, lepu glavu!...

I udarao je nogom i valjao se po podu kao zaklana kokoška.

Odjednom ustade i opet stade pred ogledalo, ali na ramenima nije imao glinenu glavu. Umesto nje bila je magareća njuška s dugačkim ušima.

Kad se vide, Jan Bibijan pobeže. Stade pred drugi zid od ogledala. Tamo se vide sa psećom glavom. Tako je imao redom glavu koze, majmuna, lisice, guštera, zmiје i žabe.

Tad Jan Bibijan zamahnu đavoljim repom i počе da udara po tim ogromnim ogledalima i da ih lomi. Ona su se razbijala u krupne komade, padala s bukom, ali su se odjednom vraćala na svoje mesto i ogledalo je opet postajalo čitavo kao što je i bilo.

Jan Bibijan je dugo udarao i razbijao strašna ogledala. Najzad, umoran i iznuren, pade na pod i zaspao.

ČUDAN SAN

Jan Bibijan je zaspao kao opijen nekom čarobnom biljkom. Ležao je poleduške na podu od ogledala i čvrsto držao u ruci otkinuti đavolov rep. Disao je snažno, potpuno otvorenih usta i s vremena na vreme je duboko uzdisao, kao da se oslobađao nekog tereta i kao da se sećao nečег lepog, lepog, ali odavno izgubljenog.

S vremena na vreme neko nespokoјstvo mu je nabiralo čelo i on bi snažno udario nogom i još jače stezao rep u rukama.

Jan Bibijan je sanjao. Najpre je ušao u neku burnu mutnu reku koja ga snažno ponese kroz kamenje i stenje udarajući njime čas o jednu, čas o drugu obalu.

— U pomoć, u pomoć! — vikao je Jan Bibijan, ali u blizini nije bilo nikog i besni šum reke zagluši njegov glas.

Pružao je ruke da se uhvati za kakav kamen ili koren, ali za čim bi god pružio ruku, bežalo je od njega. Reka je postajala sve veća i snažnija. Telo ga je bolelo od udaranja u kamenje, a voda je ispirala njegovu glinenu glavu i, što je bilo najstrašnije, pretila je opasnost da se odlepi od tela. Tada će Jan Bibijan ostati bez glave. S naporom je dizao glavu iznad vode, želeći da je sačuva, ali ona je bila teška i nije se pokoravala njegovoj volji.

Talasi besne reke bacali su ga i brzo nosili naniže između divnih obala, na kojima su se ukazivale primamljive slike. Tamo, nekom vijugavom stazom, pored rascvetalog drveća, lepim zelenim livadama, punim cveća prolaze vršnjaci Jana Bibijana, dečaci i devojčice, mili, lepi, čisti, blistavih i dobrih očiju, i sa knjigama u ruci odlaze u školu. A dalje, vredni orač drži ralo, muški seče zemlju i peva. Na drugoj strani zelena poljana, usred poljane drvo s gustom krošnjom, a oko njega, u prazničnim haljinama, igraju vesele devojke okićene cvećem i radosno kliču. U daljini malo seoce. osvetljeno suncem, a nasred sela crkva. Na njoj blešti krst, a širokim putem pored nje ide njegova majka, žalosna, slomljena, i šapuće ime svog izgubljenog deteta.

— Mama, majko! — viče Jan Bibijan iz sve snage i pruža ruke prema njoj, ali se njen mili lik udaljuje i nestaje.

Tamo gore, sa visoke planine spušta se čovek i tera magare natovareno granjem. Jan Bibijan ga prepoznaje iz daljine. To je njegov otac, pogrbljen, ostareo, sa očima usahlim od plača.

— Tata, tata! — viče Jan Bibijan. Ali lik brzo iščezava.

Reka buja i nosi ga. Teče pravo ka jednoj planini. On je poznaje. Poznaje sve njene vrhove. To

je njihova planina. Eno ispod nje njihove varošice. Jarko sunce greje siromašne krovove. Iz krivudavih uličica izlaze ljudi i hitaju na posao. Zrikavci preleću visoko iznad topola koje rastu oko velike bele škole, a dečji glasovi ih veselo pozdravljaju.

Reka ga nosi sve bliže i bliže, i najzad, buh — izbaci ga na jednu veliku poljanu i odlazi sa strašnim hukom dalje.

Jan Bibijan je spasen. On se osvrće unaokolo. Sve mu je poznato. On je pred svojim gradom. Ma — da je umoran, iznuren i moker, diže se i polazi.

Ali odjednom se zaustavlja. Ugleda grnčarnicu čika-Gorčilana, a pred njom stoji glineni Blatko, onakav kakvim ga je video prvi put, s glavom koju Jan Bibijan odmah poznade — njegovom sopstvenom glavom.

Srce Jana Bibijana ispuni gnev. On se brzim koracima i stegnutih pesnica uputi spokojnome Blatku, ispravi se pred njim i viknu:

— Daj mi glavu!...

Ali sopstvena glava Jana Bibijana nasmeja mu se i reče:

— Tebi priliči glava od blata. Ti nisi dostojan da nosiš čovečju glavu. A i meni je bolje s Blatkom.

— Moju glavu! — viknu još jače Jan Bibijan.

— Hoću svoju glavu! Uzmi glinenu! Teška mi je.

Jan Bibijan se tako razvikao i rasplakao, da se probudi. I kad otvori oči, vide da je opet u strašnoj sali sa crnim ogledalima. Pored njega je stajala crna vrana žalosnih očiju i kljunom mu je nežno sklanjala kosu.

Jan Bibijan ispruži ruku, zagrli crnu pticu i zaplaka, jecajući gorko.

— Ne plači, Jane Bibijane! — reče mu vrana.

— Dok u svojim rukama držiš đavolov rep, ničega se ne boj! Ali ako ga ispustiš, izgubljen si.

I vrana opet iščeze.

GDE JE DOSPEO JAN BIBIJAN

Jan Bibijan je dugo lutao po sali od crnih ogledala. Mučio se da nađe neka vrata. Želeo je da što pre izađe odatle. A i žeđ je počela da ga muči.

Unaokolo je vladala strašna tišina i pustoš. Niotkuda se nije čuo nikakav šum, nikakav zvuk. Jan Bibijan je čuo svoje korake. U sali je vladao neki plavičast polumrak, i on nije mogao da razlikuje je li dan ili noć. Unutra nije bilo nikakvih predmeta. Samo se crni presto uzdizao usred te puste sale. Jan Bibijan se zagleda u taj presto i vide da mu je gornji deo naslona ukrašen nekim staklenim rukama koje su se pružale u obliku zvezde i pokazivale u svim pravcima. Iz tih staklenih ruku izlazili su neki neobični plavi zraci koji su stvarali taj plavičast polumrak. Na svakoj od tih ruku bio je natpis. Jan Bibijan stade da čita:

»Levo« »desno« »pravo«
»gore« »dole« »ovde«
»stoj« »misli« »čuvaj se«

Iz tih natpisa Jan Bibijan nije mogao ništa da shvati, tim pre što je »levo« pisalo na ruci koja pokazuje nadesno, »desno« na ruci koja pokazuje nalevo, »gore« je pisalo na ruci koja pokazuje dole, a »dole« na ruci koja pokazuje gore.

Jan Bibijan pretrnu od straha. Uvide da je dospelo tamo odakle više neće moći da izađe. I on poklopi lice rukama i počeo da plače. Suze su mu obilno tekle iz očiju i jecaji su ga gušili. Suze su mu padale na pod od ogledala i lupale kao zrna prosutog sočiva. To se Janu Bibijanu učini čudno. Saže glavu i pogleda na pod. Na podu se, pored njegovih nogu, stvorila mala, plitka barica od njegovih vrelih suza, i ta barica je u svom kretanju ispisala: »Jane Bibijane, idi za nama, ne boj se!«

Jan Bibijan se još jače rasplaka i pođe tragom te suzne rečice. Ona je lagano tekla, a njena mala krivudanja su pisala:

*Za nama idi, dečko, ne boj se!
Mi izviremo iz srca,
spiramo bol sa duše,
rosimo je, osvežavamo je,
kao što proleće osvežava cveće.
Ko nije plakao tako,
srce mu je krečnjak-kamen suvi,
duša mu je dvorište puno đubreta.
Ko plače, taj je očišćen
kao sveže cveće poljsko,
koje ne zna šta je zlo...
Za nama idi, dečko, ne boj se!...
Naš put će da ti pokaže
gde se nalaziš...*

To pismo, koje su pisale suze Jana Bibijana, nizalo se kao biserna ogrlica po crnom staklu poda. Jan Bibijan ga je pratio čudeći se i s nadom, dok ne stiže do sredine drugog zida. Tu se pismo završi i suze se poređale u niz tačkica koje stigoše do tanke crte, koju Jan Bibijan dotle nije video. Kad pažljivo zagleda, opazi da se ta linija na crnom ogledalu ocrtava u obliku vrata. Pošto je želeo da odatle što pre pobegne i da se spase, nije mnogo razmišljao, već snažno gurnu rukama. I zaista, vrata se pred njim otvoriše i kroz njih ugleda голу pustinju, pokrivenu peskom, obasjanu nekom zaslepljujućom svetlošću. Jan Bibijan izađe i zaprepasćen stade. S obe strane je bilo bezbroj vrata obojenih raznim bojama — crvena, zelena, plava, crna, bela. I iznad svakih vrata nalazio se ogroman natpis. Jan Bibijan se okrete da vidi kakav je natpis iznad vrata kroz koja je on izišao. Diže glavu i pročita. »Veliki čarobnjak Mirilajljaj«.

Iznad susednih vrata, obojenih crno, Jan Bibijan pročitao užasnut:

»Carstvo đavola«.

Ali on se odmah umiri, setivši se da se ne nalazi u tom carstvu. Plašeći se da ne dospe tamo, htjede da se vrati. Uto se iz carstva đavola začu neki šum i govor. Jan Bibijan zastade da čuje šta se tamo dešava. Govor se uskoro pretvori u galamu i strašnu viku. Zatim se čuše udarci. Sigurno su nekog tukli, jer se razleže glasan plač. Oslušnuvši bolje, Jan Bibijan poznade glas svog prijatelja Fjuta. Radoznalost ga naterala da se približi crnim vratima iza kojih se čulo Fjutovo strašno urlikanje i snažni udarci biča koji su padali na njegova leđa.

— Lele, lele, pustite me! — Fjut je toliko plakao da su čak i vrata drhtala.

— Gde ti je rep? Gde ti je rep? — kreštao je neki strašan, krupan glas, sličan rikanju lava. I posle svakog pitanja čuo se udarac biča.

— Jao, nemojte da me bijete, obećavam da ću sve učiniti da vratim svoj rep!

— Znaš li ti, crni sine, da je s nama svršeno dok je u čovečjim rukama ma i jedan đavolov rep: mi smo nemoćni da vršimo zla dela i ne možemo da se krećemo po zemaljskom svetu.

Tako je urlao strašni glas, prekidan udarcima biča.

— Povratiću rep — plakao je Fjut. — Pustite me da nađem Jana Bibijana, prevariću ga i uzeću rep! Neće mi izmaći iz ruku!

— Kako ćeš ga uzeti? — grmeo je strašni glas. — Jan Bibijan je u carstvu velikog čarobnjaka. Zašto ga ostavi tamo, glupi đavole?

I bič opet zapljušta.

— Od bola sam pogrešio vrata! — ču se Fjutov iznemogli glas. — Ali ja ću ga opet pronaći, pustite me!

Jan Bibijan je sve slušao pritajenog daha i srce mu je snažno udaralo. Neka radost, divna radost kakvu nikad nije osetio, ispunjavala mu je dušu; u njemu se rađala i snažna želja da se spase. Shvatio je da dok ima uza se đavolov rep, drži zaključane i bespomoćne sve đavole. I odluči da ga dobro čuva i da ga ne daje nikad i nikom.

Ali kad pogleda u ruke, vide da rep nije kod njega. Jan Bibijan skoči kao uboden i vrati se natrag, kroz vrata kroz koja je izišao.

NEOBIČNA KNJIGA

Kad Jan Bibijan ponovo uđe u salu sa crnim ogledalima da traži đavolov rep, zaprepasti se i u prvi mah strašno uplaši. Tu, gde je vladala strašna tišina, gde se nije pojavljivalo nijedno živo biće, ugleda sad jednog strašnog čoveka. Bio je to neki starac sa sedom bradom, dugom do poda, sa širokim crvenim ogrtačem na plećima. U ruci je nosio ogromnu knjigu. Tako veliku knjigu Jan Bibijan nije nikad video.

Taj čudnovati starac išao je polako, kao da nekoga vreba. Baš kad je Jan Bibijan pritvarao za sobom vrata, starac se saže da nešto podigne sa zemlje. To je bio đavolov rep, koji je Jan Bibijan ispustio i tu ostavio.

Jan Bibijan ne dopusti da mu uzme rep. On skoči na starca, gurne ga natrag, baci se na pod i celim telom leže na rep i čvrsto ga pritisnu. Očekivao je da će se starac upustiti s njim u borbu i zato snažno steže rep, pomislivši:

— Umreću, ali rep ne dam!

Ali starac ne samo što nije želeo da se upusti u borbu nego se uplaši od iznenadnog napada Jana Bibijana, ispusti ogromnu knjigu, pobeže i iščeze kao da potonu u zemlju. Jan Bibijan pogleda unaokolo

i kad vide da nema nikog i da je u crnoj dvorani opet zavladała tišina, uze rep i ustade. I da taj skupoceni rep ne bi opet izgubio, opasa ga ispod košulje i dobro se zakopča.

Ali ovoga puta samoća mu se učini strašna. Želja da ode odatle poče da mu steže srce. Pored toga bio je ogladneo, i što je još gore, i ožedneo. Voda mu se pila kao nikad dotad.

I ne znajući šta da uradi, seti se crne vrane koja mu je toliko puta davala saveta i uzviknu:

— Ga, ga, ga!

Kroz crnu salu se odjednom začu oštar šum krila i crna vrana slete na presto.

— Žedan sam — viknu Jan Bibijan. Još i ne izreče, a vrane nestade.

Ubrzo ona donese u kljunu oračovu ljusku punu vode. Jan Bibijan brzo ispi taj mali gutljaj i žeđ mu odmah prođe.

— Gladan sam — reče posle toga Jan Bibijan.

Vrane opet nestade. Uskoro se vrati noseći u kljunu jedno zrno grožđa. Jan Bibijan zgrabi zrno i pojede ga. I odmah oseti da je sit.

Tada on pade na kolena pred vranu i žalosno poče da joj zahvaljuje i da je moli:

— Crna vrano, nepoznata sestrice, ko si, šta si, ne znam. Ali pošto se brineš o meni, spasi me odavde! Izbavi me! Hoću opet da iziđem na zemaljski svet, da nađem svoju glavu i da se vratim roditeljima, za kojima toliko čeznem i koji, znam sigurno, toliko pate zbog mene.

Vrana zamišljeno sagnu glavu, oči joj postadoše tužne. Okrenu se prema knjizi koju je čudni starac ispuštio na pod, pokazala na nju glavom i reče:

— Čitaj tu knjigu i, kad je pročitaš do kraja, onda ćeš se spasti!

Kad to reče, vrana opet iščeze kao da propade u zemlju.

Jan Bibijan ostade sam. Opet ga okruži strašna tišina. Približi se velikoj knjizi koja je bila na podu i pročitao naslov. Na srebrnom povezu ukrašenom briljantima, biserima i raznovrsnim dragim kamenjem pisalo je velikim zlatnim slovima:

»Ja sam knjiga života«,
a ispod tog naslova pisalo je sitnije: »Ko me čita — neće ožedneti, ko me izučiti, neće ogladneti.«

Šta je Jan Bibijan mogao da radi? Sam, izgubljen u toj tišini, umro bi od dosade. I on otvori veliku knjigu i počeo da čita. Odmah ga začuđiše čudna slova. U toj knjizi slova su bila u vidu malih živih čovečuljaka, koji su, poređani jedan pored drugog, obrazovali reči, redove i strane. Svi ti mali čovečuljci bili su lepi, veseli i obučeni u šarena odelja. Neki su se smejali, drugi su plakali, treći se plazili, a četvrti buljili. Jan Bibijan je ipak mogao da čita ta slova, takvo pisanje mu se sviđalo, kao da je poznavao svakog od tih čovečuljaka.

I on se udubi u čitanje.

U početku je čitao tiho, u sebi, zatim počeo šapatom i na kraju glasno. U knjizi su bile čudne priče. U njoj se govorilo o životu raznih ljudi, svih vremena, svih zemalja, svih naroda i svih rasa. Govorilo se o večnoj borbi ljudi sa prirodom, o njihovom večnom trudu da se prehrane, da se uzdignu, da postanu bogatiji i bolji. Te priče su bile tako zanimljive, da ih je Jan Bibijan neumorno čitao ne dižući glavu.

Kad je tako okrenuo nekoliko strana, iznenada zastade, jer između dva lista nađe debeo sloj vlažne zemlje. On izruči tu zemlju na gomilu ispred sebe i opet nastavi da čita. Ali između druga dva lista nađe nekoliko zrna žita. Jan Bibijan istrese ta zrna na gomilicu zemlje i kad podiže glavu, oseti da je gladan.

— Ah! — uzviknu Jan Bibijan.

Tada dva slova A i B brzo iskočiše iz knjige, rastrčase se na sve strane po sali, iziđoše kroz jedna

vrata, mala kao rupa od ključaonice i ubrzo se vratiše noseći u rukama velike činije pune najlepših jela.

— Izvoli, Jane Bibijane!

— Hvala vam, A i B, — reče Jan Bibijan uzevši jelo.

A i B stadoše ispred njega, a on poče da jede sa takvim apetitom da se slova-sluge odmakoshe u stranu, iz straha da ih on ne proguta zajedno s ukusnim jelom.

KA GORNJEM SVETU

Jan Bibijan nije mogao da zna koliko je vremena čitao tu ogromnu knjigu, jer nije znao kad je dan a kad je noć. Pored toga, toliko se zaneo tim čitanjem, da nije ni osetio kako vreme prolete. Kad pročita poslednju stranu, knjiga iščeze kao da nikad nije ni bila tu.

Tada se Jan Bibijan uspravi, protegnu i pođe da se prošeta po sali, još zanet čarobnom knjigom koju je pročitao. Kad se pogleda u zid od ogledala, vide da je porastao za desetak santimetara.

Pročitavši knjigu, Jan Bibijan se ohrabri. Nestade strah koji ga je bio obuzeo kad je tu dospeo i duša mu se ispuni nadom.

Iz knjige je saznao da čovek može da popravi sve greške koje učini u životu, samo kad ima volje i smelosti. Ma kakvo zlo da naiđe na čoveka, on može da se s njim bori i da ga savlada. Nema tako teškog položaja iz koga ne može da se iziđe, ako čovek ima smelosti i upornosti da se bori sa zlom i s preprekama i da ide napred, uvek smeo, uvek ponosit, uvek pun nade.

I Jan Bibijan, koji je dosad bio rob i potčinjen, odluči da se spase i da odatle iziđe, da nađe svoju glavu i da se vrati roditeljima.

I on poče da smišlja razne planove. Šetajući se po toj staklenoj sali, poče da zamišlja zanimljive doživljaje koji mogu da mu se dogode i kako da se u njima snađe. Okuraži se i on poče da zvižduće, zatim glasno zapeva:

*Više me nije strah
ni od čega na svetu,
slobodan sam kao orao,
izići ću u visokom letu!*

Glas Jana Bibijana odjeknu u praznini snažno i slobodno. Crna ogledala zadrhtaše i zazvečaše. To još više ohrabri Jana Bibijana. Hteo je da snagom svoga glasa polomi te crne staklene zidove i još jače viknu:

*Tu prokletu mađiju,
čiju sam osetio snagu,
i koja me dovede ovamo,
pobediću uprkos vragu!*

Stakleni zidovi počеше da trešte i da se lome kao od zemljotresa. Sobu obasja svetlost koja poče da treperi.

Odjednom se na sva četiri zida brzo otvoriše vratanca i kroz njih, dršćući od straha, izjuriše neki čovečuljci, u šarenim odelima, padoše na kolena pred Janom Bibijanom i molećivim glasom povikaše:

— Jane Bibijane, ćuti, ne viči! Nemoj da pevaš, probudićeš našeg gospodara, velikog čarobnjaka Mirilajlaja.

Jan Bibijan izvadi brzo ispod pazuha đavolov rep, zamahnu njime ljutito i viknu:

— Neka je proklet vaš Mirilajlaj, izvedite me oдавde ili ću vas sve pobiti!

Ugledavši đavolov rep, čovečuljci užasnuto povikaše i popadaše na pod kao mrtvi:

— Ustanite! — viknu Jan Bibijan. — Izvedite me odavde!

Ali šareni čovečuljci ne mrdnuše. Ležali su ukočeni od užasa. Samo su njihove male oči, izbečene od straha, besmisleno kolutale.

— Ustanite — uzviknu još glasnije Jan Bibijan. — Odvedite me vašem Mirilajlaju.

Čovečuljci počеше da se grče i da se savijaju u klupčad, sličnu malim ježevima bez bodlja.

Kad vide te bespomoćne čovečuljke, Jan Bibijan se nasmeja. Sakri opet rep ispod miške, sagnu se, uhvati jednog od njih za jaku, podiže ga kao vrapče i poče da ga zagleda.

Tada svi ostali koji su bili zgrčeni na podu skočiše i vičući pojuriše prema malim vratima kroz koja brzo nestadoše.

— Jao, Jane Bibijane, molim te pusti me! — poče da viče uhvaćeni čovečuljak.

— Ne boj se! — reče Jan Bibijan. — Kaži mi samo kako mogu odavde izići.

— Ja ne znam, ne znam! — uzviknu čovečuljak.

— Ne boj se! — osmehnu mu se Jan Bibijan, videvši kako dršće.

— Strah me je od đavolovog repa, Jane Bibijane. U našem carstvu đavolov rep smatra se za nešto najstrašnije. Veliki Mirilajlaj odavno traži takav rep da bi mu mađijama oduzeo svaku moć, ali nije mogao da ga pronađe. On se od njega mnogo plaši, ali ako mu ti daš samo jednu dlačicu, pustiće te odavde.

— Odvedi me Mirilajlaju! — viknu Jan Bibijan. — Ništa ti neću uraditi.

— Odvešću te, Jane Bibijane, samo me pusti.

— Dobro, ali ako pobegneš, izudaraću te repom!

— Pusti me, Jane Bibijane, neću te prevariti. Jan Bibijan pusti čovečuljka.

— Hajde za mnom! — viknu čovečuljak i, prišavši jednom od staklenih zidova, nađe jednu kao tačka malu rupicu, gurnu u nju ključić mali kao igla i pritisnu. Odjednom se ceo zid odškrinu poput vrata i pred Janom Bibijanom se pojavi beskrajna šuma koja je mirisala na jorgovan. Iznad nje je bilo plavo nebo, sunce je prijatno grejalo. Svuda se čuo veseli ptičji cvrkut.

Kad se nađe napolju, čovečuljak pobeže i sakri se u šumu.

Jan Bibijan pomisli da je spasen, da je to gornji svet, koji je on odavno bio ostavio, i pođe prvom stazom na koju nađe. Odjednom i šuma pođe, i udalji se od njega. On pohita da je stigne, ali i ona ubrza ispred njega.

Ali Jan Bibijan se ne uplaši. Izvadi rep, zamahnu njime i viknu šumi:

— Stoj!

Šuma se zaustavi. Jan Bibijan uđe u nju.

Kroz gusto žbunje preplitalo se mnoštvo staza. Ne razmišljajući, on krenu prvom i njome je dosta dugo išao. Pred njim se isprečiše tri česme iz kojih je tekla bistra i hladna voda.

Jan Bibijan je bio žedan. Stade pred prvu česmu, saže se da pije. Ali voda se odmah pretvori u gvožđe. Jan Bibijan se saže da pije sa druge česme, ali voda se pretvori u zlato. Ona iz treće se pretvori u srebro.

Jan Bibijan produži dalje. Odjednom iznad njega graknu crna vrana i uzviknu:

— Jane Bibijane, ne idi tim putem! Hajde sa mnom da te odvedem Mirilajlaju!

Vrana pođe napred a Jan Bibijan za njom. Ubrzo se u šumi pojavi neki dim. Kad se približiše, Jan Bibijan ugleda onog istog starca koji je bio zaboravio veliku knjigu. On je sedeo pored jake vatre i dugačkom kašikom mešao nešto u zemljanom loncu koji je stajao na vatri.

MIRILAJLAJ

Veliki čarobnjak Mirilajlaj, utonuo u razmišljanja i zanet poslom, ne obrati nikakvu pažnju na Jana Bibijana. S vremena na vreme je mešao kašikom po velikom loncu iz koga je izbijala raznobojna para, i šaputao neke reči. Čelo mu je bilo namršteno i blede. Seda brada mu je padala na zemlju kao bela krpa, a oči su mu pažljivo gledale u vatru.

Jan Bibijan, koji je doživeo toliko čudnih stvari, posmatrao je bez straha velikog čarobnjaka. Čak je zaželeo da ga gurne nogom i da prevrne veliki lonac iz koga je izlazio neki nepodnošljiv miris.

— Mirilajlaje, — viknu Jan Bibijan — oslobodi me odavde!

Glas mu odjeknu smelo i odlučno.

Trgnut iz razmišljanja tim smelim glasom, Mirilajlaj se okrenu i oči mu ljutito sevrnuše.

— Jane Bibijane, ti si moj zarobljenik! Zar iz velike knjige mudrosti nisi naučio da čovek treba da se spasava sopstvenim naporima.

Mirilajlaj ustade i odjednom toliko poraste da je Jan Bibijan, da bi ga pogledao u oči, morao da digne glavu.

— Jane Bibijane, skuvaću te u loncu i iz njega ćeš izići pretvoren u paru.

— Iš! — reče Mirilajlaj kad ugleda crnu vrana koja je stajala pored Jana Bibijana; vrana poslušno odlete.

Mirilajlaj pruži dugačku ruku prema vratu Jana Bibijana, raširivši prste da ga zgrabi.

Jan Bibijan odskoči u stranu, izvadi ispod miške đavolov rep i podiže ga preteći. Veliki čarobnjak Mirilajlaj odjednom počeo da se smanjuje i postade mali, manji od Jana Bibijana. Lice mu se od straha iskrivi, oči mu se izbečiše, a zubi zacvokotaše.

— Milost, milost! — tužno uzviknu Mirilajlaj.
— Poštedite me, Jane Bibijane!

Uto se vatra ugasi. Para prestade da izlazi i iz lonca ispuziše uz strašno šištanje tri ogromne zmije koje se brzo izgubiše u visokom žbunju.

— Izvedi me odavde! — viknu Jan Bibijan. — Izvedi me, ili ću te ubiti.

Jan Bibijan podiže rep nad glavom uplašenog Mirilajlaja.

— Nemoj me ubiti! Zaustavi ruku, Jane Bibijane, jer zlo koje ti meni učiniš biće dvaput veće za tebe. Ako me ubiješ, sva će vrata da se zaključaju, sve vode će da presuše i ova zelena šuma pretvoriće se u pustinju, a ti ćeš umreti od gladi i žeđi. I nikakva sila neće moći da te spase odavde. Skloni đavolov rep i ja ću ti pomoći.

Jan Bibijan skloni đavolov rep pod mišku. Mirilajlaj odjednom poče da raste i za nekoliko trenutaka poraste do visine čoveka.

— Izvedi me odavde! — zapovednički reče Jan Bibijan.

— Jane Bibijane, — reče veliki čarobnjak Mirilajlaj — ti imaš đavolov rep u kome se krije strašna sila. Njegovo je dejstvo nad čarobnjacima uništavajuće. S njim si ovde i ti moćan, ali ako izađeš u svet, donosiće ti samo nesreću. Daj mi ga, a ja ću te izvesti odavde.

Jan Bibijan se zamisli. Žarko je želeo da iziđe odatle. I ako je đavolov rep cena za njegovu slobodu, zašto da ga ne da. Dobro.

Ali kad opazi kako Mirilajlajeve oči lukavo posmatraju ispod bezbojnih velikih obrva, Jan Bibijan se trže. »Ne, nikad ga neću dati«, reče on u sebi. »Video sam njegovu snagu u ovom carstvu mađije i neću da ostanem bez njega.«

— Odluči se brzo, Jane Bibijane! — reče čarobnjak.

I podigavši ruke, poče da viče:

— U-u, u-u! ...

Šuma odjednom odjeknu od strašne galame i trčeći stadoše da pristižu hiljade čovečuljaka u šarenim odelima. Oni se mirno okupiše oko čarobnjaka i Jana Bibijana, ispuniše celu šumu uokolo i očekivahu ćutke.

— Lestve! — zapovednički viknu Mirilajlaj. — Donesite lestve!

Čovečuljci pojuriše kroz šumu i nestadoše. Ubrzo se vratiše vukući velike lestve čiji kraj Jan Bibijan nije mogao da sagleda.

— Uspravite ih! — naredi Mirilajlaj.

Čovečuljci okružiše lestve kao mravi i počеше brzo da ih dižu. Oni uspraviše jedan kraj koji se već izgubi u visini, a drugi kraj se još ne pojavi.

— Eto, ovim lestvama ćeš izići u beli svet — reče Mirilajlaj, okrenuvši se Janu Bibijanu. — Devet dana ćeš putovati njima. Daj rep i srećan ti put.

— Ne, — reče Jan Bibijan — kad se popnem, odande ću ti pustiti rep.

— Sa đavolovim repom neću te pustiti na njih! — odlučno reče Mirilajlaj.

— Onda me otprati do gore! — reče Jan Bibijan. — Rep ćeš dobiti na poslednjoj prečazi.

— Star sam i ne mogu da se penjem — tužno reče čarobnjak.

Tada Jan Bibijan, kad vide da su lestve uspravljene, izvadi đavolov rep i svom snagom zamahnu njime i levo i desno.

Čovečuljci se razbežaše vičući, a oni koji su bili na lestvama popadaše kao ukočeni na zemlju. Veliki čarobnjak Mirilajlaj opet se smanji i postade manji od Jana Bibijana.

Tada se Jan Bibijan uhvati za uspravljene lestve, poče da se penje njima brzinom mačke, držeći đavolov rep čvrsto u ruci.

Koliko je vremena tako išao, nije mogao da odredi. Ali kad pogleda dole, već se ništa nije videlo.

Gornji kraj lestvica još se nije video. Tada, umoran, Jan Bibijan sakri rep pod mišku i sede na jednu prečagu da se odmori.

Odjednom duboko ispod njega začu se strašan šum i prasak, lestve se strašno zaljuljaše i stadoše da se spuštaju. Jan Bibijan poče da pada.

— Ga, ga, ga! — viknu on setivši se vrane.

Odjednom oseti kako crna ptica dolete ispod njega i ponese ga na krilima.

GVOZDENA ŠUMA

Jan Bibijan se čvrsto uhvati za vranina leđa i stade toplo da joj zahvaljuje. Ona se osvrnu i dade znak da čuti.

Ptica uđe u neku plavičastu maglu, sličnu dimu. Jan Bibijan nije ništa video oko sebe. Izgubi iz vida i velike lestve, i šumu, i onaj veliki prostor koji je gledao ispod sebe kad se peo lestvama. Do njegova uha nije dopirao nikakav zvuk. Postade tiho i strašno. Hteo je da upita vranu kud ga nosi, ali nije smeo da progovori. Samo mu je pomisao da ga je vrana spasavala toliko puta davala nadu.

Odjednom se unaokolo razvedri. Plava magla ostade daleko iza njih i Jan Bibijan vide da lete iznad velikog jezera kome se kraj nije mogao videti. Voda jezera bila je crna kao katran. Pljuskala je, talasala se i veliki talasi su strašno hučali. Usred toga uzburkanog jezera plovila su dva broda — jedan beo, drugi crven.

Na palubi crvenog broda Jan Bibijan ugleda velikog čarobnjaka Mirilajlaja. On je sedeo utonuo u meku fotelju i sa durbinom uperenim naviše pratio crnu pticu koja je nosila Jana Bibijana. Oko njega na palubi sede su stotine čovečuljaka, gledali svoga gospodara pravo u lice i čekali naređenja.

Beli brod kao da je bio pust. Išao je nasumce, ljuljao se ovamo-onamo po talasiima, s vremena na vreme gubio se među njima i opet pojavljivao.

Crna vrana polete svom snagom prema tom belom brodu i spusti se sa svojim teretom na njegovu palubu. Čim siđe na brod, Jan Bibijan zapazi da je Mirilajlaj okrenuo durbin prema njemu. Odjednom se tamna voda uzburka još strašnije. Talasi porastose kao crne planine i uz strašnu huku pojuriše prema belom brodu.

— Ne boj se, Jane Bibijane, — viknu vrana — dok imaš kod sebe đavolov rep! Ne plaši se!

I onda se podiže visoko iznad crnog jezera, odlete i ostavi Jana Bibijana samog. Brod je bio pust. Talasi stadoše da se igraju njime i da ga bacaju kao iver. Crna voda ga je zapljuskivala i prelivala se preko njega. Jan Bibijan se skvasi do kože. Svuče odelo i ostavi ga u jedno malo ormanče u koje nije ulazila voda, pažljivo savivši đavolov rep u košulju.

Odjednom ispod palube broda iskočiše stotine čovečuljaka. Jedni opkoliše Jana Bibijana, drugi pojuriše ormančetu da mu uzmu odelo.

— Najpre uzmite rep! — povikaše neki od Mirilajlajevih slugu.

Jan Bibijan pretrnu. Vide da su čovečuljci došli da mu uzmu rep, udari nogom nekoliko njih, preskoči ih i zgrabi košulju iz ormančeta. Munjevitom brzinom uhvati rep i zamahnu nad glavama čovečuljaka. Oni se razbežaše, preplašeni, i stadoše da viču i jauču. Neki poskakaše u jezero, a neki popadaše na pod kao mrtvi. Treći nestadoše kao miševi po malim rupama.

Jan Bibijan zamahnu repom iznad razbesnele vode i ona se odjednom umiri, kao po naređenju. Tada on okrete rep prema Mirilajlajevom crvenom brodu.

Mirilajlaj odjednom ispusti durbin iz ruku, skliznu iz fotelje u koju je bio utonuo i pade.

— Poštedi me, Jane Bibijane! — uzviknu on ispruživši ruke prema belom brodu. — Skloni rep i kaži šta želiš!

— Odvedi me sa ovog mutnog jezera! — viknu Jan Bibijan. — Onda ćemo videti!

Čarobnjak se uspravi na palubi i načini neki znak nad vodom. Odjednom oba broda zaploviše mirno istim pravcem. Brzo se ukaza obala i brodovi pristadoše. Jan Bibijan brzo iskoči na pesak i pojuri prema crvenom brodu, koji se zaustavio na obali, daleko od belog.

Mirilajlaj je dršćući stajao na njemu. Čovečuljci koji su ga okruživali sklupčali su se kao ježevi.

— Dole svi! — naredi Jan Bibijan i udari repom o brod.

Mirilajlaj skoči na pesak i pade na kolena. Čovečuljci stadoše da se kotrljaju kao lopte i da padaju na pesak oko svoga gospodara, velikoga čarobnjaka.

— Ustanite! — viknu Jan Bibijan.

Mirilajlaj ustade. Ustadoše i čovečuljci, uplašeni i uzdrhtali.

— Jane Bibijane, skloni rep i ne govori! — molećivo reče Mirilajlaj. — Odavde počinje carstvo velikog ćutanja. Ovde je svaka reč izlišna. Ovde samo misao dela. U ovoj večnoj tišini razmišljanje može da izgradi plan spasenja ili večne propasti. Hajde sa mnom, Jane Bibijane, i razmisli tamo hoćeš li mi dati rep, pa da se spaseš, ili ćeš ovuda lutati, ne stigavši nikad do zemaljskog sveta i padajući iz jednog zla u drugo. Jane Bibijane, skloni rep i pođi za mnom!

Mirilajlaj dade neki znak čovečuljcima da se sklone. Oni odjednom nestadoše.

— Hajde za mnom, Jane Bibijane! — reče Mirilajlaj i pođe napred.

Jan Bibijan krenu za čarobnjakom. Uskoro se pred očima Jana Bibijana ukaza jedna ogromna suva šuma sa velikim čudnim drvećem koje je, kao ruke, dizalo gore svoje suve grane.

Kad udoše u šumu, Jan Bibijan vide da je sve drveće od gvožđa. Staza, koja je krivudala kroz šumu i kojom su pošli, bila je pokrivena crnim gvozdanim peskom.

Ali je najstrašnije bilo to što su grane svakoga drveta u toj gvozdenoj šumi bile pune gvozdених ptica koje su stajale nepomično i ćutale. Samo su im oči bile žive i gledale su žalosno kao da žele nešto da kažu.

Jan Bibijan je išao za Mirilajlajem kao u snu, kao da je opijen nekim slatkim opijumom. Nije mu se govorilo. Sećao se svega što je preživeo. I kad mu se u mislima pojavi mili lik majke, koja ga je toliko volela, on duboko uzdahnu. Taj uzdah stiže kao lak vetrić do tankih gvozdених grančica i one žalosno zabrujaše kao žice violine.

Zanet mislima, Jan Bibijan opusti ruke koračajući kao u zanosu. Kad pogleda ispred sebe, Mirilajlaj se udaljio i išao napred krupnim koracima. Telo mu je poraslo i ličio je na džina.

— Stoj! — viknu Jan Bibijan i diže spuštenu ruku u kojoj je držao rep.

Mirilajlaj stade i opet se smanji do rasta Jana Bibijana.

Izgled tih žalosnih ptica koje su stajale na gvozdеном drveću mučio je Jana Bibijana. Htede da ih pokrene i udari repom o stablo jednog drveta. Od tog udara šumom se razleže tiho, žalosno, metalno stenjanje, kao krik istrgnut iz duša nekih dalekih mučenika.

Odjednom se usred šume ukaza veliki gvozdени dvorac, mračna zgrada bez ijednog prozora. Mirilajlaj se pope uza stepenice koje su vodile ka teškim gvozdеним vratima.

Vrata se otvoriše kao nekom nevidljivom silom i Mirilajlaj pođe brzo prema njima. Vrata se opet zatvoriše uz strašan tresak. Jan Bibijan ostade na polju.

LJU-LJU

Kad se Jan Bibijan nađe pred teškim gvozdenim vratima koja mu se s treskom zatvoriše ispred nosa, shvati da ga je Mirilajlaj opet prevario. Uto iznad cele gvozdene šume zavlada mrak. Naide strašna oluja. Gvozdeno drveće stade žalosno da zveči. Nepomične ptice koje su stajale na njemu zapištaše i zaplakaše tako očajnim glasovima da se Janu Bibijanu diže kosa na glavi. Zaslepljujuće munje stadoše strašnom snagom da padaju jedna za drugom i da prosecaju mrak kao vatrenim mačevima. Gromovi i potresi uzdrmaše sve; i gvozdeni dvorac zazvoni kao ogromno zvono. Odjednom se izli strahovit pljusak. Stepence na kojima je stajao Jan Bibijan počеше da se klate, da ludo podskakuju i snažno ga odbaciše na gvozdeni pesak. Naidoše bujice i sve poplaviše.

Jan Bibijan se zbuni i uplaši. Poče da trči na sve strane, tražeći mesto gde da se skloni, ali strašan mrak mu je smetao da se snađe i on je bespomoćno udarao o gvozdena drveta, padao i ustajao, a bujica je sve zalivala kao ogromna reka koja buja strašnom silom. Ona dođe Janu Bibijanu do vrata, obori ga i brzo ponese.

Tada se Jan Bibijan seti đavolovog repa, koji mu je bio pod pazuhom. Izvuče ga brzo i stade da udara po mutnoj vodi i po drveću na koje je naletao. Čim zamahnu repom, mrak iščeze, postade svetlo. Oluja i munje prestadoše, bujica se stiša. U začaranoj šumi zavlada opet strašna tišina kao da se ništa nije dogodilo.

Jan Bibijan pogleda unaokolo. Gvozdeni dvorac se nije video. Jedina staza koju je video u šumi išćeze. On krenu nasumce.

Odjednom mu jedna ogromna zmija prepreči put. Pojuri na Jana Bibijana, obavi mu se oko nogu, ispruži glavu prema njegovom vratu, prebaci se preko njegove ruke u kojoj je držao đavolov rep, stegnu je snažno i otvori usta da je proguta.

Jan Bibijan koji je preživeo toliko strahota ne uplaši se. Uze rep slobodnom rukom i snažno udari zmiju po repu kojim mu je stezala noge. Zmija se brzo spusti sa njegovog tela i pobeže u šumu po gvozdenom pesku. Jan Bibijan je potera, trčeći za njom i udarajući je snažno repom. Ubrzo se pred njim opet pojavi gvozdeni dvorac prema kome je zmija bežala. Ona se brzo uspuza stepenicama, zatim se sasvim istanji, uspuza se uz gvozdena vrata i uvuče unutra kroz ključaonicu.

Tada Jan Bibijan zamahnu repom i stade da udara o gvozdena vrata. Ona se otvoriše uz tresak. Ču se strašan uzvik. Jan Bibijan uđe stalno vrteći repom. Zmija se odjednom sklupča, pade na zemlju i odmah se pretvori u Mirilajlaja, koji je sad bio toliko visok i krupan da mu je Jan Bibijan dosezao do ispod kolena.

— Jane Bibijane, — viknu Mirilajlaj — daj mi rep, pa ću te pustiti da izađeš iz mog čarobnog carstva.

— Lažeš! — uzviknu Jan Bibijan udarivši ga repom.

Mirilajlaj se odjednom smanji i postade niži od Jana Bibijana.

— Nemoj da me biješ, Jane Bibijane, — molećivo reče Mirilajlaj. — Nemoj da me biješ jer rane od đavolovog repa nikad ne zaraćuju i ja ću te onda večito zadržati ovde. Pretvoriću te u gvozdenu pticu i prikovati za neku granu, kao one tamo koje si video.

Kad to reče, Mirilajlaj izađe kroz jedna druga vrata i zalupi ih za sobom.

Jan Bibijan pojuri za njim, ali baš kad je hteo da zamahne đavolovim repom, da razbije i ta vrata, začu Mirilajlajev glas kako zove čovečuljke.

Oni odjednom ispuniše celu sobu i celu šumu. Jan Bibijan opazi to po buci koju su stvarali svojim sitnim koracima.

Jan Bibijan se približi vratima iza kojih je nestao Mirilajlaj i proviri kroz ključaonicu. Oko velikog čarobnjaka su se okupili njegovi pokorni čovečuljci, očekujući zapovesti, a pred njim je u vojničkom stavu stajao njihov vođa. On je na glavi imao dugačko pero na čijem su se vrhu nalazila tri oka. Te su se oči kretale na sve strane.

— Lju-Lju! — reče mu oštro Mirilajlaj. — Ti imaš oči koje se vrte na sve strane i vidiš triput više od svih, ti znaš moje tajne, naredi ljuljajućićima da uhvate Jana Bibijana i da ga bace u gvozdenu vodu! Neka se on pretvori u gvozdenu pticu. Prikujte ga onda za neku granu za večna vremena. Ali pre svega, čuvajte se repa koji on nosi!

— Najpre ću ga opiti mirisom biljke! — reče Lju-Lju — onda ću mu uzeti rep i baciću ga u gvozdenu vodu.

— Idi! — reče mu Mirilajlaj i podiže ruku.

Čovečuljci odmah iščezoše.

Jan Bibijan se odmače od vrata i spremi za odbranu.

Pred njim odjednom iskrсну mali Lju-Lju u šarenom odelu, sa tri oka na čelu, nasmejan i ljubazan. U ruci je držao divan cvet i, poklonivši se Janu Bibijanu, reče:

— Neustrašivi Jane Bibijane! Tebi, koji sa đavolovim repom imaš vlast nad nama, veliki čarobnjak Mirilajlaj šalje ovaj cvet u znak primirja. On želi da se udružite. Pomiriši ovaj cvet u znak da si saglasan!

Jan Bibijan, koji je držao iza leđa ruku sa đavolovim repom, prozreo je Lju-Ljuovo lukavstvo. Pružio je ruku da uzme cvet, ali umesto njega uhvati čvrsto Lju-Ljuovu ruku i podiže rep.

Lju-Lju vrisnu i pade kao okamenjen, ali ga Jan Bibijan podiže, uhvati za ramena i snažno prodrma.

Napolju se začuše uzvici i dreka.

— Ljuljajući, bežite kud koji! Jan Bibijan je uhvatio starešinu.

— Mirilajlaje, spasavaj se! — vikali su drugi.

Napolju nastade velika uzbuna, a zatim se sve umiri.

LJU-LJUOVA TAJNA

Lju-Lju je činio velike napore da se istrgne iz ruku Jana Bibijana, ali ga je ovaj čvrsto držao i nije hteo da ga pusti. Hteo je da od njega izvuče tajne za koje je čuo od Mirilajlaja i, snažno ga tresući rukama, vikao je preteći:

— Ne mrdaj, jer ću te zadaviti!

Kad vide da silom ne može da se otrgne, Lju-Lju počeo lukavo:

— Jane Bibijane, pusti me molim te! Ja sam običan Mirilajlajev sluga, čime ja mogu da ti koristim? Moja je snaga slaba, um mi je malen.

— Da mi kažeš kako mogu da izidem odavde. — viknu Jan Bibijan. — Inače te ne puštam živog.

— Reći ću ti, Jane Bibijane, reći ću ti, samo me ne steži toliko! Popusti malo!

— Govori brzo! ...

— Uplašio si me, Jane Bibijane. Od straha sam sve zaboravio, sve. Pusti me da odem do onoga gvozdеноg drveta, da sednem, da se umirim i priberem.

— Dobro, — reče Jan Bibijan — odvešću te do toga drveta.

— Pusti me da ja sam odem — reče Lju-Lju.
— Kad si pored mene, sav dršćem i ne mogu da mislim.

— Ostavi se lukavstva, Lju-Lju! Hajde sa mnom!

Jan Bibijan ga povede prema gvozdenom drvetu kuda je Lju-Lju hteo da ode.

— Ne tamo, ne tamo! — poče Lju-Lju da se opire. — Tamo kraj drugog.

Jan Bibijan vide da Lju-Lju hoće da ga prevari i da ga neki naročiti razlozi gone da izbegava drvo koje je najpre pokazao. Uhvati Lju-Ljua čvrsto za vrat i silom ga povuče na onu stranu na koju je on najpre hteo da ode.

Kad stigoše do tog drveta, Jan Bibijan opazi da se pri dnu stabla nalazi mali gvozdeni kapak. Na kapku je pisalo: »Lju-Lju, starešina ljuljujčića. Da niko drugi ne ulazi ovde osim njega.« Dok je Jan Bibijan čitao natpis, Lju-Lju poče da gundā nešto na nekom nerazumljivom jeziku — mali kapak se brzo podiže i Lju-Lju pokuša da skoči u otvor. Ali Jan Bibijan ga povuče u stranu i viknu:

— Govori, šta ima tu?

— Tu je moj stan. Hoćeš li da uđeš za trenutak?

Prozrevši Lju-Ljuova lukavstva, Jan Bibijan se nasmeja.

— Hvala, ne želim više da ulazim u podzemlje. Želim da se izvučem iz ovog u kome se sad nalazim.

— Put izbavljenja vodi ovuda — reče Lju-Lju i opet poče da šapuće neke nepovezane reči, koje su ličile na vraćanje.

Iz podzemlja odjednom izlete jedan ogroman orao. Podiže se visoko, stade da kruži, zatim se spusti, kljunu svojim jakim kljunom Jana Bibijana u glavu i zgrabi ga.

Jan Bibijan ne ispusti Lju-Ljua. Uhvati ga za vrat, gurnu ga brzo pod mišku, gde je nosio đavolov

rep i pokuša da uhvati orla za rep, ali jaka ptica ga steže svojim snažnim kandžama i ponese u visine.

Dok se dizao naviše, Jan Bibijan oseti kao da mu neka stenica mili ispod košulje. To je bio Lju-Lju, koji se iz straha od đavolskog repa, pored koga se iznenada našao, smanjio do veličine insekta.

Orao je leteo u visinu i Jan Bibijan je video ispod sebe veliku gvozdenu šumu. Po njoj su trčali mali ljuljajući, gledajući gore i veselo uzvikivali:

— Mirilajlaj će ga pustiti u jezero! — vikali su oni radosno — u jezero, u jezero!

Iz tih uzvika Jan Bibijan shvati da orao nije niko drugi nego sam Mirilajlaj. On pažljivo zavuče ruku pod mišku, izvadi rep i snažno zamahnu.

— Mirilajlaje, spusti me, ili ću te udariti repom!

Orao pusti krik pun užasa i straha i okrenu se nadole spustivši lagano krila. Slete pred gvozdeni dvorac, pusti tovar i strašno uplašen odlete na krov.

Jan Bibijan pritisnu mišicom Lju-Ljua da ne pobegne i sede na gvozdene stepenice da odahne.

Ljuljajući su bežali kroza šumu i vikali:

— Sakrijte se, sakrijte se, Lju-Lju je još u njegovim rukama!

Jan Bibijan uhvati Lju-Ljua, baci ga na zemlju, stade na njega i poče ga snažno udarati repom.

— Jane Bibijane, sve ću ti reći! — poče Lju-Lju da moli. — Samo nemoj da me biješ! Skloni rep!

— Ustani! — naredi mu Jan Bibijan.

— Slušaj, Jane Bibijane, nemoćni smo pred tobom dok nosiš taj đavolov rep. Za nas bi bila prava sreća kad bismo ga oteli od tebe, ali i pored tolikih pokušaja, to nismo mogli uspeti. Kad je tako, bolje je da se ti skloniš odavde, zajedno sa tim prokletim repom. Dosta smo strepeli! Ja ću ti pokazati put. Reći ću ti kako da iziđeš. Mirilajlaj ima tri žene. Kad je on u dvorcu, one šetaju, pevaju mu i zabavljaju ga. Kad spava, stoje mu više glave i čuvaju ga. Kad hoće da ih sakrije, pretvara ih u tri dlake u

bradi: gvozdenu, zlatnu i srebrnu. Gvozdена dlaka je najgora žena, ružna i strašna. Ona može da te ubije. Zlatna dlaka je bolja, ali ona se hrani samo očima i može da ti izvadi oči. Srebrna dlaka je najbolja — ona voli pesme. Nateraćе te da joj pevaš. Ako joj se pesma dopadne, spašće te, a ako joj se ne dopadne, pretvoriće te u crnu vranu. Ako išćupaš te dlake iz Mirilajlajеve brade, pa ih vežeš u čvor, odmah se pretvaraju u žene. Najlakše možeš išćupati gvozdenu dlaku, zlatnu teže, a srebrnu ne možeš da išćupaš dok ne išćupaš one prve dve. Ako vučeš i prekineš je, isteći će ti krvi i pretvorićeš se u crva za večita vremena. To je sve, Jane Bibijane. Radi šta hoćeš, ali odlazi odavde sa tim đavoljim repom, jer nas Mirilajlaj namučі .

Kad to reče, Lju-Lju se rasplaka i žalosno zamoli:

— Pusti me sad, Jane Bibijane, pusti me i požuri se da nađeš Mirilajlaja. On se odmara u dvorcu jer se uplašio repa. Kad vidi đavolov rep, po tri dana leži bolestan i nije u stanju ni da se pomeri s mesta.

— Slobodan si, Lju-Lju, — reče Jan Bibijan i pusti ga.

Jan Bibijan odmah diže đavolov rep i udari po gvozdenim vratima dvorca. Vrata se otvoriše i Jan Bibijan uđe, snažno vrteći repom. Prođe kroz mnoga vrata, kroz mnoge sobe i najzad se nađe pred jednom pećinom. Tu je ležao Mirilajlaj. Jan Bibijan skoči na njega, čvrsto ga stegnu i uhvati za bradu.

MIRILAJLAJEVE ŽENE

Kad Jan Bibijan uhvati Mirilajlaja za bradu, veliki čarobnjak se trže kao da se uplašio od strašnog sna i učini pokret da ustane, ali nije mogao.

Oseti da je ukočen, oči mu se razrogačiše, usta se pokrenuše da nešto kažu, ali se ne ču nikakav glas.

Tada mu Jan Bibijan razbaruši bradu i pronade u njoj tri dlake o kojima mu je govorio Lju-Lju. Ne razmišljajući mnogo i ne plašeći se, Jan Bibijan uhvati gvozdenu dlaku i povuče je svom snagom. Dlaka zabruja kao gvozdena žica i otkide se. Zatim iščupa zlatnu dlaku.

Ostalo je samo da iščupa i srebrnu. Ali Mirilaj-laj poče da viče i da se strašno koprcu. Odjednom izbi požar. Vatrene obruč visokih plamenova pojavi se svuda unaokolo i obuhvati ih.

— Da bežimo, Jane Bibijane, — viknu Mirilaj-laj. — Da bežimo, jer ćemo živi izgorjeti! Lju-Lju je zapalio dvorac.

Čarobnjak skoči i jurnu svom snagom, odgur-nuvši Jana Bibijana u stranu. Jan Bibijan se ne u-plaši; čvrsto ga je držao za bradu i nije ga puštao. A kad ga čarobnjak povede prema plamenu, Jan Bibi-
jan izvadi đavolcv rep i snažno zamahnu. Plame-
novi se odjednom ugasiše i nestadoše, a Mirilajlaj
pade na kolena pred Janom Bibijanom i stade da
moli:

— Pusti mi bradu, Jane Bibijane, ne čupaj mi srebrnu dlaku! Obećavam ti da ću te ovog puta iz-
vesti na zemaljski svet.

Pošto ga je čarobnjak toliko puta lagao, Jan Bi-
bijan se ovog puta ne prevari. Nađe mu u bradi sre-
brnu dlaku, uhvati je i pažljivo iščupa.

Zatim Jan Bibijan pusti čarobnjaka i reče:

— Odlazi u gvozdeni dvorac!

— Neću da te napuštam — reče žalosno Miri-
lajlaj. — Neću da ostavim žene same. One se stra-
šno mrze, jedna drugu mogu da pojedu ako ja nisam
kod njih.

— Odlazi odmah u dvorac! — viknu Jan Bibi-
jan, ostavi čarobnjaka i pođe kroz čarobnu šumu.

Čarobnjak krenu za njim. Tad ga Jan Bibijan otera repom.

Mirilajlaj pobeže dodirujući zemlju rukama. Trčao je tako brzo da ga je Jan Bibijan jedva stizao. I kad bi ga stigao, udarao bi ga snažno repom i Mirilajlaj bi potrčao još brže. Najzad stiže do dvorca i brzo uđe.

Jan Bibijan pođe sam kroza strašnu šumu.

— Šta sad da radim? — razmišljao je on. — Ako ove dlake zavežem, tri Mirilajlajeve žene mogu da me ubiju. Bolje da ih pretvorim jednu po jednu. Prva — zla, nije mi potrebna. Druga će mi pojesti oči. Da se nađem samo sa trećom. Ona će mi tražiti da joj pevam. Dobro, pevaću joj.

On uze srebrnu dlaku i stade da je vezuje u čvor, kao što mu je Lju-Lju rekao.

Uto na ruku Jana Bibijana pade jedna vrela kap. On diže glavu. Na grani gvozdеног дрвета stajala je njegova prijateljica, crna vrana. Ona je plakala, nepomična i tužna. Iz očiju su joj kapale krupne tople suze. Jedna od tih suza pala je na ruku Jana Bibijana.

— Ga, ga, ga! — viknu joj Jan Bibijan.

Ali crna vrana je nepomično stajala i ništa nije odgovarala.

— Crna vrano, moj verni družo, sestro, koja si mi pomagala i savetovala me, javi mi se i u ovom teškom trenutku! Kaži mi šta da radim! Da li da zavežem srebrnu dlaku?

Vrana odrečno zavrte glavom.

— Da li da zavežem zlatnu?

Vrana opet odrečno zavrte glavom.

— Da vežem gvozdenu?

Vrana potvrdno mahnu glavom. Jan Bibijan je verovao crnoj vrani.

Ne dvoumeći se, on uze gvozdenu dlaku, savi je i veza. Odjednom se pred njim stvori krupna i ružna žena zelenih očiju.

— Ko si ti? — viknu ona kad ugleda Jana Bibijana i pruži ruku da ga uhvati za vrat.

Jan Bibijan diže đavolov rep i reče:

— Čuti!

Strašna žena ustuknu, dršćući od straha...

Tada Jan Bibijan veza u čvor i zlatnu dlaku. Pred njim se odmah pojavi tanka i suva žena. Oči su joj bile krotke. Ona se naže, pokloni se duboko Janu Bibijanu i reče:

— Ko si ti i šta tražiš ovde?

— Ja sam Jan Bibijan, vlasnik đavolovog repa, Mirilajlajev zarobljenik.

— Šta hoćeš od nas? — upita opet mršava.

— Hoću da iziđem iz vašeg začaranog carstva, hoću da se opet vratim na zemaljski svet.

Još nije završio, a mršava žena kao zmija jurnu na njega i svoje koščate prste sa ostrim i dugačkim noktima pruži prema licu Jana Bibijana.

Jan Bibijan je tako snažno udari repom po rukama, da mršava žena vrisnu i uplašeno se izmače. A zatim reče mekim, molećivim glasom:

— Jane Bibijane, daj mi svoje oči! Ja jedem ljudske oči, daj mi ih i ja ću te izvesti odavde!

— Moje oči su od blata — reče Jan Bibijan. — Izgubio sam svoju glavu i mesto nje nosim glavu od blata. Ne verujem da su oči od blata ukusne.

Uto Jan Bibijan brzo veza i srebrnu dlaku. Pred njim se odjednom pojavi čudna lepotica. Na usnama joj je blistao osmeh, oči su joj svetlele kao najčistije nebo. Po obrazima su joj igrali laki ružičasti oblačići.

— Ah! — uzviknu ona začuđeno kad ugleda Jana Bibijana. Glas joj odjeknu slatko kao pesma.

— Gledaj je kako se mazi! — reče mršava žena, okrenuvši se debeloj. — A ispila bi mu krv kao zmija.

— Čuti, nakazo! — reče lepotica.

— Čuti ti, ulizice! — reče ružna.

Tri Mirilajlajeve žene se posvadaše. One su se mrzele i zato ih Mirilajlaj nikad nije ostavljao sve tri nasamo. Sad im se pružila prilika da izliju svu svoju zlobu i mržnju. Debela i mršava poleteše na lepoticu i stadoše da je vuku za haljinu i za kosu. Ona poče da plače i da viče.

— Mirilajlaje, gde si da me spaseš? Jane Bibijane, zar možeš mirno da gledaš kako me pred tvojim očima biju?

Tad Jan Bibijan dojuri i poče da udara repom dve ružne žene. One odjednom padoše na zemlju i ukočiše se kao mrtve.

— Hvala ti, Jane Bibijane, — reče lepotica. — Spasao si me ovih ružnih napasti. Kakvu nagradu tražiš za to?

— Lepotice, pomози mi, spasi me, izvedi me na zemaljski svet!

— Suviše tražiš, Jane Bibijane. Ako hoćeš da te spasem odavde, treba da mi nešto otpevaš. Mnogo volim da mi pevaju. Ako mi se tvoja pesma dopadne, bićeš spasen.

Lepotica se nasloni na jedno gvozdeno drvo i podiže svoje plave oči prema Janu Bibijanu.

— Čekam! — reče ona zapovednički.

Jan Bibijan stade ispred nje zbunjen i opčinjen njenom lepotom. Neka čudna, neobična snaga ispunila mu grudi. On oduševljeno zapeva.

MOĆ PESME

Jan Bibijan zapeva. I čim otvori usta grudi mu se ispuniše nekom prijatnom toplinom, srce mu zabudi želja da se vrati na zemaljski svet, dušu mu

ispuniše uspomene na rodni grad, lepu planinu iznad njega, veliku ravnicu, njive koje se prostiru po njoj, reku koja ih zaliva. Pred njim se pojavi ceo rodni kraj, koji su njegove oči prvo ugledale, u kome se igrao sa svojim drugovima.

A iznad svega toga, u njegovim uspomenama se ukaza mučeničko i mило lice njegove majke, njene žalosne oči, kojima ga je gledala, njene vredne ruke, kojima ga je milovala. I prve reči kojima je počeo pesmu bile su:

»Majko, majko, koja žališ za mnom! Tvoje dete plače za tobom, hoće da dođe tebi...«

Jan Bibijan se zatim seti svog dobrog i vrednog oca, njegovih pametnih saveta, njegovih briga i staranja.

I u njegovoj pesmi su se nizale nežne, lepe reči, koje su zvučale tužno. Glas mu postade snažan, prijetan i zvonak i odjeknu čudnom šumom. Od njega lako zabrujaše gvozdenе bukve. Večno nepokretne ptice koje su stajale na njima zamahnuše krilima i okrenuše glave prema Janu Bibijanu.

On to opazi i pesma mu postade još toplija, tužnija, nežnija, puna želje za slobodom.

Lepotica, koja ga je u početku posmatrala smešeći se, malo-pomalo se uozbilji, plave oči joj se rastužiše. One se, pune nežnosti, podigoše prema Janu Bibijanu i iz njih neočekivano potekoše suze. Iz grudi joj se ote uzdah.

Jan Bibijan je i dalje pevao. Glas mu je bio sve lepši, reči snažnije i smelije.

Na kraju on priđe korak bliže i, stavivši ruku na srce, počе molećivim glasom:

»Divna lepoticе, u tvojim je rukama moja sudbina, spasi me što brže i pomози mi da se vratim u siromašnu kućicu moje majke, kao što proleće pomaže pticama selicama da se opet vrate u svoja gnezda!«

Kad je to otpevao, Jan Bibijan opazi da je lepotica ponovo duboko uzdahnula. Ona podiže svoju lepu ruku i odjednom uzleteše sve ptice koje su stajale na bukvama. Začu se veseo cvrkut, šum krila, sve se podigoše u jatu i sleteše na gvozdene bukve oko Jana Bibijana.

Odjednom kroza šumu prostruja lak vetrić. Na granama se pojaviše pupoljci, za tren se razviše, pretvoriše u lišće i celu šumu prekri sveže zelenilo. Ispuni je radostan cvrkut ptica. Začu se udaljeni žubor potoka.

Jan Bibijan ne prekide svoju pesmu. Zanesen, on je i dalje pevao. Iz očiju lepotice počеше brzo da padaju krupne suze. Ona ustade, brzo pride Janu Bibijanu, naže se i poljubi ga u čelo.

— Dosta, Jane Bibijane! Tvoja pesma je zagregala moje srce. Ja sam Mirilajlajeva zarobljenica, dovedena iz zemaljskog sveta. Ja sam rob kao i ti. Tvoja pesma je probudila u meni želju za slobodom. Pomoći ću ti, ali pomози i ti meni.

Rekavši to, lepotica ispruži ruku i viknu:

— Ija, Ija!

U šumi se začu veseo usklik. Začu se šum krila i pred Jana Bibijana slete crna vrana.

— Ija, crna vrano, moja sestrice, — reče lepotica — dolazi kraj crnoj mađiji i mi ćemo ubrzo biti oslobođene. Odvedi Jana Bibijana do izvora života i čekajte me!

— Jane Bibijane, hajde za mnom! — reče vrana i polete nisko.

Jan Bibijan pođe za njom.

Od gvozdene šume nije bilo ni pomena. Sva se pretvorila u lepu, zelenu šumu. Lipe, bukve i breze, ozelenele kao da je divno proleće, dizale su se visoko i radosno. Umesto crnog gvozdenog peska sad su se prostirale zelene poljane, prošarane cvećem. Mali izvori probiitali su se kroz drveće i veselo tekli.

Kad uđoše duboko u šumu, vrana se okrete Janu Bibijanu i reče:

— Jane Bibijane, ti si naš spasilac. Ne gubi nadu, ali budi obazriv! Mirilajlaj je teško bolestan. Uskoro će umreti i mi ćemo biti slobodni.

Jan Bibijan se pipnu ispod pazuha da vidi je li đavolov rep još tamo.

Pred njim se uskoro pojavi velika stena, pokrivena vlažnom mahovinom. Pod stenom je bio izvor. Njegovi bistri i kristalni mlazevi izbijali su obilno. Oko njega je raslo razno šareno cveće.

Kroz cveće je išao Lju-Lju sagnut i nešto tražio. Kad ugleda Jana Bibijana, pobeže. Ali Jan Bibijan izvadi đavolov rep i viknu:

— Stoj!

Kad to vide, vrana odlete na stenu i odande viknu:

— Jane Bibijane, čuvaj se!

Tada se Jan Bibijan okrenu i vide da se iza stene ukaza i iščeze neka čudna prilika.

Dršćući, Lju-Lju stade pred Jana Bibijana.

— Ne tražim ništa, ne tražim ništa! — reče on.

— Ne, ti nešto tražiš. Šta tražiš? — reče Jan Bibijan i podiže rep.

— Mirilajlaj je bolestan. Tražim biljku života. Ona raste samo pored ovog izvora. Ako mu je ne odnesem, umreće.

— A ko se tamo sakrio? — upita Jan Bibijan i pokaza na stenu. — Nisi sam, Lju-Lju. Lažeš. Da nije tamo Mirilajlaj? Kaži, ili ću te udariti!

Lju-Lju zadrhta i pade na kolena pred Jana Bibijana.

— Nemoj da me biješ, Jane Bibijane! Zaista, nisam sam. Tu je i Mirilajlajeva ružna i strašna žena, koju je on poslao da otruje lepoticu, kad dođe ovamo. Ona je donela opojne i otrovne biljke, koje je htela da spusti u izvor. Ne pijte iz njega!

— Odlazi, Lju-Lju! — reče Jan Bibijan.

Lju-Lju se podiže, pogleda unaokolo i pojuri iz sve snage.

Jan Bibijan pogleda iza stene. Sakrivena iza stabla jednog drveta, stajala je tamo ružna i strašna čarobnjakova žena. Njene zelene oči gledale su zlobno.

UMRO JE MIRILAJLAJ

Kad je Jan Bibijan iščupao tri dlake iz čarobnjakove brade, ovaj ostade nepomičan. Snaga ga napusti. Njegova vraćanja nisu delovala i njegove zapovesti nisu izvršavane.

Njegova zarobljenica lepotica oslobođena je mađije snagom pesme Jana Bibijana. Ali kud je ona iščezla?

Jan Bibijan se osvrtao unaokolo i čekao da dođe, ali kad vide ružnu ženu, koja ga je vrebala iza stene vrati se. Nakaza pojuri za njim.

Jan Bibijan sede na kamen pored izvora žive vode i zamisli se. Čekao je lepoticu. Njene reči, koje mu probudiše nadu, činile su ga nestrpljivim. Želja da se spase iz ovog prokletog carstva mađije zagrevala mu je dušu.

Pognute glave sedeo je pored izvora i razmišljao. Ali odjednom se pred njim ukaza neka senka. On diže glavu. Nakaza se tiho prikrala i ispruženih ruku i raširenih prstiju približila njemu.

Jan Bibijan se saže zahvati rukom vodu iz izvora i poškropi lice ružne žene. Ona odjednom zakreketa i pretvori se u žabu. Poče da skače prema vodi, ali je Jan Bibijan udari nogom, ona odskoči daleko, udari o kamen i rasprsnu se. Iz nje isteče zelena voda koja je imala gadan zadah. Na tom mestu odmah izniče visoka zelena biljka. Jan Bibijan je poznade — to je bio duvan.

Uto se iz šume pojavi druga Mirilajlajeva žena, koja nije bila ni ružna ni lepa, ali je imala zao po-

gled. Raširila je mrežu, sličnu ribarskoj, i spremala se da je baci na Jana Bibijana. Ali on se saže, zahvati opet rukom vodu i poškropi joj lice. Ona se odjednom pretvori u zmiju, isplazi jezik, zašišta i pođe na Jana Bibijana. On se uplaši, zgrabi kamen i razbi joj glavu. Iz nje isteče žuta voda i na tom mestu odmah nikoše otrovne pečurke.

Tada Jan Bibijan začu pesmu koja se razleže šumom živo, veselo i dobro, približavajući se i postajući sve jasnija.

I lepotica se pojavi u divnoj beloј haljini. Plava kosa joj je padala do zemlje. Na glavi je imala venac od belih ruža, a u ruci kitu zdravca i bosiljka.

Kad ugleda Jana Bibijana, ona prekide pesmu i nasmeja se. Zatim potopi kitu u izvoru žive vode i stade da škropi unaokolo. Tada ptice sleteše s grana i pretvoriše se u decu, dečake i devojčice.

— Čuti i pođi za mnom! — reče lepotica Janu Bibijanu, izvadi iz širokog rukava sud, napuni ga vodom iz izvora i krenu napred. Jan Bibijan pođe za njom, a za njim svi dečaci i devojčice, koji su doskoro bili ptice. Oni složno zapevaše divnu pesmu.

Lepotica je išla napred, zamakala kitu u sud sa životvornom vodom i škropila unaokolo šumu. I sve ptice u šumi pretvarale su se u decu — dečake i devojčice, pridruživali se povorci za Janom Bibijanom i pevali s ostalima.

I šumu obasja sunce i ispuni je neka radost.

Oni su dugo išli. I kud god bi prčali, sva bi se šuma preobražavala i izbijao nov život.

Najzad se pred njima pojavi mračni, gvozdeni Mirilajlajev dvorac.

Lepotica zastade pred njegovim vratima i poškropi ih živom vodom. Vrata se otvoriše. Jan Bibijan i lepotica udoše, a svi ostali ostadoše napolju.

Lepotica je prskala živom vodom gvozdene zidove, ovi su se rušili pod životvornim kapljicama i otkrivali salu za salom.

Odjednom pred njima sve iščeže i ukaza se visok most iznad strašnog bezdana. Most je vodio u pećinu na vrhu nepristupačnih stena.

Lepotica i Jan Bibijan predoše preko mosta i ubrzo se nadoše pred pećinom. Lepotica poškropi ulaz živom vodom. Kamenje se razdvoji i otkri jednu salu. Na sredini je bila postelja na kojoj je ležao Mirilajlaj.

Kad ugleda Jana Bibijana i lepoticu, Mirilajlaj počeo da pravi rukama neke znakove vraćajući. Micao je usnama kao da hoće da vikne, ali mu iz usta ne iziđe nikakav glas.

Lepotica zamoči kitu u sud s vodom i popraska Mirilajlaja.

Veliki čarobnjak se odjednom pretvori u ogromnu mešinu. Jan Bibijan je udari nogom. Ona se rasprсну i iz nje isteče neka žućkasta tečnost, koja jako zamirisala na špiritus. Kroza šumu se razlegoše radosni i svečani uzvici:

— Mirilajlaj je umro! Veliki čarobnjak je umro! Njegovim čarolijama je došao kraj!

Ti svečani glasovi su se razlegali kao odjek hiljade vodopada.

Lepotica se tada okrenu i reče:

— Jane Bibijane, spaseni smo!

I ona pođe natrag. Jan Bibijan krenu za njom. Visoki most je nestao i pred njima se prostirao beskrajan, lep i ravan put koji je vodio kroz šumu.

Kad dođoše na taj put, videše s obe njegove strane male ljuljajućice, kao neprojavljenu vojsku, a između njih, na putu, klečeći na kolenima, plakao je Lju-Lju.

— Ti plačeš, Lju-Lju. Žališ za velikim čarobnjakom — reče lepotica, pogledavši ga strogo.

— Ne, ne — molećivo reče Lju-Lju. — Mi smo nekad bili marljivi mravi. Naši mravinjaci, izgra-

đeni našim radom bili su u zelenim šumama i u njima smo srećno živeli. Veliki čarobnjak Mirilaj-laj pretvorio nas je u čovečuljke i načinio svojim slugama. On je umro. Mi sada ostajemo jadni čovečuljci, nesposobni za bilo šta. Koliko bismo želeli da opet postanemo mravi i da nađemo napuštene mravinjake!

Lepotica zamoči kitu cveća u vodu, pođe između čovečuljaka i širokim zamahom ruke sve ih poškropi. Oni se odjednom pretvoriše u male mrave i stadoše da mile živo i radosno.

OPET NA ZEMALJSKOM SVETU

Jan Bibijan je išao za lepoticom, koja je oko sebe prskala živom vodom. Odmah se sve preobražavalo, sve je oživljavalo. Gvozdeno drveće se pretvaralo u lepe bukve i hrastove, zaodevalo se zelenim lišćem i veselo šumelo. Crni gvozdeni pesak blistao je kao zlato. Mrtvi komadi gvožđa postajali su stene pokrivene mahovinom. Tamni oblaci koji su se nadnosili nad tim začaranim svetom bežali su i iščezavali. Pojavljivali su se delovi plavog neba i privlačili poglede.

A Jan Bibijan i lepotica su išli, išli...

Negde daleko, daleko ukaza se na horizontu, kao san, modra jedva приметna silueta planine na čijim se visokim vrhovima belasao sneg.

A iznad svega zablista sunce.

— Eno našeg sveta, eno naše zemlje! — ushićeno zavika Jan Bibijan, saže se i poljubi lepotici ruku. — Hvala ti, spasiteljko moja!

— Ja treba tebi da zahvalim Jane Bibijane. Svojom odlučnošću i neustrašivošću ti si mene spasio. I ja sam sa zemaljskog sveta. Ja sam ćerka pomorskog oficira. Zovem se Lijana. Jedne srašne no-

Či Mirilajlaj iziđe iz mora i ote mene i moju malu sestru Iju. Čarobnjak uze mene za ženu, a Iju pretvori u crnu vrana. Bože moj, gde li je ona sad?

Lepotica stade, pogleda unaokolo i viknu:

— Ija, Ija!

I eno, crna vrana dolete i spusti se lepotici na rame. Lijana zamoči kitu cveća u životvornu vodu i poškropi je.

I vrana odjednom postade lepa devojčica. Ona zagrlila sestru, priljubi se uz nju i zaplaka od radosti.

— Draga sestro, dobra Lijana! ... Spasene smo, spasene smo! ...

— Da, draga Ija, raduj se!

Ija se zatim okrete Janu Bibijanu i kroz suze radosnice reče:

— Jane Bibijane, bila sam uvek uza te. Trudila sam se da ti pomognem, ali čarobnjakova moć me je uvek zadržavala i, kad god sam uspela da te vidim, on me je stavljao na muke.

— Hajdemo, hajdemo brže! — reče Jan Bibijan dižući oči ka dalekoj planini.

Lepa Lijana, Jan Bibijan i mala Ija krenuše opet napred. Ubrzo iziđoše na veliko polje i pred njima se ukaza velika reka. Ali ta reka je bila mrtva. Voda je bila pretvorena u gvožđe, obale mrtve, a jedan nepomičan čamac s okamenjenim lađarima stajao je na njoj.

Iza te reke se prostirala živa zemlja, videla su se sela, putevi. Po poljima su pasla stada. Čula su se zvona, videli se radnici.

Jan Bibijan, Lijana i mala Ija, držeći se za ruke, predoše brzo preko mrtve gvozdena reke i stupiše na živu zemlju.

Lijana se okrenu i poprska reku živom vodom. Talasi se odjednom pokrenuše, zapljuskaše i zašu-

meše. Obale se okitiše travom, žbunjem i zelenim drvećem. Ptice zapevaše. Čamac brzo zaplovi, mladi lađari oživeše, zaveslaše i zapevaše:

*Mi mladi smo mornari,
kapetan nas je poslao
da rekama plovimo
i Lijanu tražimo.
Ona je na ovom svetu
najlepša devojka bila,
očaran njenom lepotom —
čarobnjak ju je oteo.*

Lijana ču pesmu i stade. Srce joj snažno zakuca. Radost joj obuze dušu, radost što nije zaboravljena. Ona potrča obali reke i rukom mahnu lađarima. Oni spustiše vesla i okrenuše se njoj. Tada ona zapeva:

*Evo me, ja sam Lijana,
stojte, mladi lađari,
primite me u čamac vaš,
hrabri mladi mornari!*

Kad čuše Lijaninu pesmu, mornari veselo uzviknuše i priteraše čamac uz obalu.

Lijana se okrete Janu Bibijanu i oči joj se napuniše suzama.

— Zbogom, Jane Bibijane! Ovaj će me čamac odvesti kući. Čista je zemlja na kojoj stojimo. Lako ćeš naći put. Ja te nikad neću zaboraviti.

— Uvek ću te se sećati, Jane Bibijane, — reče Ija. — Ako želiš da postaneš mornar, hajde s nama, na more. Naš otac će te primiti na svoju lađu.

— Mornar! Ja želim da nešto postanem — reče Jan Bibijan, zatim se zamisli i dodade: — Lepo je biti mornar. Ali najpre treba da nađem svoju glavu i da vidim svoje sirote stare roditelje, koji tuguju za mnom.

— Zbogom, Jane Bibijane! — rece Lijana i skoči u čamac, koji se zaustavio na obali.

— Zbogom, Jane Bibijane, sećaj se i ti mene! — viknu Ija, pa i ona uskoči u čamac.

Lađari zaveslaše, čamac se otisnu od obale i zaplovi rekom.

Jan Bibijan ostade sam na obali.

Dugo je pogledom pratio čamac koji se udaljavao. Lijana i Ija su mahale rukama, dok se ne izgubiše u daljini.

Jan Bibijan se osvrnu unaokolo. Bio je sam, obala je bila pusta. Ali on se više nije plašio. Samo je žalio za drugaricama koje ga napustiše i nije mu se ostavljala obala na kojoj su se rastali. Umoran, on stade pored reke i zaplaka. U duši mu postade toplo, svetlo i lepo. Suze su spirale i čistile sve zlo koje je prošlo kroz nju i on se razvedri.

Malo-pomalo sunce zađe, pade mrak, sa reke zastruja hladnoća. Jan Bibijan opazi da je već noć.

Ustao je i uputio se nasumce prema dalekoj planini koju je video u toku dana.

Išao je velikim poljem. Svuda unaokolo bilo je tiho i pusto. U travi se ocrtavala uska utrvena staza. Jan Bibijan krenu njome. Nebo je bilo osuto zvezdama, zvezdama koje Jan Bibijan odavno nije video. On ih je gledao i radovao se.

Na stazi pred njim odjednom nešto promače. Jan Bibijan se zagleda. U blizini je bilo nešto, ali šta — to nije mogao da vidi. On se približi. Tamo, pored staze, na usamljenom golom kamenu nešto se micalo. Ptica ili čovek?

— Ko je? — viknu Jan Bibijan.

— Ja sam, ja — odgovori uplašeno jedan drhtav glas.

Janu Bibijanu se učini da poznaje taj glas. Gde ga je čuo?

— Ko si ti? — oštro ponovi Jan Bibijan.

— Ja sam Fjut, tvoj najbolji prijatelj.

— Fjute, Fjute, to si ti? — obradova se Jan Bibijan. — Šta radiš tu?

— Čekam te, Jane Bibijane. He, otkad te ovde čekam! Radujem se što te opet vidim.

Jan Bibijan priđe. Na kamenu je zaista sedeo Fjut.

Dva stara prijatelja pružiše jedan drugom ruku.

— Siroti Fjut! — pomisli Jan Bibijan, zagledavši dobro svog starog prijatelja.

STARO PRIJATELJSTVO

I pored zla koje mu je Fjut nameo, Jan Bibijan je zaista imao zašto da ga žali. Fjut je jadno izgledao. Mršav, slab, propao, ugašenih očiju, izmučenog i tela i duha, pružao je žalosnu sliku i ličio na neku nedogorelu krpu, izvađenu iz zapaljenog đubreta. Na njegovim malim rogovima bile su neke gadne izrasline, a koža prošarana sivim lišajima, koji su ga jako svrbeli te se stalno češao. Noge pune žuljeva ličile su na magareća kopita, a na mestu gde mu je bio otkinut rep bila je živa i otvorena rana, zagađena mrvama i crvljiva.

— Fjute, na šta to ličiš? — uzviknu Jan Bibijan. — Šta se s tobom dogodilo?!

Iz đavolčićevih očiju potekoše suze, on zadrhta, kao da ga prožima strašna hladnoća, i zaplaka jecajući bolno. Hteo je nešto da kaže, ali ga glas izdade.

Janu Bibijanu bi žao starog prijatelja, pa mu reče s prijateljskim saučešćem:

— Ne plači, Fjute, umiri se! Sigurno si mnogo patio. I ja sam mnogo patio. Ali sam pobedio i spasio se. Ne gubi nadu!

Đavolčić diže oči prema Janu Bibijanu i pogleda ga tako žalosno, da se oči njegovog starog prijatelja napuniše suzama.

— Jane Bišijane, — jedva progovori Fjut — otkako sam se rastao s tobom i ti mi odnese rep, postao sam najnesrećnije biće na svetu. Bio sam podvrgnut strašnim kaznama đavolskog suda. Prezren i omrznut od svih, na moju glavu sručila se sva đavolska zloba i mržnja. Pekli su me na vatri, kuvali u kazanu, boli me ražnjevim, jedva sam uspeo da pobegnem. Ali avaj, zbog mene nastrada moj stari otac. Sad jadnik visi na drvetu, obešen za noge, a pod glavom mu se dimi vatra, zagušljiva i gadnog mirisa. Tako će on tamo da visi dok se ja ne vratim da izdržim kaznu... O, Jane Bibijane, ne mogu se vratiti dok ne nađem svoj rep. Dugo sam lutao i tražio te. Znao sam da si živ, da ćeš mnogo patiti dok носиš sa sobom moj rep, ali da nećeš nastradati. Da, znao sam da si živ, ali nisam znao gde si, jer otkad si mi otkinuo rep, izgubio sam moć da postajem nevidljiv, da letim kao ptica, da idem po svetu kao duh. Postao sam bednik. Ostala mi je samo sposobnost da se pretvaram u žalosnog prosjaka i da od ljudi tražim milostinju. Milostinju — najomraženije dobročinstvo za đavole, koji su skoro uspeli da je uklone iz ljudskih srca. I eto, sad opet stojim pred tobom, Jane Bibijane, moj stari prijatelju, stojim kao prosjak i molim milostinju. Hoćeš li biti toliko velikodušan da daš milostinju detetu đavola koji vodi borbu s ljudima da im oduzme sve dobro što se rodi u njihovim srcima?...

Fjut se opet zagrcnu od suza i stade da jeca.

— Šta hoćeš od mene, Fjute? Kako mogu da ti pomognem? Kako mogu da te spasem iz tog očajnog položaja?

— Vрати mi rep, Jane Bibijane! — molećivo reče Fjut.

— A moja glava, Fjute? Jesi li zaboravio da si moju glavu zamenio glavom od blata? Ti hoćeš svoj rep, a ja hoću svoju glavu.

— Blatko je živ, Jane Bibijane, on ide s tvojom glavom. Sreo sam ga... Ali dok sam bez repa nemam moći da ti vratim glavu.

— Fjute, da me ne lažeš! Sigurno su te poslali da me opet zavedeš i da mi naneseš još veće zlo. Ne verujem ti.

— Imaš pravo da mi ne veruješ, Jane Bibijane. Tako sam podlo postupio s tobom, ali i ti si mene žestoko kaznio.

— Ma koliko da te žalim, Fjute, ne mogu ti dati rep dok ne dobijem svoju glavu. A tvoj rep je kod mene. Evo ga.

Jan Bibijan gurnu ruku pod mišku da izvadi rep, ali se začudi kad umesto njega izvadi kitu cveća kojim je Lijana prskala živu vodu. Pri rastanku, kad su se pozdravljali, Lijana ju je gurnula pod ruku, a on to nije ni opazio. Cvetići su se zatvorili i u svakom od njih nalazila se po jedna kapljica životvorne vode.

— To nije moj rep — reče Fjut.

Ali Jan Bibijan se obradova kad ugleda tu kitu. Ona ga podseti na Lijanu i Iju.

»Lijana mi je nije tek onako gurnula pod mišku«, pomisli on. Zatim, pošto sakri kitu, gurnu ruku pod drugu mišku i izvadi rep.

— A-a-a — sinu od radosti Fjut. — Jane Bibijane, daj mi ga, molim te, daj mi ga!

I Fjut pruži drhtave ruke prema repu. Ali Jan Bibijan ga savi i ponovo skloni.

— Jane Bibijane, daj mi repić! — molio je Fjut i pade na kolena.

— Da nađemo Blatka, pa onda — reče Jan Bibijan.

— Jane Bibijane, daj mi repić, vrati mi moju moć, zaklinjem ti se da ću samo tada moći da ti vratim glavu! A ako hoćeš da te do kraja slušam, iščupaj iz njega i zadrži samo jednu dlaku. Dok je ona kod tebe, moraću da ti budem rob i sluga.

— Videćemo, Fjute! Sad da nađemo Blatka! Hoću da vidim svoju glavu.

— Dobro, Jane Bibijane, ali ja sam nemoćan, ne mogu da idem. Treba dugo da se putuje.

— Ići ćemo polako, Fjute.

— Dobro — reče đavolčić i uzdahnu.

— Kuda? — upita Jan Bibijan.

— Na istok — reče Fjut i pruži ruku prema horizontu, iza koga se dizalo sunce. Ali ono je bilo još daleko.

Bez reči, Jan Bibijan krenu za njim. Dugo su išli ćutke. U želji da nađe svoju glavu, Jan Bibijan je išao bodro i brzo. Kad se posle dužeg vremena osvrnuo, vide da je Fjut zaostao i da jedva ide. Jan Bibijan ga sačeka.

— Jesi li se umorio, Fjute?

— Strašno!

Jan Bibijan se saže, dohvati ga kao krpu i uprti na leđa. I uhvativši ga za obe ruke, pođe napred. Držao ga je za ruke da mu Fjut ne bi ukrao rep.

Jan Bibijan je išao još brže. Đavolčića nije ni osećao na leđima. Toliko je siromah omršao.

— Kako živi Blatko? — upita Jan Bibijan preko ramena.

— On nosi tvoju živu glavu, ali telo mu je od blata, niti jede, niti pije. Kao neka čudna životinja luta po šumama, spava, leži i opet luta. Tvoja glava, koju nosi, stalno misli na tebe. Kad mu se telo sasušila, Blatko se okupa da ga skvasi i opet luta. Ali se boji kiše. Strah ga je da se ne raspadne.

Jan Bibijan ne reče ništa, počeo da misli na svoju glavu i još više požuri. U zoru, kad izgreja sunce, oni stigoše do jedne reke.

Jan Bibijan skide Fjuta s leđa i reče:

— Da se odmorimo!

Još nisu ni seli, kad Fjut podskoči od radosti i uhvati Jana Bibijana za ruku.

— Pogledaj iza onog žbuna!

Jan Bibijan napreže oči.

Iza žbuna je jedan dečak svlačio odelo i spremao se da se kupi. Kad začu šum, okrenu se. Jan Bibijan sav pretrnu. U licu tog dečaka on poznade svoje nekadašnje lice.

— Blatko! — tiho prošapta Jan Bibijan Fjutu na uho.

— Blatko — reče Fjut i stavi prst na usta.

JAN BIBIJAN NALAZI SVOJU GLAVU

Kad bi se Blatkovo glineno telo sasušilo, on bi skakao u reku da ga ovlaži, jer bi inače ispucalo, a onda su ga te rane bolele, mada iz njih nije tekla krv.

Jan Bibijan i Fjut posmatrali su Blatka vrlo radoznalo. Jan Bibijan je bio uzbuđen. Njegova glava je bila ista kao i ranije, samo ju je Blatko doveo u red. Kosa je bila očesljana i zaglađena, lice čisto.

— Jane Bibijane, sad je prilika da dobiješ svoju glavu — reče Fjut. — Daj mi samo rep i ja ću sve udesiti; požuri, jer Blatko ne stoji dugo u vodi! On se boji vode, jer ga je strah da se ne istopi.

— Fjut, zakuni se da me nećeš prevariti!

— Kunem se!...

— U tvoga starog oca.

— Kunem se u mog starog oca!

Jan Bibijan zavuče ruku pod mišku i izvadi rep.

Fjut pruži ruku da ga uzme, ali se Jan Bibijan odmače.

— Išćupaću jednu dlaku iz njega.

— Išćupaj — reče nestrpljivo Fjut.

Jan Bibijan išćupa jednu dlaku s kraja repa i pruži ga Fjutu. Fjut, sav uzdrhtao od radosti, zgrabi rep i zalepi ga na još otvorenu ranu.

Rep se zalepi i odmah zaraste. Fjut se odmah preobrazi. Njegova koža, pokrivena lišajima i pegama, postade sjajna, ubuđali rogovi se očistiše i us-

praviše, oči mu živo i veselo zablistaše. Podskoči od radosti i htjede da uzvikne, ali mu Jan Bibijan zapuši usta.

— Čuti, da ne uplašimo Blatka!

— Hvala ti, Jane Bibijane, hiljadu puta ti zahvaljujem! Spasao si me. Ja sam od đavolskog roda i teško bih ti vratio dobro za dobro, da nije dlake koju si iščupao iz mog repa...

Uto zapljuska voda. Blatko je skočio u reku i plivao, uzvikujući od zadovoljstva.

— Svlači se brzo, Jane Bibijane! — viknu đavolčić.

Jan Bibijan brzo zbaci odelo. A dlaku koju je iščupao iz đavolovog repa veza oko ruke kao grivnu. Plašio se da je Fjut ne ukrade. Kitu cveća koju mu je Lijana ostavila sakri ispod odela.

— Gotovo! — reče on tiho.

— Za mnom! — viknu Fjut i skoči u reku. Jan Bibijan skoči za njim.

Blatko, koji se već spremao da izađe, vrisnu uplašeno i htjede da pobjegne na drugu obalu. Dve glave se pogledaše.

Uto Fjut uhvati Blatka za jednu nogu.

— Pusti me! Pusti me! — uzviknu Blatko. — Jao, pusti me, istopiću se, udaviću se!...

I Jan Bibijan dojuri i uhvati Blatka za ramena, pritisnu ga i zagnjuri celog u vodu...

Blatkovo glineno telo poče da se razmekšava. On je vrištao i molio da ga puste. U tom trenutku Jan Bibijan oseti kao da mu neki nož pređe preko vrata. Njegova glinena glava kao da omekša.

Odjednom se i Blatku i Janu Bibijanu glave odlepiše od tela.

Fjut ih brzo razmeni i Jan Bibijan iskoči iz vode sa sopstvenom glavom. A Blatko, kome je prilepljena glinena glava što ju je Jan Bibijan tako dugo nosio, ostade nepomičan u vodi, tužno gledajući Jana Bibijana.

— Fjut, izvadi ga, izvadi ga brzo! — viknu Jan Bibijan, sažalivši se na sirotog Blatka, koji je toliko čuvao njegovu glavu.

— Šta da radimo? On nam više nije potreban.

— Izvadi ga! — naredi Jan Bibijan.

Fjut obuhvati obamrlo Blatkovo telo pa ga iznese na obalu. Ono pade na zelenu travu, razmekšano i nepomično, s opuštenim rukama. Ali glava, koju je tako dugo nosio Jan Bibijan, primila je život od njegovog živog tela. Ona se okrenu Janu Bibijanu i molećivo upravi svoje oči na njega.

Jan Bibijan se doseti. Uze brzo kitu cveća koju mu je Lijana ostavila i snažno zatrese njome iznad nepomičnog Blatka. U čašicama cveća ostale su skrivene kapljice životvorne vode. One se kao sitan prah rasuše po glinenom ukočenom telu, koje se trže, ožive i Blatko brzo skoči na noge.

On potrča i zagrlji Jana Bibijana. Oči mu se napuniše suzama i on zaplaka od радости:

— Jane Bibijane, hvala ti! ... Osećam krv u žilama i život u telu. Osećam kako mi srce kuca. Ti si me oživeo. Jane Bibijane, hvala ti! ...

Jan Bibijan je bio srećan. Našao je svoju glavu. On je opet on. Ponovo vraćena u život posle toliko stradanja, njegova duša je treperila ushićena nečim lepim, beskrajno lepim. On ponovo ugleda svet i vide koliko lepote ima u njemu, kako je život lep, kako je slatko da nosiš sopstvenu glavu na vratu.

On preskoči granicu između zla i dobra, i prvi lik koji mu se pojavi u sećanju bila je majka i uz nju stari otac. Obuze ga neodoljiva želja da ih što pre nađe, da ih vidi.

Jan Bibijan brzo izvadi dlaku koju je iščupao iz Fjutovog repa i pruži mu je.

— Fjute, idi svojim putem! Ja sam naučio šta je zlo i dobro i sad imam snage da se borim sa zlom. Ako pokušaš da me iskušavaš, znaj da ćeš biti po-

beđen i opet će ti biti otkinut rep! Reci svim đavolima u vašem mračnom carstvu da ću ja naučiti ljude gde je vaše slabo mesto.

Beskrajno radostan, Fjut zgrabi dlaku iz ruku Jana Bibijana, pokloni se i iščeze.

Jan Bibijan i Blatko ostadoše sami.

Oni krenuše na istok. Nedaleko, pred njima se pružila rodna, poznata planina, a tamo u poljima, usred zelenila, belela se rodna varošica. Usred nje se visoko uzdizao crkveni zvonik. Zvona svečano zabrujaše.

Jan Bibijan ispruži ruke i uzbuđeno kliknu:

— Mama, majčice, vraćam se, vraćam se tebi! I uhvativši Blatka za ruku, reče:

— Hajdemo...

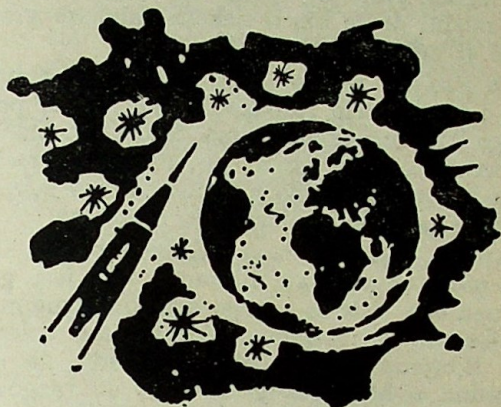
— Eh, moj siroti tata-grnčaru, — reče Blatko — i ja se vraćam tebi. Hoću da budem tvoj pomoćnik i oslonac u starosti.

I obojica se brzim koracima uputiše svojoj rodnoj varošici.

JAN BIBIJAN
NA MESECU

DRUGI DEO

JAN BIBIJAN PO POVRATKU IZ ZAČARANOG CARSTVA

Jan Bibijan se vratio u svoj rodni grad skoro sasvim odrastao. Napunio je petnaest godina. Sve što je preživeo, iskušenja koja je savladao, snaga i odvažnost koje je pokazao učinili su ga pametnijim i ozbiljnijim.

Beskrajno radostan vrati se on pod siromašni očinski krov i obilne suze njegove majke očistiše mu dušu.

Plaćući Jan Bibijan zatraži od roditelja oprostaj za bol i patnje koje im je naneo i zakle se da će ubuduće biti najbolji mladić u gradu.

Obuče čisto, pristojno odelo, uredno se počešlja i više nije išao bos i gologlav.

Još prvih dana po dolasku počeo da pomaže starome ocu. Išli su sa magarcem u šumu i donosili drva, koja su prodavali na pijaci. Zavoleo je rad.

Ko god je poznavao Jana Bibijana kao nestašno i nevaljalo dete, gledajući ga sada, nije mogao da se načudi. Niko nije znao za njegove doživljaje. Svi su mislili da je bio u nekom dalekom gradu na radu ili u nekoj školi.

Jan Bibijan je bio veseo, vedar, poštovao je svakog i bio je vrlo ljubazan, kako prema poznatima, tako i prema nepoznatima. Skoro svi stanovnici grada zavoleše ga i isticali su ga kao primer. Jan Bibijan je stekao mnogo prijatelja među svojim vršnjacima i postade im kao neki starešina.

Najbolji prijatelj Jana Bibijana bio je Blatko. I on je porastao kao Jan Bibijan i radio je u grnčarnici svoga oca. Nije se mnogo družio s drugim dečacima. Čak ih je izbegavao. Ali je zato voleo da s Janom Bibijanom ide u okolinu grada, da na poljani sednu u hlad nekog drveta i da razgovaraju. Tamo je Jan Bibijan nadugo i naširoko pričao o svojim doživljajima.

Često je govorio:

— Da, Blatko, mnogo sam preživeo i mnogo naučio. Izmenio sam se. Sad sam kod roditelja. Žao mi je kad ih gledam kako bedno žive. A kad pomislim da će i moj život biti takav, užasavam se. Veruj mi, ne bih mogao da živim kao oni i to ne želim. A eto, ne znam šta da radim. Kojim putem da krenem.

Blatko bi se zagledao u duboke pametne oči svog prijatelja, koje bi se rastužile dok je to govorio, i ne bi znao šta da mu kaže.

— Ne, treba nešto da naučim — govorio je Jan Bibijan posle dužeg ćutanja. — Treba da naučim ne-

ki zanat. Žao mi je što ne mogu da idem u školu. Ali zanat mogu da izučim... Reci mi, Blatko, koji zanat da učim?

— Postani grnčar, kao ja — reče naivno Blatko. — Onda ćemo nas dvojica otvoriti radionicu i nikad se nećemo razdvajati.

— Taj zanat mi se ne sviđa — reče iskreno Jan Bibijan. — Nešto drugo me privlači — ni sam ne znam šta... Kad uveče legnem da spavam na čardaku, oči mi se podižu ka zvezdanom nebu... Kolika daljina, koliko prostranstvo!... Duša mi se vine tamo. A kad izađe mesec, pun, okrugao čini mi se tako blizak i poznat kao da sam tamo rođen, i nešto me vuče da odem onamo.

Blatko je gledao prijatelja, njegov zamišljeni izraz, razumeo njegovu misao i blaženo se osmehivao. Verovao mu je i zato mu reče drugarski:

— Jane Bibijane, ako se odlučiš da ideš na Mesec, povedi i mene.

— Bi li ti pošao? — upita ozbiljno Jan Bibijan, uhvativši prijatelja za ruku.

— S tobom svuda, Jane Bibijane! — odgovori Blatko, a zatim upita: — A kako misliš da tamo ode-mo? Da nađemo opet đavolčića Fjuta, možda bi nam on pomogao.

— Ne želim više da imam posla sa đavolima, Blatko. Ja maštam da napravim neku naročitu mašinu za letenje, ne balon niti avion, već nešto drugo, moćnije i brže.

— Kako ćeš da je napraviš, Jane Bibijane? Trebalo bi da budeš tehničar.

— Da, — reče Jan Bibijan — želeo bih da budem tehničar.

Oči mu zablistaše.

Jan Bibijan i Blatko su do mraka sedeli na svom omiljenom mestu i razgovarali. Na visokom nebeskom svodu pojaviše se zvezde, zasijaše, zatrepšaše. Ubrzo se na istoku ukaza mesečev krug i obli mekom plavičastom svetlošću celu okolinu. Planina se

uzdizala kao crno priviđenje nekog džinovskog čudovišta, a iznad nje počeo da se penje mesec. Nastala je neobična tišina.

Jan Bibijan ispruži ruku prema nebu i reče:

— Eno ga, Blatko... Tamo ću da te odvedem. Tamo sigurno ima života i ljudi, kao na našoj Zemlji, koja je mesečeva rođena sestra. Biće zanimljivo, zar ne?

Blatko bi se priljubio uz prijatelja i, uplašen i zadivljen veličanstvenim prizorom neba osutog zvezdama, jedva bi izustio:

— Da...

KOD MAJSTORA FRANCA

Usred grada, na mestu gde je bila pijaca, kafe, radnje, spomenik, velika česma i gde su se zastavljali automobili, nalazila se i tehnička radionica Franca Tehnike. Po imenu biste mogli pomisliti da je taj čika Franc bio stranac, Francuz ili Nemač. Ne. Franc je bio čisti Bugarin, iz istoga grada. Pravo ime mu je bilo Ivan Opanak. Lutao je mnogo po svetu, a najduže je boravio u Francuskoj, gde je izučio zanat. Znao je dobro francuski jezik, zato su ga građani nazvali Franc — Franc Tehnika.

Francova radionica bila je u jednoj velikoj prostoriji koja je nekad služila za potkivačnicu. Pred vratima radionice nalazili su se, ko zna otkad, svi mogući delovi raznih mašina, zupčasti točkići, slomljene gvozdene osovine vagona, velike prazne granate, komadi šina, veliki parni kotao i ko zna još kakvi delovi raznih mašina, pokupljenih ko zna gde. Dva prašnjava prozora bila su puna raznih sitnica, rasklopljenih časovnika, delova bicikla, komada avionske elise, primusa, električnih baterija, delova gramofona i još mnogo čega.

Sve te čudne stvari privlačile su radoznanu decu, koja su se skupljala i živahno objašnjavala upotrebu svih tih raznih predmeta prepirući se o tome koji je deo od koje mašine.

Prepirke je rešavao Franc, kome su se deca često obraćala.

— Ovo, — rekao bi on s osmehom, saginjući glavu da bolje pogleda preko naočara — ovo je potkovica konja Kraljevića Marka.

— A ovo, Franc?

— To je gromobran sa Vavilonske kule.

— A šta je ovo?

— To je komad sablje Don Kihota. To je dugme sa Mojsijevoga kaputa. A ovo je sat cara Solomona.

Franc je bio dobrodušan i veseo čovek, voleo je da se šali i radovao se deci.

Franc se u sve razumevao i tehniku je dobro poznavao. Ma kakva mašina da se pokvari u gradu ili po selima, pozivali su njega. Popravljao je šivaće mašine, mlinove, motore, vršalice, bicikle, časovnike i automobile.

Dok je još bio mali, Jan Bibijan je voleo da se zaustavlja pred Francovom radionicom i da posmatra čuda izložena u prozoru i one neobične gvozdene skelete i delove rasklopljenih mašina.

Kad mu Blatko reče da treba da uči tehniku da bi umeo napraviti mašinu kojom bi mogao da ode na Mesec, Jan Bibijan se odmah seti Franca.

Da li bi mogao da radi kod Franca?

Jan Bibijan je nemirno proveo noć. Želja da ode na Mesec oživela je u njemu i ispunila mu dušu. Stao je da kroji planove za tu neobičnu mašinu kojom će odleteti. Kod Franca bi mogao mnogo da nauči. Ali u glavi mu sinu druga misao.

— Ah, da je tu Fjut — mali đavolčić! S njim bi Jan Bibijan otišao bez ikakve mašine...

Franc ili Fjut!

— Ne, nikad više s Fjutom. Više ne želim da imam posla sa đavolima. Sad ću da idem napred, sopstvenom snagom i sposobnošću, pa bilo šta bilo.

Jednog dana Jan Bibijan rano ujutru ode do Francove radionice. Zaustavi se podalje od nje oklevajući da uđe. Franc je već bio u poslu. Pred radnjom je stajao neki kamion i on ga je obilazio s alatom u ruci, zagledao motor, legao ispod njega, gurao nešto pod točkove i s vremena na vreme ulazio u radnju da uzme kakav drugi alat. Na trgu još nije bilo prolaznika. Samo je pred nekom kafanom sedeo poneki zanatlija i srkao kafu.

Jan Bibijan se dugo vrteo oko Francove radionice. Gradski časovnik otkuca osam i po. Jan Bibijan se trže. Osvrnu se neodlučno unaokolo i krenu kući. Ali odjednom se vrati, kao da ga neko povuče. Neodlučnim koracima dođe do radionice.

— Dobro jutro, Franc, — reče i učtivo skide kapu.

— O, šta radiš, Jane Bibijane, gde si? Pa mnogo si porastao! — poče Franc i zatim dodade:

— Slušaj, Jane Bibijane, de pomози mi malo. Pridrži poklopac s ove strane...

Jan Bibijan ćutke i spremno prihvati limeni poklopac motora, a Franc se saže i skoro zabi glavu unutra.

— Više ne vidim, đavo ga odneo! Ne mogu više da se služim ovim naočarima — reče on. — Treba da ih promenim... E, a šta ti radiš, Jane Bibijane? Gledam te, dopadaš mi se. Postao si dobar dečak!

Jan Bibijan pocrvene, ali ništa ne odgovori. Stideo se.

— Kakav si mangup bio! Sećaš li se koliko sam te puta terao odavde?... A sad, radiš li gde?

— Ne — odgovori Jan Bibijan. — Sad pomažem ocu, ali bih želeo da nađem posao. Hteo bih da izučim zanat.

— Lepo, lepo, Jane Bibijane, — reče Franc i pažljivo pogleda preko naočara. — Kažem ti — sad mi izgledaš drukčiji.

— Da li bih mogao da stupim kod tebe, čika-Franc? Da me osposobiš za tehničara?

— Samo ako hoćeš, sinko moj, — reče Franc roditeljski. — I ako želiš... Meni treba jedan takav šegrt.

— Hoću, kako da neću — reče Jan Bibijan obradovan.

— Onda uzmi i opazi ovu kecelju, pa na posao!...

I tako Jan Bibijan stupi na rad kod Franca. Stade od svega srca da pomaže i da uči.

Čas je u kovačnici podizao teški čekić i zajedno s Francom kovao usijano gvožđe, čas je gvozdenom mašinom bušio neku rupu, čas se vozio sa šoferima da probaju kola, čas je lepio gume, čas po kućama postavljao električnu mrežu. Posao mu je išao od ruke, imao je bistar um i vešte ruke, i brzo je ulazio u tajne raznih motora i mašina.

Franc ga je voleo, hvalio se i ponosio njime.

Uveče, posle sedam časova, kad bi zatvorili radionicu, i praznikom Jan Bibijan i Blatko su se sastajali i odlazili u šetnju po polju.

Jan je sve češće maštao o tome da se popne na Mesec. U glavi su mu se rađali mnogi planovi, koji su ga podsticali na rad.

— Blatko, — govorio je prijatelju — potpuno sam upoznao automobilski motor. Prosta stvar, ali je divno smišljena. Sve izmereno, sve doterano do najsitnijih pojedinosti... Ali moglo bi se izmisliti i nešto drugo... Majstor ima gomilu knjiga u kojima su opisane razne mašine. Ima neobičnih stvari. Samo napisano je na francuskom...

Blatko je sa čuđenjem slušao Jana Bibijana i gutao svaku njegovu reč.

— Nauči francuski, Jane Bibijane!

— Da, naučiću. Videćeš, naučiću.

— A hoćemo li ići na Mesec, Jane Bibijane?

— Ići ćemo, Blatko, budi siguran...

Uveče, kad je bio pun mesec, Jan Bibijan je izlazio u bašticu i posmatrao nebo.

Okrugli mesec se polako pomaljao iza planinskih vrhova, prvo crven, zatim je postepeno bledeo, dok se ne bi podigao i našao usred zvezda. Na njemu su se videle senke, slične čudnovatim crtežima, koje su postajale sve tamnije, a žuti krug se sve oštrije isticao. Jan Bibijan nije skidao pogleda s njega. Oči bi mu zasuzile od naprezanja i ponekad bi mu se učinilo da ispred meseca zastaje i zasenjuje ga lik maloga đavolčića Fjuta.

Jan Bibijan bi se stresao.

— Da, s Fjutom bih pošao već sad — rekao bi on i uhvatio se za čelo. I u glavi bi stale da mu se roje razne misli. Jan Bibijan se pitao:

— Franc ili Fjut?

STARI PRIJATELJ

Zanesen maštanjem da ode na Mesec, Jan Bibijan stade vrlo pažljivo da uči i da se trudi. Majstor Franc nije mogao da se načudi. Gledao je kako Jan Bibijan svakog dana napreduje, od srca se radovao i prema njemu se odnosio ne kao prema šegrtu, već kao prema drugu.

Jan Bibijan je uložio mnogo truda da izuči automobilske motore. Stoga je oduševljeno pomagao majstoru Francu kad bi doterali na popravku neki od velikih automobila. Oni su svakodnevno tuda prolazili, jer su se u gradu ukrštala dva najvažnija puta koji su kroz planinski klanac vezivali nekoliko udaljenih i većih gradova.

Radeći, Jan Bibijan se za sve interesovao i zapitkiavao je majstora Franca i za najmanji delić tih čudesnih motora, koji su takvom tačnošću i snagom vukli velika kola.

Tako je Jan Bibijan brzo prodro u tajne tih mašina, koje su za njega bile pravo otkrovenje. On je od majstora Franca uzimao sve debele knjige, napisane na francuskom i nemačkom jeziku, u kojima su se nalazili crteži raznih mašina i motora i njihovih pojedinih delova. A uveče, kad bi došao kući i kad bi mu roditelji legli, seo bi za sto u sobici i dugo prelistavao te neobične knjige. Počeo je da shvata sve crteže, sve detalje na njima, uzimao je olovku, crtao ih u mislima spajao deo po deo.

Ali nije Lio zadovoljan. Nije znao strani jezik pa mu se činilo da kao slep gleda stranice knjiga. Koliko u njima ima skrivenih tajni, koje on ne razume! Koliko misli nižu ta mala nepoznata slova u koje on ne može da pronikne! I u srcu Jana Bibijana rodi se želja da nauči jedan strani jezik i da odgonetne skrivene tajne tih sitno ispisanih knjiga.

I jedanput, dok su u radionici popravljali neki mali električni motor, Jan Bibijan iznenada upita:

— Majstore, koji je jezik lakši — francuski ili nemački?

Majstor Franc ga pogleda ispitivački preko naočara i reče:

— Svi su jezici laki kad čovek ima volju da ih nauči. Ja sam francuski lako naučio. Samo, ja sam bio u Francuskoj, među Francuzima...

— A može li ovde da se nauči?

— Malo teže, ali može. Za to ima udžbenika. Pitaću učitelja koji predaje u gimnaziji.

Jan Bibijan učuta. A sutradan kad se pojavi u radionici, majstor Franc ga dočeka nasmejan, pruži mu jednu knjigu i reče:

— Evo, poklon od mene. Po ovoj knjizi možeš da učiš francuski. Učitelj mi je preporučio i rekao ako nešto ne razumeš, da odeš njemu i pitaš ga.

— A i mene možeš da pitaš, — dodade majstor Franc — gramatiku ne znam, ali neke reči mogu ti reći.

Jan Bibijan uze knjigu i sa čuđenjem se zagleda u natpis na koricama.

Jan Bibijan stade svako veče da čita tu knjigu, da se vežba, da uči slova, slogove i reči, kao dete u prvom razredu. I zanesen nekad je sedeo do kasno u noć, pisao reči i glasno ih izgovarao. A kad bi podigao glavu da se odmori, u njemu bi se odmah javljala čudna misao da ode na Mesec. I jedanput, posle dugog čitanja, on podiže glavu i pretrnu od iznenađenja. Na stoličici iza njega sedeo je njegov stari prijatelj, đavolčić Fjut, i smeškao se.

— Fjute! — viknu Jan Bibijan i skoči sa stolice. — Fjute, šta tražiš ovde?

— Ja ne zaboravljam svoje stare prijatelje — reče Fjut. — Ako ti nešto treba, stojim ti na raspolaganju.

— Ne, ne, Fjute, odlazi! Između mene i tebe sve je svršeno. Idi do đavola, nisi mi potreban! — uzviknu ljutito Jan Bibijan.

Fjut poče lukavo da se smeje, ali ne mrdnu sa stoličice.

— Fjute, skloni se odavde, — viknu oštro Jan Bibijan — skloni se ili ću ti opet otkinuti rep!

Na taj uzvik Jana Bibijana Fjut se trže, skoči sa stolice i nađe se kod vrata.

— Ja ti mogu opet ustređati, Jane Bibijane, zašto se ljutiš? Bez mene nećeš moći da odeš na Mesec, kako si namislio. To zapamti!

I Fjut brzo nestade.

Jan Bibijan ostade sam i duša mu se, kao nikad dotle, ispuni nekim neobjašnjivim strahom. On ugasi lampu, prekrsti se i leže. Te noći je nemirno spavao i sanjao težak san. Sanjao je da putuje na Mesec sedeći na Fjutovim leđima. Dugo su leteli između zvezda. Kad se približiše Mesecu, Fjut se strašno zatrese, zbaci ga s leđa, i Jan Bibijan poče da pada strašnom brzinom.

Jan Bibijan uzviknu, probudi se i začudi se videvši da je s postelje pao na pod.

Sutradan se pojavio u radionici mračan i neveseo. Majstor Franc se začudi kad ga vide.

— Danas mi ne izgledaš dobro — reče majstor Franc i potapša ga po ramenu.

— Nije mi ništa — odgovori Jan Bibijan i ćutke se prihvati posla.

AVION

Jan Bibijan je naučio da upravlja automobilom, i to mu je pričinjavalo veliko zadovoljstvo. Često je sedao pored nekog šofera koji je tuda prolazio i odlazio u drugi grad, i sam je držao upravljač. Onda se vraćao drugim automobilom. Majstor Franc se radovao istrajnosti Jana Bibijana i uvek ga je puštao.

Iznad njihovog gradića svakodnevno su preletali avioni. Kad bi začuo njihov oštri šum, Jan Bibijan bi izlazio sav uzbuđen, podizao oči prema nebeskom prostranstvu i tražio tu neobičnu pticu-mašinu koja blista gore u sunčevoj svetlosti kao zlatan labud i leti kao snažni ustremljeni orao.

Jan Bibijan bi ga dugo pratio. Oči bi mu zasuzile od bleska neba, ali on ne bi skidao pogled s aviona sve dok ne iščezne, izgubljen u beskrajnom prostoru.

— Jane Bibijane bili se popeo na tog orla? — pitao bi ga majstor Franc.

— Vrlo rado — odgovarao bi uzbuđeno Jan Bibijan a oči bi mu blistale.

— Nije te strah?

— Nije! — odlučno bi odgovarao Jan Bibijan.

— A ako se dogodi neka nesreća?

— Nesreća može da se dogodi i s automobilom, i sa železnicom, pa čak i s običnim kolima. Opasnost je svuda jednaka. Mislim da je najstabilniji avion.

U svakom slučaju, s njim se nesreće mnogo ređe događaju nego, na primer, s automobilom. Eh, kako bih želeo da letim!

Jednog dana ču se da se neki avion spustio na polje nedaleko od grada. Svet pojuri ulicama da ga vidi. Ljudi, žene, deca utrivali su se trčeći u polje da vide čudnu pticu koja je tamo sletela.

Niko nije znao šta se dogodilo. Neki su vikali da je avion pao i razbio se. Drugi su govorili da se zapalio. Treći su pričali kako su videli čoveka koji je padao s padobranom.

Jan Bibijan zgrabi bicikl iz radionice i pre ostalih stiže na polje gde se to dogodilo. Tamo, na zelenu poljanu, spustila se velika bela ptica s raširenim krilima i oko nje su obilazila dva avijatičara. Obojica su bili mladi ljudi, preplanulih lica i svetlih očiju.

— Momče, — okrete se jedan od njih Janu Bibijanu — imate li u gradu nekog tehničara koji se razume u automobilske motore? Treba mi neki alat.

— Ja se razumem! — reče brzo Jan Bibijan.

Oni ga pogledaše nepoverljivo, ali Jan Bibijan ponovi:

— Ja radim kod majstora Franca. Mi popravljamo automobile..... Ja... Već se dosta razumem u njihove motore.

— Treba nam jedan takav i takav ključ, — reče jedan od avijatičara — imate li ga? Svoj smo izgubili ili zaboravili.

— Imamo, — reče Jan Bibijan — da ga donesem?

— Donesi, i to što pre, ako je moguće!

Jan Bibijan se pope na bicikl i svom brzinom odjuri u grad. Vratio se već posle nekoliko minuta.

— Evo ključa — reče i dodade: — za svaki slučaj, doneo sam i drugi alat.

Avijatičari mu zahvališe i dadoše se na posao.

Jan Bibijan je posmatrao šta rade, obilazio oko njih i divio se toj čudnoj mašini što leti. Zavirivao je

unutra, zagledao otvoren motor oko koga su avijatičari radili, pipao krila, rep i dugo stajao pred ogromnom elisom. Posle nekog vremena okrete se avijatičaru i reče:

— Dole kao da nešto kaplje.

Jedan od avijatičara, koji se popeo do elise i nešto pažljivo pregledao, skoči brzo na zemlju.

— Gde? — upita on zainteresovan.

— Evo, ovde dole. Jedva se vidi.

— A-a, da, da — reče avijatičar pipnuvši rukom. — Hvala ti, momče. Kako se zoveš?

— Jan Bibijan.

— Bi li želeo da postaneš avijatičar?

— Još koliko bih želeo — reče Jan Bibijan. — Tako bih hteo da letim!...

Oko aviona se okupilo već sve stanovništvo maloga grada. Svako je došao da iz blizine vidi neobičnu pticu, čije je zujanje toliko puta čuo iznad glave.

Gledajući Jana Bibijana, koji je razgovarao s avijatičarima, zavideli su mu, a i ponosili se što im je jedan njihov sugrađanin, makar i mlad, pritekao u pomoć, a pri tom se još i razumeo u posao.

Za jedan čas kvar je popravljen i avijatičari su se spremili da nastave put.

— Da li biste povel i mene? — upita stidljivo Jan Bibijan, pozdravljajući se s njima.

— Ako želiš, povešćemo te — reče avijatičar veselo. — Samo kako ćeš da se vratiš? Mi ćemo se spustiti u prestonici.

— Lako je za povratak — reče Jan Bibijan. — Toliko bih želeo da letim!

— Dobro. Obuci ovo, — reče jedan, bacivši mu neki kožni kaput — metni i ovu kožnu kapu, jer je gore vrlo hladno.

Jan Bibijan navuče široki kaput i sav utonu u njega. Stavi kožnu kapu. Okupljeni svet počeo da se smeje i da pljeska.

Jan Bibijan sede u avion iza pilota. Drugi avijatičar se smesti pored njega. Upališe motor i on snažno zahukta. Narod odstupi i napravi mesta. Avion kliznu točkovima, pređe izvesno rastojanje, zatim se lako odvoji od zemlje i brzo polete.

Narod se uskomeša i poče da viče »ura«. Ljudi zamahaše šesirima, žene maramicama, a deca, oduševljeno vičući, pojuriše za avionom, koji se već podigao u vazduh. On se diže visoko i napravi nekoliko krugova iznad grada. Jan Bibijan je odozgo mahao rukom i sve pozdravljao.

Odjednom avion skrenu, podiže se još više i odlete. Jan Bibijan je leteo spokojan i veseo. On je leteo na đavolovim leđima, a nosila ga je i crna vrana. I Mirilajlaj, pretvoren u orla, podigao ga je u visinu. Preživio je mnoge opasnosti, zato se nije plašio. Naprotiv, taj ljudski izum ga je radovao i ushićavao. Leteo je iznad lepih predela, visokih šumovitih planina i dolazilo mu je da klikne od radosti.

NEOČEKIVANI SUSRET

Jan Bibijan se sa svoga letenja vratio jednim putničkim automobilom čijeg je šofera dobro poznao.

Kad je ušao u radionicu, majstor Franc ga pažljivo pogleda ispod naočara, nasmeja se i reče?

— E, Jane Bibijane, ti me ostavi ne javivši se:

— Tako se desilo, majstore. Nisam hteo da propustim priliku.

— Pa, jesi li zadovoljan?

— Jesam, još kako.

— Je li gore bilo strašno?

— Meni nimalo. Naprotiv, bilo mi je veoma prijatno. Želeo bih da postanem avijatičar.

— Postani. Radovaću se ako jednog dana prolećiš avionom iznad moje radnje i baciš mi pisamce.

Nekoliko dana u celom gradu se nije govorilo ni o čemu drugom, osim o avionu i letenju Jana Bibijana. Svi su se ponosili što se u njihovom gradu našao tako smeo mladić, koji je imao sreću da leti. Dosad se nijedan njihov sugrađanin nije popeo u avion.

Mesne novine su opisale ceo događaj hvaleći Jana Bibijana i donele njegovu sliku.

Kad se saznalo da se Jan Bibijan vratio, svi su bili radoznali da ga vide, a učitelji ga pozvaše u školu da đacima ispriča svoje utiske sa letenja. Jan Bibijan je sve ispričao mirno i lepo. Đaci su ga pažljivo slušali i gledali s poštovanjem, kao nekog junaka iz priča.

Kroz radionicu majstora Franca ceo dan su prolazili radoznali građani da vide Jana Bibijana i da se upoznaju s njim. On ih je stidljivo dočekao i ljubazno je odgovarao na sva pitanja. Tako Jan Bibijan odjednom postade čuven u celom gradu.

Najviše su se radovali njegovi roditelji. Ponosili su se svojim sinom, i jednog dana iziđoše zajedno s njim da se prošetaju po gradu.

I kad su čuli kako ljudi govore: »Evo, vidite roditelje Jana Bibijana, oca i majku« — srca starih su se topila od blaženstva, na oči su im navirale suze.

Podvigu Jana Bibijana naročito se radovao Blatko. Po njegovom povratku, svakog dana, pred večer, kad se radionica zatvarala, on je odlazio po Jana Bibijana da idu u šetnju izvan grada i ispitivao ga po sto puta i za najmanje pojedinosti.

I dva prijatelja bi opet utonula u maštanje o svom putu na Mesec.

— Za takvo putovanje avion nije pogodan i ne bi mogao da izdrži. Pored toga, i njegova brzina je vrlo mala. Trebalo bi da se putuje najmanje šezdeset godina do Meseca. Znači, ako sad podemo, na

Mesec ćemo stići kao sedi starci — govorio je Jan Bibijan.

Zanesen, Blatko ga je slušao začuđeno.

— Treba da se izmisli druga mašina, — nastavi Jan Bibijan — mašina koja će se kretati brzinom munje... Jedno putovanje do Meseca treba da se izvrši najviše za pet do šest časova...

Blatko nije odgovarao. Slušao je i gledao Jana Bibijana široko otvorenim očima, kao da ga nikad nije video.

Jednog dana, na kraju grada, u blizini Blatkove grnčarnice, zaustavi se divan automobil, mrke boje, koji je blistao na suncu kao da je tek izišao iz fabrike. Čovek koji ga je vozio — stariji gospodin sa belom šapkom — pozva rukom Blatka, koji je izišao pred grnčarnicu da vidi lepi automobil.

Blatko brzo pritrča i učtivo skide kapu. U automobilu su sedele jedna starija i jedna mlađa gospođica. Čovek koji je upravljao automobilom reče:

— Momče, poznaješ li Jana Bibijana, o kome je u novinama pisalo da je leteo avionom?

— Kako da ga ne poznajem, — odgovori Blatko — on mi je najbolji prijatelj.

— Ah, koliko se radujem! — uzviknu starija gospođica. — Znači, moći ćemo da ga vidimo.

— Je l' da ćemo moći da ga vidimo? — pljesnu manja rukama.

Stariji gospodin, koji je imao preplanulo i grubo lice, ali prijatan i lep osmeh, reče:

— Kako se zoveš, momče?

— Blatko.

— Slušaj, Blatko, možeš li da nađeš Jana Bibijana i dovedeš ga ovamo? Želimo da ga vidimo.

— Odmah, odmah! — reče Blatko i svom snagom pojuri krivudavim gradskim ulicama. Psi zalajše za njim, kokoške se razbežaše s puta, deca se

pribiše uza zidove kad videše kako trči... A kad pređe preko trga, ljudi izleteše iz radnji — da vide zašto taj deran trči i ne goni li ga ko.

Sav zadihan i oznojen, Blatko upade u radionicu majstora Franca.

— Jane Bibijane, — reče Blatko zadihano — ostavi sve i pohitaj sa mnom! Kod nas se zaustavio jedan automobil sa dve devojke. Poslali su me da te zovem. Žele da te vide. Čitali su novine u kojima piše o tebi.

— Da odem, majstore? — okrete se Jan Bibijan majstoru Francu, koji je takođe nešto radio.

— Naravno, idi — reče majstor Franc — kad te zovu.

Jan Bibijan stavi kapu na glavu pa iziđe s Blatkom.

Kad se približio automobilu, dve devojke zavi-kaše radosno:

— Da, on je, on je! Eno ga, ide! Bože moj, koliko je porastao!

Jan Bibijan se, uzbuđen, približi automobilu. Poznao je Lijanu i Iju. One iziđoše i stadoše da ga grle.

— Tata! — reče Lijana starom gospodinu. — Evo, ovo je Jan Bibijan, naš spasilac.

Stari pomorski kapetan pruži ruku Janu Bibijanu i očinski ga poljubi u čelo.

— Jane Bibijane, kako si, kako živiš? — govorila je brzo Lijana i milovala ga, neobično obradovana. — Kako mi je mило što se opet vidimo! Čitali smo o tebi u novinama i došli smo naročito da tebe vidimo.

— Jane Bibijane, Jane Bibijane! — vikala je Ija suznih očiju i držala ga za ruku.

Obe su bile lepe, u plavim svilenim haljinama. Jan Bibijan ih je gledao, uzbuđen i zanemio. Reči su mu od uzbuđenja zastale u grlu i nije mogao da

progovori. Niz obraze mu se skotrljaše suze. On se saže i sa puno blagodarnosti poljubi Lijaninu ruku.

— Opet smo se videli . . . , opet . . . — jedva progovori od uzbuđenja. — Mislio sam da ste me zaboravile. Mnogo sam mislio na vas, ali nisam znao gde ste. Vi sigurno odlazite! Ostanite ovde! Ostanite malo! Kako će se obradovati moji roditelji!

— Jane Bibijane, ostaćemo jedan ili dva dana — reče kapetan. — Hoću da vidim tvoje roditelje. . . Želim da te povedem s nama. Moja deca stalno misle na tebe. Ti ćeš doći k nama, doći ćeš nam, na more.

— Da, da, doći ćeš, je li, Jane Bibijane? — povikaše istovremeno Lijana i Ija.

— Naravno! — reče Jan Bibijan. — Ali kako će moji siroti roditelji bez mene?

— Sve će se urediti! — reče stari kapetan.

ZBOGOM, RODNI GRADE

Lijana reče Janu Bibijanu da se spremi, a oni će kroz tri dana doći da ga povedu.

Automobil s putnicima krenu. Jan Bibijan je dugo gledao za njim blistavih očiju, a kad se divna kola izgubiše u daljini iza zavoja, on uzdahnu, saže glavu i zamisli se.

Blatko je bio slomljen. Zar da se odvoji od svog prijatelja! Oči mu se napuniše suzama. Mučio se da ih zadrži, ali mu one potekoše niz obraze.

— Jane Bibijane, — jedva promuca — hoćeš me ostaviti? Ako se razdvojimo, nikad se više nećemo videti.

— E, Blatko, šta da se radi? I meni je teško, ali . . .

— Znači, ti zaista hoćeš da me ostaviš?

— Šta da se radi . . .

— Mene, koji sam toliko vremena nosio tvoju glavu i čuvao je kao svoju... Ja ne želim da se razđvojimo, Jane Bibijane! Povedi i mene!

— Videćemo, Blatko, ako je moguće...

— Učini sve, Jane Bibijane, ali me ne ostavljaj!... Ne ostavljaj me!

Blatko nasloni lice na rame Jana Bibijana, uhvati ga za ruku i rasplaka se.

— Čuti, Blatko!... Smiri se! Reći ću Lijani, možda će i tebe povesti.

Blatkove oči, pune suza, osmehnuše se...

— Ah, koliko ću ti biti zahvalan! I zajedno ćemo ići na Mesec — reče Blatko, brišući oči.

Kad je Jan Bibijan rekao majstoru Francu da će otputovati, ovaj ga pogleda preko naočara, iznenađen i začuđen. Jan Bibijan pomisli da ga majstor želi odvratiti od toga, pa dodade zbunjeno:

— Nema šta, majstore. Mislim da će za mene tako biti bolje.

— Razume se, razume se, dete moje. Idi! Idi! Lutaj po svetu dok si mlad. Ali ne zaboravi da ipak treba nešto da naučiš. Da znaš neki zanat kako bi mogao da živiš časno i ne dopadneš nevolje. Milo mi je. Samo mi je jedno žao...

— Šta?

— Žao mi je tvojih sirotih roditelja. Ostaće sasvim sami. A oni te toliko vole, toliko se ponose tobom! Ko će se o njima brinuti pod stare dane?

— Neću ih ja zaboraviti, majstore. Pomagaću im, ma gde bio.

Majstor Franc potapša svoga šegrtu po ramenu i reče mu:

— Jane Bibijane, imaš dobro srce. Daj bože, da uspeš. Najviše ću se radovati da čujem dobro o tebi.

Jan Bibijan se saže i poljubi majstora u ruku. Zatim se vrati kući, sav uzbuđen i uznemiren.

— Šta ti je, sine? — upita majka kad ga vide, i oči joj se napuniše suzama.

A kad joj Jan Bibijan reče da će otputovati daleko, ona se baci na postelju i očajno zaplaka. Janu Bibijanu se steže srce od bola kad vide koliko mu majka pati. Podiže je, zagrli i poče nežno da je teši:

— Majko, nemoj da tuguješ za mnom! Nikad vas neću zaboraviti. Brinuću se o vama i kad budem daleko.

Uto uđe njegov otac, koji je već od majstora Franca saznao da će Jan Bibijan otputovati. On zagrlil miloga sina i htjede da mu kaže oštro i zapovednički: »Sine, nećeš otputovati! Ne puštam te!« Ali nije imao snage. Suze obliše njegovo upalo lice i plač mu priguši reči.

Jan Bibijan stade da teši roditelje nežnim rečima. Kazao im je da ih neće zaboraviti i, kad bude u mogućnosti, dovešće ih k sebi u daleki grad.

Trećeg dana stigao je kapetanov lepi automobil s Lijanom i Ijom. One dođoše pravo u kuću Jana Bibijana.

Njegova majka i otac dočekaše ih žalosnih lica.

— Uzimate nam jedino dete — reče majka.

— To je za njegovo dobro — odvrati kapetan. — Želim da ga školujem. Nemojte se protiviti, blagoslovite ga, jer on je dobar dečak. Daću ga u pomorsku tehničku školu. Kad ga vidite kroz tri-četiri godine, radovaćete se i ponositi njime.

— Znam da je za njegovo dobro, — reče otac — ali teško mi je. Ali kad treba, neka bude! Samo da sve dobro svrši!

Uto stiže majstor Franc s još nekoliko poznanika. A ispred kućice pred kojom su stajala kola okupilo se mnoštvo sveta iz grada i iz njihove ulice. Svi su čuli za odlazak Jana Bibijana i došli da ga isprate.

Dečaci iz susedstva dadoše mu velike kite cveća. Svi su ga od srca pozdravljali i želeli mu svaku sreću. Majstor Franc poljubi Jana Bibijana u čelo i spusti mu u ruku nekoliko novčanica. Zatim se okrete kapetanu i reče:

— Znajte — od ovog dečaka postaće veliki čovek. Dobro koje mu činite neće biti uzalud.

Automobil je najzad krenuo tesnim i krivudavim ulicama grada. Na njima se okupilo mnoštvo ljudi. Svi su mahali Janu Bibijanu i vikali:

— Srećan put! Srećan put!

Automobil je ubrzo izišao iz grada i jurio širokim drumom. Jan Bibijan se okrete i baci oproštajni pogled na svoj rodni grad, na lepu planinu iznad njega, i na oči mu navreše suze. Već su bili odmakli dosta daleko, kad pred sobom ugledaše neku malu osobu koja je stajala nasred puta i obema rukama mahala da stanu.

— Blatko! — uzviknu Jan Bibijan i zamoli Lijanu da stanu.

— Jane Bibijane, povedite i mene, ne ostavljajte me! — zaplaka Blatko.

Lijana reče nešto ocu na nekom nepoznatom jeziku. Kapetan pogleda upitno Jana Bibijana i u njegovim očima pročitao molbu.

— Da ga povedemo? — upita kapetan osmehnuvši se.

— Koliko bih se radovao! — reče Jan Bibijan.

— Penjite se onda!

Jan Bibijan i Blatko brzo se popeše u kola.

Lijana pruži ruku i pomilova Blatkovo uplakano lice.

POSLE PET GODINA

Jednog dana u svim novinama se pojavila sledeća vest:

»Tehničar Jan Bibijan konstruisao je interesantnu leteću mašinu s kojom se sprema da leti na Mesec. Na njoj je mali tehničar radio čitave dve godine i celu je izradio sam, uz pomoć svoga druga

Blatka. Ova mašina se razlikuje od svih dosadašnjih letećih aparata. Ona nije ni avion, ni raketa, ni torpedo, koje su dosad konstruisali razni sanjari i neustrašivi ljudi da bi stigli na Mesec.

Mašina Jana Bibijana je naročite vrste. Ona će leteti pomoću radio-talasa koje će sama beskonačno da proizvodi, iskorišćujući uglavnom kosmičke zrake i Sunčevu svetlost. Na taj način energija aparata biće neiscrpna i razvijaće neverovatnu brzinu.

Po rečima pronalazača, njegov aparat, po želji, može da se kreće od 30 kilometara na sat, pa do 30.000 kilometara u minutu.

Predviđene su sve pojedinosti za jedno putovanje do Meseca: savlađivanje velike hladnoće koja vlada u međuzvezdanom prostoru, izvan Zemljine atmosfere, automatsko proizvođenje potrebnog vazduha, kiseonika i vode.

Po mišljenju pronalazača, on može s tim aparatom pri punoj brzini da stigne do Meseca za 24 časa.

Neustrašivi Jan Bibijan je mlad čovek, tek je navršio dvadeset godina. Njegova prošlost je puna tajanstvenih doživljaja, koje je Elin Pelin opisao u knjizi: »Jan Bibijan, doživljaji jednog derana.«

Ta vest mesnih novina raznese se munjevitom brzinom. Tri dana su sve radio-stanice, svi telegrafski aparati raznosili na sve četiri strane sveta neobičnu vest, a sve novine u svetu donele su je kao čudo. Dopisnici svih zemalja krenuli su da se lično uvere u to i da vide pronalazača.

Ime Jana Bibijana proćulo se po celoj zemlji. Za nekoliko dana prestalo je interesovanje za politički život, koji je u to vreme u svetu bio vrlo živ. Društvo naroda je odložilo svoje zasedanje.

Prvi probni let Jana Bibijana izazvao je najveće iznenađenje. Izvršen je s potpunim uspehom. Jan Bibijan se munjevitom brzinom digao na 20.000 metara iznad zemlje, napravio krug oko cele države i

polako se spustio. Motor je odlično radio i let na Mesec, koji je dosad smatran za smešan san, odjednom je postao nešto moguće i lako.

Pri drugom probnom letu Jan Bibijan je za nekoliko sekundi obišao celu Evropu i uspešno se vratio, kao iz neke najobičnije šetnje. Blatko je pratio Jana Bibijana u oba leta. Njih dvojica su bili nerazdvojni.

Ija, mala poćerka pomorskoga kapetana, molila je Jana Bibijana da i nju povede, ali on je odbio. Mada je verovao u sigurnost svoga aparata, ipak se plašio da se nešto ne dogodi njegovoj maloj prijateljici, sa kojom je preživeo toliko događaja u carstvu čarobnjaka Mirilajlaja.

Ali ta vest strašno porazi sirote roditelje Jana Bibijana. Oni su s velikim nestrpljenjem čekali da se on vrati, da ga vide. On im je često pisao i slao novac, pa su sad bolje živeli. Njegova stara majka nije više tkala za druge, a otac je obrađivao vinograd i bio zadovoljan.

Ali kad su čuli da njihov dragi sin hoće da putuje na Mesec, siroti roditelji padoše u očajanje. Išli su na sve strane, pitali, raspitivali se i vraćali se slomljeni sličnim vestima.

Pomislili su da im je dete poremetilo pameću i majka poče svaki dan da odlazi u crkvu i da se moli za njega.

— Sigurno ga je opet zli čarobnjak općinio i hoće da ga muči — uzdisao je otac.

Da bi zaboravili svoju žalost, njegovi roditelji su često izlazili izvan grada, putem kojim je otišao njihov sin. Vodila ih je neka nejasna nada da će ga nekim čudom sresti, da će im se vratiti.

Uskoro su dobili pismo od Jana Bibijana. On ih je tešio i molio da budu spokojni i da ne misle ni na što rđavo, jer će se ubrzo opet videti. U pismu je bila i njegova slika. Kako je postao lep njihov sin!

Odrastao, u beloј mornarskoј uniformi. Pogled mu je čist, smeo, pametan. Oslonjen na neobičnu mašinu, osmehivao se lepo, milo, kao anđeo.

Majka je obasula poljupcima sliku svog lepog deteta, stavila je u nedra i pošla susedima i poznanicima da je pokazuje i da se ponosi.

Ali se uskoro pomrači majčina i očeva radost. Javljeno je da će za nedelju dana Jan Bibijan krenuti na Mesec.

MAŠINA

Mašina Jana Bibijana, kojom je hteo da putuje do Meseca, nalazila se na aerodromu primorskog grada.

Hiljade radoznalaca okupljale su se da vide taj novi izum.

I zaista, ona je bila neobična. Na dva mala točka, očavijena debelom gumom, oslanjalo se veliko telo letećeg aparata, koji je blistao na suncu, sličan ogromnoj ribi s metalno-žutim perajima. S obe strane ogromnog tela bile su pričvršćene stepenice s ogradom. Ulaz odozgo mogao se hermetički zatvoriti. Iznad mašine, ne mnogo visoko, bile su zategnute mnoge metalne žice razne debljine — antene. Sa strane niz malih okruglih prozora, s debelim nesa-lomljivim staklom. Takvi prozori, samo malo veći, nalazili su se i s obe strane glave te ribe koja je trebalo da se digne u beskrajn prostor.

Ulaz je bio zabranjen za publiku. U unutrašnjosti, u kabini za putnike, bio je montiran regulator radio-talasa i transformator za kosmičke zrake.

Nekoliko ogromnih tajanstvenih farova bilo je s obe strane trupa mašine. A u repu, koji je bio dug 50 metara i koji je na najtanjem mestu bio debljine 10 metara, nalazili su se magacin za hranu, instrumenti za pravljenje vode, aparati za veštačko proizvođenje vazduha, rezerve pojedinih delova i spe-

cijalni uređaj za neiscrpnu hladnu svetlost, koja je po snazi bila nekoliko puta jača od Sunčeve svetlosti. Ona je imala da služi za signale i za probijanje neprozirne tame međuplanetnog prostora.

Sve je bilo dobro smišljeno, brižljivo proračunato i vešto načinjeno. Ta leteća mašina bila je čudo savremene tehnike, koju je Jan Bibijan genijalno iskoristio, dodajući i mnogo svojih tajnih izuma. On je nosio sa sobom i nekoliko novih smrtonosnih oružja, koja nisu bila veća od običnog fotografskog aparata. Ta oružja su dejstvovala naročitim nevidljivim zracima. Ona nisu ubijala, ali su na velikoj daljini zaustavljala svako živo biće, koje bi od toga padalo, svaku mašinu koja se okretala i vraćala natrag, i najtežu granatu, izbačenu iz vatrenog oružja.

U letećoj mašini bilo je smešteno i nekoliko sasvim malih i lakih aviona, ali većih od najvećih planinskih orlova, koji su isto tako mogli da se kreću pomoću radio-talasa, proizvedenih u samima njima na najobičniji način. Jan Bibijan je nosio te avione da bi što lakše mogao da putuje po Mesecu kad tamo stigne.

Taj neobični aparat stajao je na sredini aerodroma, sa glavom malo podignutom prema nebu i izazivao čuđenje i strah. Blatko je obilazio oko njega, objašnjavao publici razne stvari i pazio da ga ne diraju.

Blatko je postao lep mladić svetlih očiju, ponosno uzdignute glave. Lice mu je uvek ozarivao lep i dobar osmeh. A kad je govorio o Janu Bibijanu, oduševljavao se i lice mu je postajalo još lepše.

Neki ljudi iz publike zapitkivali su ga s podsmehom:

— Hoćete li doneti po jedan komad Meseca? Kažu da je sav od zlata.

Blatko je odgovarao učtivo, dostojanstveno i ozbiljno:

— Mi ne odlazimo zbog zlata. Želja Jana Bibijana je da doprinese nauci, da bi ljudi mogli prođeti u tajnu tih dalekih i tajanstvenih svetova.

— Hoćete li uspeti?

— Da ne verujemo u uspeh, ne bismo ni polazili. Mi ne putujemo samo zbog doživljaja, mada nas vuče silna radoznalost. Oslanjamo se na moć i snagu našeg aparata. Jan Bibijan je sve predvideo. Ako se ne vratimo za godinu dana, vi ćete se, gledajući u lepim i jasnim zimskim noćima vladara neba — Mesec, setiti da su tamo naši grobovi.

Govoreći to, Blatko se osmehivao odlučno i hrabro. Do polaska je ostalo još nekoliko dana. U gradu se okupilo mnogo ljudi, iz svih krajeva sveta. Došli su i dopisnici najvećih listova iz cele Evrope i Amerike, trčali su nervozno na sve strane i svaki od njih je tražio da vidi Jana Bibijana.

Da bi sve umirio, Jan Bibijan objavi da će dva dana pre polaska na aerodromu održati predavanje o svom putu i da će se oprostiti od Zemlje na kojoj se rodio i od ljudi — žitelja Zemlje.

PRED ODLAZAK

U određeno vreme na aerodromu se skupi neverovatno mnoštvo sveta. Sa svih strana su došli ljudi da vide Jana Bibijana i da čuju njegove reči, da saznaju njegov plan.

Na aerodromu je bila podignuta visoka tribina. Postavljeno je mnogo zvučnika da bi se govor smeglo putnika mogao što dalje čuti.

Svi su nestrpljivo čekali. Veliki deo publike došao je još sinoć da bi zauzeo bolje mesto i izbliza video Jana Bibijana. Ti ljudi su tu proveli noć, spavajući pod otvorenim nebom i na goljoj zemlji. Celo polje je bilo prepuno kola, fijakera, automobila. Nekoliko aviona dovezlo je mnogo stranaca iz raznih evropskih zemalja.

Dođe određeni čas. Jan Bibijan, u pratnji pomorskog kapetana, Lijane, lepe Ije i svog druga Blatka, pope se na tribinu.

Publika se uskomešala i odjeknuše gromoglasni pozdravi i pljesak, koji se dugo nisu stišali. Ti oduševljeni pozdravi razlegoše se još jače kad Jan Bibijan siđe s tribine i pomože svojim starim roditeljima da se popnu do njega. Ma koliko da im je bilo teško što im sin odlazi na Mesec i preduzima tako opasno putovanje, puno neizvesnosti, ni oni nisu mogli da se uzdrže pred oduševljenjem i poštovanjem koje mu je narod odavao.

Jan Bibijan ustade na tribini i rukom zamoli za tišinu. Bio je u lepoj beloj mornarskoj uniformi i stajao je ponosito i smelo. Iz njegovog preplanulog lica izbijala je svežina. Pokreti su mu izražavali odlučnost i sigurnost.

»Uvaženi skupe, — počeo on. — Radujem se što se interesujete za moje planove pa ste se ovde okupili. Zahvaljujem svima za oduševljene ovacije i pozdrave. Znam da mnogima moje namere izgledaju bezumne. Možda su oni u pravu. Ali to me ne može pokolebati. Za dva dana polazim...

Da, krećem na jedno strašno putovanje. Prvo putovanje koje čovek sa Zemlje preduzima — putovanje na Mesec.

Milionima godina naša majka Zemlja i nebeski vladar — Mesec bacaju neme poglede, posmatraju se kao tajanstvene zagonetke, gledaju se, a ne poznaju. Nauka i fantazija izdižu čovečji duh do našeg saputnika i muče se da ga odgonetnu, da ga shvate. Koliko sanjara u lepim noćima dižu žalosne i začuđene poglede prema njemu, koliko ga astronomskih dogleda strelja svojim prodornim mrtvim staklenim očima!

Nauka i astronomija otkrile su nam mnoge stvari o Mesecu. Ali on ipak za nas ostaje tajna. I sve dok čovek ne stavi svoju ruku na Mesec, on će za njega ostati tajna. To mi je dalo ideju i podstrek

da preduzmem neposredno istraživanje. Siguran sam da će ovaj moj ludi poduhvat biti krunisan uspehom i da ćete vi, žitelji, uskoro primiti prvi izveštaj o mom srećnom prispeću.«

Na te njegove reči izbi bura oduševljenih uzvika i aplauza.

»Potpuno sam uveren u sigurnost svog aparata, koji sam nazvao »Munja«. Njegova je energija neiscrpna, njegova snaga i brzina su neobične. Njime se vrlo lako upravlja. On leti sigurno i bešumno. Rastojanje koje deli Zemlju od Meseca i koje iznosi 384.415 kilometara računam da pređem za deset dana, prelazeći preko hiljadu kilometara na sat. Za trenutak ću napustiti Zemlju i njen vazdušni omotač i ući u međuplanetarni hladni i mračni prostor, iz koga ću videti kako se Zemlja sve više i više smanjuje.

Kakav je Mesec? Da li je on mrtva planeta, bez života, parče šljake, sa golom površinom, razrovanom potresima? Ima li on vazdušni omotač ili je bez njega? Ta pitanja su u nauci još sporna. Ja sam preuzeo težak zadatak da to lično ispitam. Hoće li moja poseta našem noćnom vladaru biti prijatna ili me čekaju neugodnosti...

Spreman sam na sve. Sa mnom je moj verni i neustrašivi drug Blatko i ja neću osetiti samoću ako na Mesecu i nema živih bića.

Ovde je moja »Munja«. Ako na Mesecu ne nađem udobnosti kakvih ima na zemlji, moja divna mašina opet će me dovesti ovamo. Ipak sam pripremio sve što je neophodno da mogu u najgorim i najnepovoljnijim uslovima, bez vazduha, pa čak i vode, provesti tamo najmanje 10 dana.

Sad ću vam reći »zbogom« i »do viđenja«. Neću vas zaboraviti! Ali pošto još nije uspostavljena redovna pošta između Zemlje i Meseca, javljaću vam se svojim radijem.«

Jan Bibijan završi osmehujući se. Opet odjeknu beskrajan aplauz.

Najzad dođe dugo očekivani čas polaska. Bio je divan majski dan. Nebesni svod je blistao veoma svečano i spremao se da dočeka Jana Bibijana. Vreme je bilo tiho. U celoj prirodi se osećalo nešto praznično. Prema nebeskom plavetnilu ocrtavale su se planine, veličanstvene, zelene, a njihovi visoki vrhovi gledali su u nebo, ponosno, samouvereno i spokojno.

Čas polaska je bio tačno određen, — polazilo se uveče, kad se pun mesec podigne na horizontu. Oko aerodroma je celog dana vrveo narod, a uveče, kad sunce zađe i posla na zemlju poslednje oproštajne zrake, svi se skupiše oko »Munje«, koja je mirno i ponosno isticala svoje sjajno metalno telo očekujući trenutak da se odvoji od Zemlje.

More se stišalo i njegova glatka površina poi-gravala je pod nežnim dahom noći koja se spuštala.

Jan Bibijan je vršio poslednji pregled mašine. Bio je veseo i uzbuđen, ali spokojan u duši. Nije sumnjao u uspeh i s nestrpljenjem je pogledao u svoj sat. Blatko mu je vešto pomagao i isto tako nestrpljivo gledao u nebo.

Kad sunce zađe i smrači se, »Munja« odjednom sva zasiya nekom plavičastom, jakom, ali mekom fosfornom svetlošću. Tako je dobro osvetlila ceo aerodrom, da bi se na zemlji mogla pronaći i najmanja izgubljena igla.

Narod se uskomeša i odjeknuše burni oduševljeni uzvici. Jan Bibijan i Blatko popeše se na osvetljeno telo mašine i kapama mahnuše okupljenom svetu.

Ija se brzo pope do njega, pruži mu lepu kitu svežeg cveća, zagrlj ga i sa suzama se oprostila od svog dobrog prijatelja.

— Do viđenja, do viđenja, do viđenja! — vikala je publika.

— Srećan put! Do viđenja! — povikaše svi u jedan glas, nestrpljivo očekujući čas polaska.

Jan Bibijan uputi poslednji pozdrav, otvori kapak i nestade u »Munji«.

Svi pogledaše na istok, gde se na horizontu iznad mora razlivala slaba crvena svetlost. Ona je postajala sve jača i oboji more, iz koga ubrzo izbi crveni kraj meseca, čiji lik zaigra na pučini. Uzvici, ludog oduševljenja zahučaše kao morski talasi. Narod se opet uzbuđeno uskomeša.

Mesec se polako dizao iz morskih dubina. Njegov lik je bio čist, jasan, crven. Uskoro se pojavi do polovine, zatim stade da raste, da se povećava i najzad se ukaza ceo krug.

— Neka je sa srećom! — reče Jan Bibijan Blatku, koji je sedeo pored njega u aparatu i pritajena daha posmatrao izlazak meseca.

Uzbuđen, Blatko zagrlji druga i bratski se poljubiše. Jan Bibijan pruži ruku i pritisnu dugme koje je pred njim svetlelo. Nova, još jača svetlost izbi iz »Munje«. Ona polako i nečujno kliznu napred, zatim se podiže prednji deo, diže se lako i graciozno sa zemlje i polete naviše.

Kad se podigla oko 500 metara iznad aerodroma, ogromna svetleća riba polako zakruži iznad okupljenog sveta. Cela okolina bila je tajanstveno osvetljena mekom plavom svetlošću. Ljudi su bacali šešire, vikali i pljeskali.

Načinivši nekoliko krugova, »Munja« se okrete prema Mesecu, koji se već ceo pojavio, pa munjevitom brzinom pojuri prema njemu. Iz repa izlazi zaslepljujuća svetlost koja se izli na more i pozlati ga.

Svetlost se dizala u visinu munjevitom brzinom. Aparat je uskoro ličio na malu kometu s dugim repom, koja je letela u nebo, gde su je čekale hiljade zvezda hrleći joj u susret.

Posle pola sata »Munja« se videla kao mala zvezda koja je ostavljala tanak osvetljen trag, i ubrzo je okupljeni svet izgubi iz vida.

A mesec se spokojno i polako dizao. Pun, okrugao, lep, išao je svojim večnim putem između zvezda. Jan Bibijan i Blatko dugo su posmatrali kako se Zemlja postepeno i velikom brzinom udaljuje od njih i najzad nestade. Tada oni upraviše pogled prema Mesecu, svome cilju.

— Evo nas već na putu! — reče Jan Bibijan.

— Da, — reče Blatko — najzad ti se san ostvario, Jane Bibijane.

— Da, ostvario ti se san, Jane Bibijane, — ču se neki treći glas iza njih.

Jan Bibijan se okrete brzo i iznenađeno.

U kabini, iza njega, stajao je Fjut i lukavo se smejao.

— Fjute! — ljutito uzviknu Jan Bibijan. — Šta tražiš ovde.

— Pratim te, moj stari prijatelju.

— Znači hoćeš da ti opet otkinem rep. Radujem se, jer mi može zatrebati na Mesecu.

— Ne uznemiruj se, stari moj prijatelju, ja te samo ispraćam. Biću s tobom samo do granice do koje se proteže uticaj Zemlje, a zatim te napuštam. Nemam nikakva posla na Mesecu, moja misija je dole na Zemlji, među ljudima. Evo, za jedan minut bićeš već na pedeset hiljada kilometara iznad Zemlje. Moj put se tu završava. Je li ti drago što te pratim?

— Kad si se već popeo, hajde sa mnom na Mesec! — reče u šali Jan Bibijan.

— Pa rekao sam ti, moja je misija na Zemlji, među ljudima. Njima su potrebni đavoli.

Blatko je ćutao namršten. Gledao je Fjuta neprijateljski i čudio se što ga Jan Bibijan ne ubije nevidljivim i uništavajućim zracima, koje je njihov aparat mogao da proizvede.

Ali Fjut odjednom uzviknu:

— Evo granice. Zbogom, Jane Bibijane, zavidim ti na smelosti i želim ti srećan put!
I on iščeze.

PUTOVANJE

Kad vešto napravljeni aparati »Munje« pokaže da su Jan Bibijan i Blatko prešli Zemljin vazdušni omotač i ušli u oblast međuplanetnog prostora, Jan Bibijan pritisnu dugme za najveću brzinu i aparat polete kao kuršum iz puške.

Ali unutra, u mašini, brzina se nije osećala i dva hrabra putnika su imala utisak da se nalaze u mirnoj sobi. Nisu osećali ni strašnu hladnoću koja je tu vladala. Njihov aparat za zagrevanje odlično je funkcionisao i održavao najumereniju temperaturu.

Blatko je s vremena na vreme pregledao sve instrumente za merenje temperature, brzine i rastojanja od Zemlje i davao saopštenja preko radija. U istom trenutku svi radio-prijemnici na Zemlji čuli su saopštenja potpuno jasno i sve novine su ih prenosile u pojedinostima.

»Sad smo na 30.000 kilometara. Napolju je temperatura 150° ispod nule. Brzina 1.000 kilometara na čas. Postepeno ubrzavamo. Aparati rade odlično. »Munja« leti pravo prema Mesecu, koji postaje ogroman. Jasno vidimo kratere i planine. Zdravi smo i sveži. Sve je u redu.«

Jan Bibijan koji je mirno sedeo u svojoj udobnoj fotelji, okrenuo bi se s vremena na vreme smešeci se svome drugu i bodro ga upitao:

— Pa, kako si, Blatko?

— Odlično! — odgovarao bi Blatko i priljubio bi lice uz prozorčić pored sebe.

Napolju je bio beskrajn prostor — žut, neizvestan. I u ovoj strašnoj tami pravo prema njima letele su velikom brzinom zvezde, koje su postajale sve veće i veće.

Eno, tamo negde, pojavi se neko ogromno telo koje je svetlelo plavičasto-zelenom svetlošću. Ličilo je na okruglo parče lepog, mekog oblaka, kakvi se ponekad u proleće vide na našem nebu. Ono je izgledalo najveće od svih nebeskih tela koja su se videla sa »Munje«.

— Jupiter! — uzviknu Jan Bibijan. — To je Jupiter, najveća planeta Sunčevog sistema. On je 1.305 puta veći od naše Zemlje, za 10 sati se okrene oko svoje osovine, a oko Sunca obiđe ne za jednu godinu, kao naša Zemlja, nego za čitavih 12 godina.

— Jane Bibijane, pogledaj tamo! Kakvo čudo! Neka velika zvezda u svetlom prstenu.

Jan Bibijan priljubi lice uz drugi prozorčić.

— To je Saturn. Neobična planeta. Oko njenog tela, na velikom rastojanju, naravno, bio je maglovit prsten, nerazdvojno vezan za sve pokrete planete koju je okružavao. Saturn je 733 puta veći od naše Zemlje. Oko Sunca obiđe za dvadeset devet i po godina, a oko svoje osovine se okrene za 10 časova.

»Munja« je bešumno letela vrtoglavom brzinom. Gledajući iz nje, dobijao se utisak kao da stoji na jednom mestu, a da prema njoj lete strahovitom brzinom ogromna svetleća tela zvezda, koje izgledaju kao urezane u mračnu pozadinu.

Mrak odjednom nestade i aparat ulete u bleštavu svetlost.

— Svanulo! — viknu Jan Bibijan. — Za nas je svanulo, ali dole na Zemlji je još noć. Pogledaj sunce!

Blatko pogleda kroz drugo prozorče. Sunce se nije videlo. Tamo negde u prostoru plamteo je ogroman, zaslepljujući požar i oni su plivali u njegovoj svetlosti. Nestadoše zvezde, nestade nebo, sve je bilo sama svetlost.

Ta svetlost nije mogla da se podnese. U mlazovima je prodirala kroz male prozore »Munje«, ispunjavala kabinu i zaslepljivala putnike.

— Spusti crna stakla! — naredi Jan Bibijan.

Blatko brzo ustade, uhvati jednu malu ručicu, pritisnu je lako i na prozore odjedanput padoše debela crna stakla. Ali svetlost je bila toliko jaka da je prodirala kroz crna stakla koja, mada su je ublažavala, nisu mogla potpuno da uklone njeno neprijatno dejstvo.

— Spusti i ljubičasta! — reče onda Jan Bibijan.

Blatko uhvati drugu ručicu i preko crnog stakla padoše druga, tamnoljubičasta. To ublaži strašnu svetlost i učini je podnošljivom.

Magnetna igla na kompasu aparata okretala se brzo i neprestano. Samo bi s vremena na vreme, dok je »Munja« u svom bešumnom letu prelazila hiljade i hiljade kilometara, igla zauzimala određeni pravac i brzo i nemirno podrhtavala.

— Uticaj neke planete kojoj se približavamo — reče Jan Bibijan i brzo promeni pravac.

Tako je nekoliko puta menjao pravac, vodeći računa da se igla brzo okreće. Time je izbegavao uticaj nekih velikih planeta, koje su mogle da ga privuku i skrenu s puta.

Tu je bilo mnogo vešto izrađenih instrumenata u obliku spirala, satova, cevčica, koje je neprestano posmatrao i koji su mu pomagali da leti pravo prema Mesecu.

VEST SA MESECA

»Munja« je strahovitom brzinom letela kroz neizdrživ Sunčev blesak. Nije moglo ništa da se posmatra, jer čim bi se podigla tamna stakla, kroz male prozore bi prodirali oslepljujući zraci, koji su onemogućavali da se gleda.

— Spava mi se — javi se Blatko posle nekog vremena.

Jan Bibijan pogleda druga.

Blatkovo lice je bilo blede i umorno, kapci su mu padali i glava mu se spuštala od premorenosti.

— Dobro, odspavaj malo, odmori se, a posle ću i ja da se odmorim.

Blatko se spusti na malo udobno kanabe, utonu sav u njega i odmah zaspao. Jan Bibijan mu je stavio na glavu meku kapu na kojoj je, kao paučina, bilo isprepletano nekoliko tankih srebrnih žica. To je bio specijalni aparat koji je pronašao Jan Bibijan. On je primao kratke talase samo izvesne dužine, koji su, prolazeći kroz telo, umirivali nerve i omogućavali odmor. Usled njihovog dejstva samo za nekoliko minuta i najumorniji čovek osećao se odmornim. Duh se osvežava, energija jača i mozak počinje da radi neobičnom energijom.

Blatko nije dugo spavao s tom kapicom na glavi. Probudio se svež, bodar i veselo reče:

— Jane Bibijane, sad je red na tebe da se odmoriš.

Jan Bibijan stavi na glavu čarobnu kapu i leže na kanabe.

Blatko je upravljao »Munjom« i, pritiskujući razna dugmeta i gledajući pažljivo razne aparate za merenje, zapeva polako neku pesmu.

Uto sa strane zazvoni radio-prijemnik, koji je primao vesti sa Zemlje. Vesti su dolazile preko naročitog radio-otpremnik, koji je Jan Bibijan konstruisao u kući pomorskog kapetana.

Zvonjenje je bilo tako snažno i dugo, da se Jan Bibijan trže iz sna i uznemireno upita:

— Šta je, Blatko?

— Zvoni prijemnik.

— Šta je, ko se javlja? ...

— Ništa se ne čuje, osim zvona.

Jan Bibijan namesti na uši drugi par slušalica, ali ga zagluhnu snažno zvonjenje i on ih ubrzo skide.

— Čudno! — reče on. Zatim se glasno nasmeja.

— Eh, Blatko, Blatko, zaboravio si da otvoriš otpremnik! ...

I Jan Bibijan pruži ruku i pritisnu jedno dugme, pa opet namesti slušalice.

— Halo, halo!

— Ko je tamo?

— Halo, halo!... Ovde »Munja«, ko je tamo? Začu se dugi i veseo smeh.

— Ko se to smeje?...

— Pogodi, Jane Bibijane, pogodi ko sam? Čuješ li dobro?

— Da, čujem... Fjute..., jesi li to ti, đavole, da, ti si...

— Ja sam, Jane Bibijane, rešio sam da ti se javim. Vidiš, nisam te zaboravio. Divim se tvojoj smelosti. Seti se i mene na Mesecu! Donesi mi neki poklon!

Glas ućuta. Jan Bibijan je i dalje slušao.

— Halo! — javi se neki ženski glas.

— Halo, ko je tamo?

— Jane Bibijane, kako si, zašto se ne javljaš? Nestrpljivo te čekam! Već dva dana! Gde si, šta je s tobom? — začu se drhtav ženski glas.

— Blatko, Ija, javlja se Ija! — viknu uzbuđeno Jan Bibijan i odmah se javi.

— Ija, jesi li ti? Ah, koliko sam se obradovao! Divno putujemo, ali stalno smo zauzeti. Nemamo ništa naročito da javimo. Letimo strašnom brzinom... Već smo na polovini puta. Obojica smo dobro. Baš sad sam bio malo zaspao i sanjao sam Zemlju.

— A mene, mene si zaboravio — javi se Ija, pola u šali.

— Ne, Ija, nisam te zaboravio. Javiću ti se sa Meseca...

— A, Jane Bibijane, slušaj! Desilo se nešto vrlo zanimljivo: malopre je došao k nama jedan lep i vrlo elegantan mladić. Reče da je tvoj najbolji prijatelj i zatraži da ti se javi.

— I je li se javljao?

— Jeste, on je baš malopre govorio s tobom. I znaš šta? Reče da me voli i hoće da se mnome oženi. I on je napravio mašinu za let na Mesec, bržu i savršeniju od tvoje. Hoće i mene da povede... Da, vidiš kakav je to ljubazan prijatelj, a ti nisi hteo da me povedeš.

— Razumem. Čuvaj se toga čoveka — to je đavo Fjut! On mi se malopre javio. Čuvaj se njega! Ništa mu ne veruj i ne druži se s njim! Ako slučajno hoće da ti učini kakvo zlo, iščupaj mu rep i sačuvaj ga dok se ja ne vratim. Čuješ li, Ija?

— Da, Jane Bibijane, čujem, čujem.

— Zapamti dobro, ako pokuša da ti učini kakvo zlo, iščupaj mu rep! Bez njega je nemoćan.

Jan Bibijan brzo skide slušalice i pogleda magnetnu iglu. Ona je uzela jedan pravac i lako podrhtavala.

— Opet smo se približili nekoj planeti — okrenu se on Blatku i pritisnu malu ručicu. Ubrzo magnetna igla opet poče da se vrti oko svoje osovine.

Umiren, Jan Bibijan se zamisli.

— Na šta misliš, Jane Bibijane? — upita ga Blatko, koji je primetio da se Jan Bibijan zamislio.

— Fjut još nije prestao da me goni... Pojavio se pred Ijom. Plašim se za nju, mada sam je upozorio.

— Nije trebalo da mu vratiš rep, Jane Bibijane. On bi i sad bio tvoj rob. Đavolu nemoj nikad verovati.

— Njegova moć dopire do granice Zemljine atmosfere. Mi smo daleko od nje i on nam ne može ništa učiniti. Da, ali naši bliski su tamo dole na Zemlji, dragi moj Blatko, i ja se za njih brinem.

Blatko spusti glavu i zamisli se.

— Ne brini, Jane Bibijane! — reče posle nekog vremena. — Mi ćemo biti u stalnoj vezi sa Zemljom i bdićemo.

DOLAZAK NA MESEC

Dan i noć stadoše da se smenjuju velikom brzinom. »Munja« je neverovatnom brzinom tonula u neizdrživi blesak dana, kad je prostor predstavljao more svetlosti, a iz njega je odmah uletala u neprozirnu tamu, išaranu malim i velikim zvezdama.

I u jednom takvom prelasku iz svetlosti u tamu Jan Bibijan, koji, grozničavo radoznao, ne skidaše pogled s prozorčića ispred sebe, uzviknu oduševljeno i radosno:

— Blatko, gledaj! ... Približavamo se, približavamo se!

Blatko priljubi lice uz prozorčić ispred sebe.

— Šta je to, šta je to, Jane Bibijane? — viknu on uznemiren.

— Mesec, Mesec! Vidi kako je svečan! Sprema se da dočeka prve goste sa svoje sestre — Zemlje...

I zaista, tamni bezdan ispred njih bio je ispunjen ogromnim osvetljenim Mesečevim krugom, koji nije bio više onakav kakvim ga viđamo sa Zemlje. Njegov krug, koji nam odavde izgleda gladak, našim putnicima se činio izupčan planinskim uzvišenjima, između kojih su se videle duboke provalije.

Dotle su Jan Bibijan i Blatko bili izgubili svaku orijentaciju u pogledu svog položaja u odnosu na Zemlju, Mesec i Sunce. Pojmovi »gore« i »dole« su nestali. Sa Zemlje su oni uzleteli gore, a sad se ka Mesecu spuštaju dole. On se nalazio ispod njih, ogroman, kakav ljudska mašta ne može ni da zamisli.

Leteli su munjevitom brzinom nadole, pravo njemu, i njegove ivice ubrzo nestadoše. »Munja« iziđe iz tame i ispod nje se ukazaše daleki, goli planinski lanci, široke ravnice, velike okrugle rupe kratera, ogromna kamena uzvišenja. Mesečevo lice više nije svetlelo. Unekoliko je ličilo na lice Zemlje, sa svojim zelenim, sivim i žućkastim mrljama, samo što su ovde senke koje su bacale planine i uzvišenja izgledale crne kao mrlje katrana.

Jan Bibijan polako smanji brzinu »Munje« da bi mogao pažljivo posmatrati i poče da pravi velike krugove tražeći mesto gde bi se mogao spustiti.

Uskoro se nađe samo na jedan kilometar iznad Mesečeve površine i tek tada oseti lak otpor. Posle letenja kroz gotovo prazan prostor oseti kako ulazi u jedan tanak vazdušni sloj.

— Vazduh! — okrete se on Blatku. — Naša zemaljska astronomija tvrdi da oko Meseca nema vazduha. Izlazi da to shvatanje nije tačno. Ali u njemu ima ipak nečeg. Vazdušni sloj oko Meseca izgleda dosta tanak... Evo, da se spustimo još niže... Tako... Sad nismo više od 500 metara iznad Mesečeve površine... Osećaš li, Blatko?

— Šta?

— Sloj u koji smo ušli gušći je, otpor je veći. Taj vazdušni sloj, po mom mišljenju, ima gustinu zemaljskog vazduha na visokim planinama... Da, na Mesecu je vazdušni sloj vrlo tanak. Ali je dovoljan da se u njemu može živeti...

I pošto je napravio jedan lagani krug iznad ravnice ispod njih, okružene kao nekim vencem ne mnogo visokih, ali vrlo oštih planina, on pritisnu jedno dugme i opali nekoliko puta iz električnog oružja koje je bilo smešteno na glavi »Munje«.

— Neka ovo bude pozdrav Mesecu i vest o našem dolasku.

Ozdo im se povрати trostruki odjek.

U to Blatko radosno uzviknu:

— Jane Bibijane, vidiš li? Jesu li ono ljudi ili životinje? Iz nekih rupa, tamo ispod planine, iskaču nekakve životinje ili ljudi, koji u panici trče na sve strane. Jan Bibijan uze dogled.

— Smatralo se da na Mesecu nema života. Ali ovo što vidim, to su živa bića! Pre nego što se spustimo treba da se spremimo za odbranu.

— Da spustimo nekoliko zastava! — reče Blatko.

— Da, da... Pusti!

Iz sandučeta koje se nalazilo pod njegovim sedištem Blatko izvadi nekoliko zelenih zastava, na kojima je bila naslikana Zemljina kugla, otvori prozorčić i poče da pušta jednu po jednu iznad mesta gde su trčala nepoznata bića. Zastave počеше da padaju veoma polako i dugo se zadržase u vazduhu.

To je začudilo Blatka.

— Mesečeva teža je mnogo slabija od Zemljine — reče Jan Bibijan. — Jedan kilogram, kakav mi poznajemo na Zemlji, ovde teži samo sto grama. Ovde ćemo se vrlo lako kretati, Blatko.

Kad zastave padoše, neobična bića, koja su trčala kao bezumna, zaustaviše se. Posle kratkog kolebanja, ona pojuriše prema mestu na koje su pali ti prvi predmeti sa Zemlje, zastadoše u velikom krugu oko njih i polegaše.

I odande se razlegoše neki čudni složni, harmonični glasovi, kao nekog crkvenog hora, koje su Jan Bibijan i Blatko čuli sasvim jasno.

— To su sigurno stanovnici Meseca. Je si li pripremio oružje?

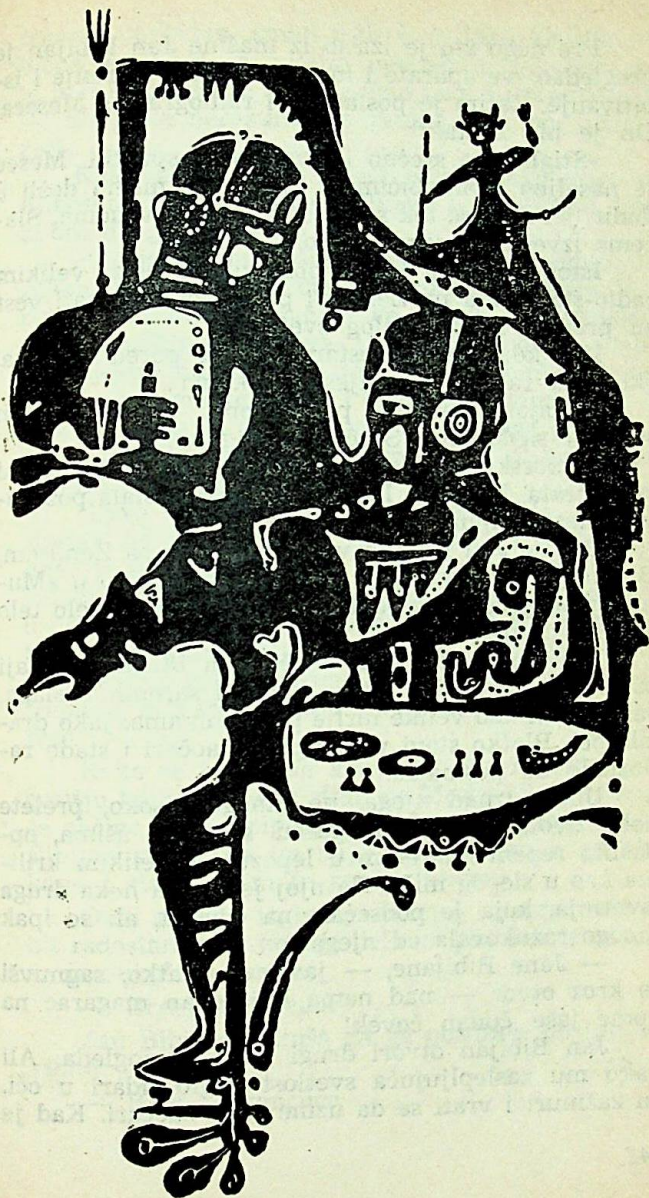
— Jesam — odgovori Blatko.

— Onda da siđemo.

»Munja« se naže dole, napravi nekoliko krugova, spusti se polako i, pošto je poravnala svoje dugačko telo uporedo s površinom tla, kliznu i slete lako na sivu ravnicu, pokrivenu nekim niskim rastinjem, sličnim lišajima koji pokrivaju golo stenje na našim zemaljskim planinama.

STANOVNICI MESECA

Kad se »Munja« spustila, sva ta čudna bića, koja su napravila veliki krug oko mesta gde su pale zastave, brzo se razbežase i izgubiše iza obližnjih brežuljaka, rasutih kao velike oštre piramide, iza kojih se prostirao visok planinski lanac.

Pre nego što je izišao iz mašine Jan Bibijan je pregledao sve aparate i instrumente za merenje i ispitivanje. Zatim je poslao prvi radiogram s Meseca. On je bio kratak:

»Stigli smo srećno i uspešno se spustili. Mesec je naseljen živim bićima s kojim još nismo došli u dodir, jer smo se tek spustili. Velika je vrućina. Slučemo izveštaje svakodnevno.«

Istog trenutka Ija je dostavila izveštaj velikim radio-stanicama na Zemlji i posle nekoliko sati vest su prenele novine celog sveta.

Ija, koja je neprestano sedela pored aparata, skoči od radosti i zapljeska rukama...

— Lijana, tata! — povika ona. — Jan Bibijan se javio sa Meseca! Srećno je stigao.

Pomorski kapetan i Lijana dojuriše uzbuđeni do aparata, kojim je Ija, sva užurbana, slala pozdrave Janu Bibijanu.

Dok je Jan Bibijan vodio razgovor sa Zemljom, Blatko je otvorio kapak kroz koji se ulazilo u »Munj« i, stojeći na stepenicama, provukao je celo telo napolje i gledao.

Pošto je sunce jako bleštalo a Ulistavi odsjaji osvetljenih crvenih, žutih, plavih i šarenih naslaga, razbacanih kao velike mrlje po planinama, jako dražile oči, Blatko stavi velike crne naočari i stade radoznalo da posmatra.

Ubrzo iznad njega, ne mnogo visoko, prelete neka životinja slična magarcu, s dugim ušima, opnastim repom raširenim u lepezu i s velikim krilima kao u slepog miša. Na njoj je sedela neka druga životinja, koja je podsećala na čoveka, ali se ipak mnogo razlikovala od njega.

— Jane Bibijane, — javio se Blatko, sagnuvši se kroz otvor — nad nama leti jedan magarac na kome jaše čudan čovek!

Jan Bibijan otvori drugi kapak i pogleda. Ali kako mu zaslepljujuća svetlost naglo udari u oči, on zažmuri i vrati se da uzme crne naočari. Kad je

ponovo pogledao, iznad njih je polako kružila neobična životinja sa svojim neobičnim jahačem, koji je u rukama držao nešto slično uzdi i upravljao, puštajući neke nerazumljive zvuke, koji su ličili na reči.

Kako se taj leteći jahač sada polako vrteo nad njihovim glavama, Jan Bibijan i Blatko su mogli dobro da ga vide.

Bilo je zanimljivo što je on na sebi imao neku zelenu prozirnu odeću, kao od stakla, koja je lepršala kao širok ogrtač. Noge su mu se sastojale od tamnosmeđih pršljenova, kao noge nekog velikog zemaljskog bumbara, i dole su se završavale velikim loptastim stopalima. I obe ruke, kojima je držao uzde, bile su od pršljenova i imale duge pršljenaste prste, na čijim su se krajevima, kao žuljevi, nalazili mehuri veličine oraha.

Glava toga stanovnika Meseca bila je neposredno na telu; nije ih delio vrat. Umesto ušiju imao je dva velika pipka, kao pera, usta su mu bila velika, isturena napred, a bele zube nisu pokrivale usne. Oči su mu bile velike, postavljene kao u kutije s obe strane spljoštenog nosa, a mesto trepavica je imao dve velike okrugle ljuske, koje su se, kad bi trepnuo, zatvarale i lako lupkale kao kutije za cigarete.

Kako se taj leteći konjanik dugo vrteo iznad gostiju koji tek što su stigli na Mesec i na sve moguće načine kretao pipcima na glavi i naginjao se, Jan Bibijan shvati da im daje nekakav znak, pa skide kapu i stade da maše prema njemu.

Onaj gore je, izgleda, razumeo i pustio neki osobit radostan zvuk koji je ličio na pozdrav, a usta mu se razvukoše u osmeh:

— Brrr... tancucc...

Jan Bibijan pokuša da ga pozdravi pa isto tako viknu:

— Brrr... tancucc...

Kad je to čuo onaj gore, stao je još jače da vi-
če, povukao je uzdu svom letećem magarcu, i spustio
se bliže »Munji«. Magarac skupi krila i rep, spusti
se na noge, a jahač skoči, pade na kolena i poče br-
zo da se saginje i ispravlja, oslanjajući se na ruke.

— Klanja se, klanja se! — povika Blatko...

— Klja-klja-kljaa! — povika onaj što se kla-
njao, pružajući ruke prema »Munji«, na kojoj su
stajali Jan Bibijan i Blatko.

— Da siđemo? — upita Blatko, okrenuvši se Ja-
nu Bibijanu.

— Pa da, ne možemo ovde stalno stajati. Došli
smo u goste Mesecu — da siđemo. Za svaki slučaj,
da uzmemo i puške.

Brzo su uzeli električne puške i jedan za drugim
sišli s »Munje«. Jan Bibijan je sišao prvi. Približio
se čudnom čoveku koji se klanjao i doviknuo:

— Pozdravljam te stanovniče Meseca! Pozdrav-
ljam te u ime daleke Zemlje!

Čovek najednom skoči. Velike lopte koje su bi-
le na mestu stopala naduše se i dvostruko uvećашe.
On poče da skače u mestu i, blagodareći tim lopta-
ma, dizao se po deset metara u visinu. Dugo je ska-
kao u mestu, govorio neke nerazumljive reči i uda-
rao rukom o ruku. To udaranje je proizvodilo zvuk
sličan lupanju dveju drvenih kašika.

— To je neka igra — reče Jan Bibijan. — On
iskazuje svoju radost što nas vidi.

— Da, izgleda vrlo veseo — reče Blatko.

PRVI ČOVEČJI KORAK NA MESECU

— Da, treba već da siđemo — reče odlučno Jan
Bibijan. — S ovim prijateljem ćemo se već nekako
sporazumeti.

Jan Bibijan se vrati začas do otpremnika i sve
stanice na Zemlji uhvatiše ovu vest:

»U ovom času čovečja noga prvi put stupa na Mesec. Jedan od stanovnika Meseca, verovatno izaslanik, dočeka nas je vrlo prijateljski. Došao je jašući na letećem magarcu.«

Kad su predali tu vest, Jan Bibijan i Blatko su izašli iz »Munje«, spustili se niz male spoljne stepenice i stupili na Mesec. To su bili prvi čovečji koraci na Mesecu.

Čovek koji ih je dočeka i koji dosad nije prestao da skače, odjednom se zaustavi, saže se duboko, kao da se klanja, a dugi pipci na glavi stadoše brzo da se kreću.

On počeo da izgovara neke grlene, odsečne reči i da se pri gotovo svakoj reči saginje i ispravlja po nekoliko puta. Jan Bibijan i Blatko držali su čvrsto puške u rukama, posmatrali ga s osmehom i nisu znali šta da rade.

Izaslanik je shvatio da ga gosti ne razumeju, prestao je da se klanja i počeo da maše svojim pršljenastim rukama prema planini pokazujući im nešto.

— Pokazuje nešto — reče Jan Bibijan i pogleda u daljinu.

Opazi da se od planine pojavljuje još nekoliko jahača na letećim magarcima, poređani jedan za drugim. Oni uskoro stigoše, a onaj prvi počeo da više strašnim glasom. Usta su mu se otvarala kao u krokodila.

Pridošlice stadoše da, onako u redu kruže iznad »Munje« i ubrzo se spustiše. Za njima se pojaviše mnogobrojni redovi od po desetak ljudi. Svi su se oni, pošto bi načinili nekoliko krugova iznad tog mesta, spuštali iza prvih, a ostali iza njih. Tako se na toj ravnici, pokrivenoj sitnom mahovinom, kao plesan, poređala čitava vojska kao na paradi.

Vođe tih redova sjahaše sa svojih letećih životinja, postrojiše se po četvorica i svi dođoše do Jana Bibijana i Blatka, pa stadoše da se duboko klanjaju, ponavljajući stalno iste reči.

Jan Bibijan je brzo zapamtio izgovor tih reči, koji se nije razlikovao od ljudskog govora, i sam ih nekoliko puta ponovi. Tada svi okupljeni počеше da viču.

Posle dugog sporazumevanja rukama, očima, nogama i raznim pokretima tela, ljudi sa Zemlje i ljudi s Meseca uspeali su da se sporazumeju.

Ljudi s Meseca su pozivali u goste u svoje naselje u planini. Jan Bibijan i Blatko su im objašnjavali da ne mogu ostaviti mašinu.

Mesečani, da tako nazovemo stanovnike Meseca, rekoše da oni treba da pođu mašinom. Jan Bibijan i Blatko dadoše znak da se slažu, popeše se opet u »Munju« i digoše se. Mesečani su uzjahali svoje leteće magarce pa se i oni podigli.

Obrazovana je svečana povorka, da smo imali mogućnosti da je vidimo, mi, stanovnici Zemlje smejalii bismo se od sveg srca.

Na čelu je jahao onaj koji je prvi stigao i koji je, izgleda, bio neka važna ličnost, jer su ga svi Mesečani slušali i pokoravali mu se.

On je leteo na izvesnom rastojanju ispred »Munje«, koja se kretala sasvim polako, brzinom letećih magaraca. Ti magarci su ipak leteli brzinom našeg orla. Oko »Munje« je u stroju letela sva mnogobrojna vojska.

Povorka se uputila obližnjoj planini i ubrzo je stigla. Ispred planine je bilo mnoštvo razbacanih bregova u obliku velikih piramida, u čijim su se podnožjima sa svih strana videle neke rupe, kao otvori na pećinama. Pred jednim od tih bregova prostirala se velika ravnica. Jahač koji je predvodio povorku polako se spuštao na tu ravnicu.

Uto je iz svih rupa počelo da iskače mnoštvo ljudi, među kojima je bilo i malih, koji su sigurno bili deca. Oni se baciše licem na zemlju i stadoše oduševljeno da viču. »Munja« je pošla za vođom i spu-

stila se polako na ravnicu ispred brega. I ostala pratnja je sjahala i obrazovala veliki krug oko mašine.

Jan Bibijan i Blatko se pojaviše i siđoše usred burnih ovacija okupljenog sveta.

Vođa je tada pokazao Janu Bibijanu otvor jedne velike pećine i objasnio mu da tamo treba da smesti mašinu. Jan Bibijan je odmah razumeo i rekao Blatku: »Munjin« hangar.

I njih dvojica, okrenuvši je repom vratima, stadoše je tako gurati. Mašina se lako pokrenu na svojim gumenim točkovima i nestade u pećini.

Ali kad su ušli da je smeste, začudiše se. To je bila ogromna sala, veštački izdubena. Zidovi su joj bili pokriveni nekakvim raznobojnim sjajnim metalnim pločicama, među kojima je bilo najviše zlatnih. Na svakoj pločici raznobojnim linijama bila je nacrtana po jedna divna slika, kakvu mi, stanovnici Zemlje, ne možemo ni zamisliti.

Kad su smestili mašinu, Jan Bibijan i Blatko su opet izišli napolje, gde ih je čekao vođa. Svuda unaokolo tiskalo se mnoštvo naroda, koji je zujao kao roj pčela.

Njihovi krupni zubi, koje nisu pokrivale usne, blistali su beli i čisti, pa se putnicima činilo da vide više zuba nego ljudi.

— Kakva divna reklama za neku zubarsku ordinaciju — reče Jan Bibijan Blatku.

— Da, ja sam već napravio nekoliko snimaka — dodade Blatko, pokazujući fotografski aparat, koji je nosio preko ramena.

Uto vođa izdade neko naređenje. Odjednom zavlada mrtva tišina.

JAGAGA

Jednom širokom ulicom između dva brega začuše se zvuci, svet se uskomeša i odjeknu neka neobična muzika, kakvu Jan Bibijan na Zemlji nije

ćuo. Pisak, harmonično i melodično lupanje, štekta-
nje kao iz mitraljeza, zvuci kao da kipi voda, sve se
to mešalo u neki svečan, zaglušan šum, koji nije bio
neprijatan. Narod je pojurio tamo vičući:

— Jagaga, Jagaga! ...

— Jagaga, Jagaga! — okrenu se vođa Janu Bi-
bijanu i raskorači se. Njegova loptasta stopala se
naduše i on se nekoliko puta odbaci u vis.

Svi Mesečani koji su pratili Jana Bibijana i sta-
jali u krugu počеше takođe da skaču i viču. Na ulici
se pojavi svečana povorka.

Napred su išli muzikanti. Jedni su nosili duga-
čke pozlaćene štapove, udarajući jedan o drugi. Dru-
gi su lupali isto tako blistavim kuglama i pločama,
a treći su držali u zubima po nekoliko belih instru-
menata, sličnih makazama, i lupali njima. Koračali
su svečano a ispred njih je natraške išao njihov vo-
đa, sigurno dirigent, mahao dugim rukama kao kri-
lima i visoko skakao. Svi su bili ogrnuti tankim ogr-
tačima, koji su se gotovo vukli. Izgledalo je kao da
su ogrtači napravljeni od nekog belog metala sa od-
sjajem tankog leda.

Iza muzike, podskakujući, išli su krupni Me-
sečani, ogrnuti crvenim pelerinama, a za njima je
išao visok Mesečan u šarenoj mantiji, koja je divno
bleštala i razlikovala se od svih ostalih. Pored njega
je koračala verovatno njegova žena, u isto takvom
šarenom ogrtaču, samo što je ona nosila i neke ša-
rene šalvare. Ona nije imala na glavi pipke kao ostali.
Jan Bibijan je tek tada zapazio da u okupljenom
narodu ima i Mesečana bez pipaka — to su bile žene.

— Jagaga, Jagaga! — klicao je narod.

— Jagaga, Jagaga! — reče opet vođa, okrenuv-
ši se Janu Bibijanu i Blatku i pokaza na svoje ras-
krečene noge. Davao im je znak da i oni isto urade.
Jan Bibijan i Blatko su ga razumeli i raskoračiše se.
To je bio vojnički stav »mirno«.

Jagaga, to je značilo — car. Dolazili su car i
carica. Približavali su se polako i svečano. Kad su

došli na desetak koraka ispred Jana Bibijana, pratnja i muzika se skloniše u stranu, a Jagaga i Jagada — carica, stadoše pred Jana Bibijana i Blatka, uhvatiše se za ruke i podskočiše tri puta. I pratilac Jana Bibijana podskoči tri puta i dade znak Janu Bibijani i Blatku da urade isto.

Ma koliko im ta ceremonija bila smešna, njih dvojica skupiše noge i stadoše da podskakuju, trudeći se da se ugledaju na Jagagu.

Kad su prestali da skaču, car i carica im se približiše, a sa strane stade jedan dvorjanin držeći u rukama neku vazu ispletenu od tankih zlatnih žica. Car zavuče u nju ruku, izvadi veliku ploču, sličnu kornjačinoj kori, ali divno izrađenu, sa ugraviranim životinjama, priđe Janu Bibijanu i zakači mu je ispod vrata. Takvu istu, samo malo manju, zakači i Blatku.

Jan Bibijan je shvatio da ih odlikuju. Da ne ostane dužan, izvadio je iz džepa kutiju za cigarete, otkinuo šaren poklopac, i zakačio ga na grudi Jagagi, pored dugmeta od mantije.

Na Jagaginom licu se izrazi ogromno zadovoljstvo i on u znak zahvalnosti podskoči tri puta. Tada Jan Bibijan priđe i Jagadi i prikači joj na šalvare donji deo kutije za cigarete.

Jagada je takođe podskočila od zadovoljstva, iskezila zube i, kao svaka žena, uživala u neobičnom poklonu, koji je prvi put videla. Izgleda da joj je taj poklon pričinio veliko zadovoljstvo, jer se okrenula okupljenoj gomili i, raširenih ruku, podskočila nekoliko puta visoko iznad svih glava. Najednom svi stadoše da skaču i viču oduševljeno i na sav glas. Muzika zasniva.

— E, Blatko, šta misliš o ovoj svečanosti? — okrete se Jan Bibijan drugu. — Šta bi dali Zemljini žitelji da je vide!

— Zanimljivo! — reče Blatko. — Mislim da bi nam dole, na Zemlji, zavideli na ordenima, jer iz-

gleda da su od čistog zlata. Ovde nam izgledaju laki, ali bi na našoj Zemlji bili teški kao zvona.

Dok su Jan Bibijan i Blatko razgovarali, Jagaga i Jagada su ćutali. Verovatno su mislili da gosti čitaju molitvu, jer su dizali oči prema nebu, koje je ličilo na crni polirani mermer, i s kojeg je sijalo bleštavo sunce.

Kad učutaše, car i carica stadoše s obe strane Jana Bibijana i uhvatiše ga pod ruku. Vođa uhvati Blatka pod ruku i stade iza njih. Muzika opet zagreme i krenu. Za njom je pošla pratnja a za pratnjom car i carica s Janom Bibijanom, vođa s Blatkom, a za njima se poredaše svi koji su stajali unaokolo. To je bila vojska.

Car je vodio goste u dvor na ručak.

CARSKI PRIJEM

I Jagagin dvorac je bio jedna pećina pod bregom u obliku piramide, koji se izdizao među drugim bregovima na jednoj velikoj ravnici.

Ulaz u pećinu je bio mali, koliko jedna vrata, ali bogato ukrašen crtežima urezanim u njegovom zlatnom ramu. Čim se uđe, nailazi se na veliku salu, osvetljenu sjajnim pločicama po zidovima i tavanici. Unutrašnjost je bila ukrašena divnim šarenim kamenjem. Stolovi su bili ogromni beli kameni blokovi, koji su blistali od čistoće.

Tu posedaše Jagaga, Jagada i njihovi gosti, Jan Bibijan i Blatko. Po tim stolovima su bile izdubene okrugle rupe, koje su služile kao činije i u njih se sipalo jelo.

Car i carica su seli jedno do drugog, a gosti sedoše prema njima. Jagaga uze veliki zlatan čekić sa stola i udari njime u crnu metalnu ploču pred sobom. Odjeknu snažan metalan zvuk, kao da se slo-milo staklo velikog prozora.

Najednom se kroz jedna vrata sa strane pojaviše dve mlade i hitre devojke, iskićene malim šarenim maramama.

To su bile Jagagine kćeri. On ih predstavi gostima:

— Šagada.

— Dagada.

Šagada je bila starija, a Dagada mlađa.

Kad su čule svoja imena, dve princeze počеше da skaču na svojim loptastim nogama smejući se glasno. Zatim sedošе, jedna s jedne, druga s druge strane stola — Šagada do Jana Bibijana, Dagada do Blatka. Devojke su bile veoma vesele, živahne i razgovorne, ali ih Jan Bibijan i Blatko nisu ništa razumeli, gledali su ih i nasmejali bi se kad bi se i one nasmejale.

Dvojica slugu donesoše jelo. Na dugim srebrnim štapićima bilo je namotano nešto belo kao halva. Te štapiće sluge su zabole ispred svakog u male rupe pobijene pored činija izdubenih u stolovima. Od jela se širio prijatan miris. Car uze jedan štapić i počе lakomo da grize. I ostali uradiše isto.

Naši prijatelji su se ugledali na njih i, začudo, jelo im se neobično dopalo. Bila je to neka lepljiva smesa s ukusom dinje. Posle tog jela donesoše drugo. To su bile neke tvrde, crne lopte, koje su sluge sipale u rupe izdubene u stolu. I to jelo je bilo ukusno. Iz njega je, kad se žvakalo, izlazio prijatan sok koji je otvarao apetit.

Kad su se najeli, car i carica se pozdraviše podskakujući i udaljiše se nestavši kroz neka tajanstvena vrata. I njihove kćeri su otišle za njima.

Jan Bibijan i Blatko su ostali sami.

— Pa, kako ti se dopalo jelo? — upita Blatko.

— Divno! Nisam očekivao da se ovde može tako dobro jesti — reče Jan Bibijan.

Uto uđe njihov vođa. On im dade znak da pođu za njim.

Kad su izišli napolje, videli su da ih čekaju tri leteća magarca. Na jednog se pope Jan Bibijan, na drugog — Blatko, a na trećeg — vođa.

Magarci su odmah raširili krila i uzleteli. Vođa je poleteo napred a gosti za njim.

Let je bio lak i prijatan. Vođa ih je vodio unakolo iznad svih tih oštih uzvišenja, gde je bilo mnoštvo Mesečana, koji su se veselili u čast gostiju. Posle dužeg obilaženja odleteli su dalje i spustili se na jednom mestu.

Iz jedne ogromne stene izvirala je čista, lepa voda koja je padala u neku rupu i gubila se. Jan Bibijan i Blatko su bili žedni, pa se približiše vodi i, zahvatajući rukama, dobro se napiše. Voda je bila hladna i imala je malo nakiseo i rezak ukus. To je sigurno bila mineralna voda.

Kad su se dobro osvežili, vođa ih je pozvao da se opet popnu na svoje žive avione i odveo ih na mesto gde se nalazila »Munja«. Pred ulazom je stražario vojnik s teškim gvozdenim štapom u ruci. Jedne male stepenice iznad ulaza u prostoriju gde je bila mašina, odvedoše ih do drugog ulaza. Unutra se ukaza velika soba s glatkim zidovima, prekrivenim tankom plavom materijom. Pored zidova, sa strane, ležala su dva velika naduvena meha, kao od kože. Na njima su bili previjeni pokrivači. To su bile postelje.

— Stan, znači — reče Blatko.

— Nije rđav — odgovori Jan Bibijan. — Takvo nešto nismo očekivali. Ipak je ovo civilizovan narod.

Vođa im pokaza dve postelje, podskoči nekoliko puta i ostavi ih. Uto se napolju smračilo. To se opazalo kroz male rupe na zidovima koje su služile kao prozori. I najednom se Jan i Blatko nađoše u neprozirnoj tami.

— Šta ćemo sad bez svetlosti?

— Spavaćemo — reče Jan Bibijan, napipa postelju i spusti se, umoran, na nju.

— I meni se spava — reče Blatko, koji se tako-
de baci na postelju. — A, dosta udobno! Divno! —
oduševi se on.

Ali Jan Bibijan ga nije čuo. Zamoren od svega
što je preživeo, utonuo je u dubok san.

PRVA ŠETNJA

Zraci su u velikim snopovima prodirali u sobu
u kojoj su spavali Jan Bibijan i Blatko i ispunjavali
je svetlošću. Jan Bibijan se probudio i brzo skočio.

— Blatko, ustaj! — viknu on drugu, koji je, is-
pružen na postelji, još spavao.

Blatko se trže, otvori oči, i probudi se...

— Sanjao sam Zemlju — reče on.

— Treba da pošaljemo izveštaje — reče Jan Bi-
bijan. — Juče smo bili toliko zauzeti, da smo na to
zaboravili. A ko zna koliko su tamo uznemireni!

Dva prijatelja se brzo spremiše i iziđoše. Na
ulazu ih je čekao vođa. Oni odoše do »Munje« i Jan
Bibijan saopšti preko radija sve što se desilo prošlog
dana. Na kraju je dodao:

— Ovde ima u izobilju zlata, dragoga kamenja
i plemenitih metala.

Poslednje reči Jana Bibijana za trenutak su
obišle ceo svet:

— Zlato, zlato! Mesec je sav od zlata! — išlo je
od usta do usta.

Svi zaboraviše podvig Jana Bibijana. O njemu
se više nije govorilo. Na sve strane je odjekivala je-
dna reč. I u najzabačenijim kutovima Zemlje, gde
god je bilo ljudi, čula se jedna reč:

— Zlato, zlato, zlato!...

Čovečanstvo željno zlata nije nikada osetilo ja-
ču uznemirenost, veću groznicu. Hiljade ljudskih
očiju, željnih zlata, dizalo se prema dalekom Mesecu
i žudno ga gledalo.

Koliko su ti ljudi želeli da ga skinu, da ga razbiju, da ga istope, da izvuku sve zlato iz tog nepotrebnog Zemljinog saputnika što tako daleko od nje nosi svoje neprocenjeno blago.

Odmah su osnovane hiljade akcionarskih društava, s milionima kapitala uloženog za eksploataciju novih zlatnih nalazišta.

Samo su Ija, Lijana i stari kapetan bili mirni, s prezrivim osmehom su gledali tu strašnu ljudsku pohlepnost za zlatom i mislili na svoga Jana Bibijana i Blatka.

Kad su predali izveštaj za Zemlju, Jan Bibijan objasni vođi kako žele da se prošetaju po Mesecu.

Vođa im se stavio na raspolaganje. Objasnio im je da ih može provesti samo kroz Jagaginu državu i da u druge, susedne države nikog ne puštaju.

— Zar se ne može dobiti neka dozvola za obilazak celog Meseca? — upita Jan Bibijan.

— Ne može. Ovde svako živi u svojoj državi, i niko ne može da pređe njene granice. Ko ih pređe, odmah ga ubiju. Ljudi iz svake države nose ogrtače druge boje, po tome se razlikuju. Na Mesecu ima samo četiri države: crvena, žuta, plava i zelena. Mi smo crvena.

Kad to reče, vođa pokaza na svoj crveni ogrtač, a zatim je iz jednog zavežljaja izvadio još dva ista takva i dade ih Janu Bibijanu i Blatku.

Vođa se zvao Magu.

Magu im je još objasnio da ti ogrtači čuvaju telo od jake svetlosti, od vrelih sunčevih zrakova i da rashlađuju.

Jan Bibijan i Blatko prebaciše ogrtače preko ramena. I zaista, odmah su osetili da zraci sunca, koje se diglo dosta visoko, ne peku tako jako i da se telo pod ogrtačem oseća kao osveženo.

Objasnili su Maguu kako bi bilo dobro da i na glavi imaju neku kapu od iste materije. Magu poslao nekud dva vojnika, koji se uskoro vratiše noseći nekakvo platno omotano oko zlatne šipke.

Otkinuli su od tog platna po jedan komad i dali gostima. Jan Bibijan i Blatko zaviše glave i napravili čalme.

Magu ih je veselo gledao i smejući se objasnio im da oni svoje glave ne mogu tako uviti jer im pipci smetaju. A s druge strane, oni na glavi ne osećaju vrućinu jer se pod ljuskama koje je pokrivaju nalazi neka tečnost koja je čuva.

Dva vojnika su zatim dovela nekoliko letećih magaraca. Pošto su ih uzjahali, sva petorica se podigoše i odleteše. Magu je leteo napred, za njim Jan Bibijan i Blatko, a za njima — dva vojnika.

Ta leteća konjica podiže se iznad kupastih breгова u čijem je podnožju bio neobičan grad, i uputi se prema planinama.

Jan Bibijan i Blatko leteli su polako i sve vreme posmatrali mesečevu površinu. Kad prodoše grad, preleteše iznad velike ravnice, pokrivene blistavim kamenjem, zatim se ispod njih pojavi ogromna rupa bez dna, čiji su krajevi bili uzdignuti i nazubljeni. To je bio ogroman krater. Iz njegovih razjapljenih čeljusti izbijala je hladnoća, jer sunčevi zraci nisu nikad dospeli u njegove dubine.

Oko njega, na različitom rastojanju, bilo je razbacano mnogo takvih malih kratera. Između njih se videlo kako se stanovnici Meseca kreću na sve strane.

Pošto su prešli krater, vođa je skrenuo magarca i spustio se. To isto učiniše i Jan Bibijan, Blatko i dva vojnika koji su ih pratili.

Kad su sišli, Magu je ostavio vojnike da čuvaju njihove žive avione, a on krenu napred i dade znak Janu Bibijanu da pođe za njim.

Predeo je bio ispresecan i posut ostrim sitnim blistavim kamenjem i zato su Jan Bibijan i Blatko s mukom koračali. Magu je išao lako, jer su ga njegove loptaste noge podizale kao gumene lopte, te je lako odskakao, a ponekad je u jednom skoku prelazio tri-četiri metra.

Stigli su do nekog malog brežuljka i kad skrenuše iza njega, Jan Bibijan i Blatko ugledaše mnogo Mesečana, okupljenih oko korita neke reke. S obe strane reke i daleko celim njenim tokom vrvelo je mnogo sveta. Mesečani, muškarci i žene, radili su nešto. Kad su im se približili, naši putnici sa Zemlje se neobično začudiše.

ŠTA JE IZAZVAO JEDAN PUCANJ

U podnožju malog brega do koga je Magu doveo svoje zemaljske goste bilo je nekoliko rupa koje su ličile na velike kazane. Iz tih rupa je izvirala neka neobična tečnost, bistra kao voda i gusta kao sirup. Ona je snažno klokotala i tekla kao reka. Tok reke je bio spor i miran.

Mesečani su od te tečnosti pravili odela. Kad se razvije u tanke slojeve i ostavi da stoji, ta tečnost se zgusne i stvori tanku, jaku, meku i elastičnu materiju, sličnu najlepšoj svili.

Okupljeni Mesečani bili su radnici koji su izrađivali tu materiju. S obe strane te neobične reke napravili su male i čiste jarke kojima je gusta tečnost odlazila u dugačke, široke i sasvim plitke iskope, sjajne i glatke kao staklo. U te iskope, postavljene sasvim vodoravno, ulivala se polako gusta tečnost, zadržavala se tu i posle nekoliko dana pod zracima vrelog sunca pretvarala se u tanku materiju. Ta materija je imala svojstvo da rashlađuje telo. Zato je bila veoma pogodna za stanovnike Meseca, gde je sunce tako jako peklo.

Radnici su radili ćutke i složno. Jedni su se stali o jarcima. Drugi, snabdeveni naročitim alatka-ma udešavali su debljinu materija. Treći su je skupljali i savijali u trube na naročite metalne šipke, snabdevene s obe strane točkovima.

Magu objasni Janu Bibijanu da je to jedna od najvećih radionica tkanina. Tu su izrađivana i ode-
la za vojnike. Ali odela se nisu šila. Parčad te mate-
rije stavljali su na naročite kalupe i odozgo udarali
malim čekićima, čiji su krajevi bili obmotani par-
čićima iste materije. Ta materija je bila i rasteg-
ljiva pa je zato na kalupu dobijala željeni oblik.

Ugledavši Jana Bibijana i Blatka, mnoštvo rad-
nika ostavi posao i pojuri da vidi te čudne ljude,
o kojima su već znali da su došli s velike zelene zve-
zde što svako veče sija na njihovom tamnom nebu.

Mesečani su se okupili oko Jana Bibijana i Blat-
ka, gurali su se i svako je hteo da im priđe što bliže.
Neki su pružali ruke da otkinu parče njihovog ode-
la, drugi su im pipali kosu, zagledali noge, na kojima
su imali cipele, i glasno se smejali tim čudnim,
ružnim ljudima. Jer su u njihovim očima i po nji-
hovim pojmovima o lepoti zemaljski žitelji izgle-
dali strašno ružni i sakati.

Deca su se provlačila kroz gomilu, vikala, sme-
jala se i zapitkivala na svom jeziku, koji Jan Bibi-
jan i Blatko nisu razumevali.

— Hej, kako idete s tim strašnim i mekim no-
gama?

— Hej, gde su vam pipci?

— Zašto ste tako uvijeni?

— Vidite li da oni nemaju zube? Nemaju zu-
be!...

Bili su to veseli uzvici dece, a odrasli, koji su ih
slušali, smejali su se na sav glas.

Uzalud je Magu širio svoje duge ruke i vikao
da se gomila skloni. Mesečani nisu odstupali. Postali
su čak nasrtljivi i stadoše da se guraju i da krišom
udaraju Jana Bibijana.

Da li se spasao te rulje koja je postajala opa-
sna, Jan Bibijan izvadi revolver i opali u vazduh.

Pucanj poseja užas među Mesečane. Oni se ra-
spršiše kao pilići i stadoše bežati na sve strane.

Pobegao je i Magu, vođa. Za njega, kao i za ostale, taj pucanj je bio nešto strašno. Panika obuze sve koji su tu radili. Oni sve ostaviše i pobegoše. Pobegli su i vojnici koji su bili ostavljeni da čuvaju leteće magarce.

Svi su bili užasnuti i skakali su iz sve snage svojim pneumatičnim nogama. Bežali su pored mnogobrojnih brežuljaka, krili se među njima u udoljicama i nestajali u rupama u podnožju.

Jan Bibijan i Blatko su se isprva smejali toj panici i uplašenim Mesečanima, naročito Maguu, koji je bežao ispred svih ostalih. Mesto je brzo opustelo. Niko se više nije video i Jan Bibijan i Blatko ostadoše sami.

Oni se uznemireno pogledaše.

— A sad? — upita Blatko.

— Čudno! — reče Jan Bibijan. — Bojim se da se njihova ljubaznost ne pretvori u mržnju.

— Ali, ako pošalju vojnike u poteru za nama? Ako se Jagaga uplaši i reši da nas ubije? A ako nam razbije aparat?

— Ako unište ili pokvare aparat, svršeno je, — reče Jan Bibijan — nikad više nećemo videti našu majku — Zemlju. Ovaj pucanj je proizveo neočekivano dejstvo. Šta li su pomislili ovi naši prijatelji?

Sunce se podiglo do sredine tamnog i zloslutnog neba i strašno je peklo. Jan Bibijan i Blatko su se gušili od te suve toplote, koja je dolazila odozgo i od usijanih stena, kamenjara i kratera. Ispred sebe, u blizini, ugledaše neki visoki breg čiji je severni deo bio strašno izriven, ispresecan i isturen. Senka koja je padala ispod njegovog nadnesenog dela bila je crna kao katran. Ona je privukla Jana Bibijana i Blatka, i oni se uputiše tamo bez reči. Išli su preko gomila krupnog kamenja koje kao da je bilo izručeno iz vreća kakvih džinova. Kamenje je peklo kao žeravica, a između njega su se s vremena na vreme provlačile neke plave životinje koje su na glavama imale kape u obliku kornjačine kore. Iz-

gleda da nisu bile opasne, jer su bežale od šuma koraka. Ali su pri bežanju puštale zloslutne i strašne krike, koji su užasavali i ledili dušu. U tom neobičnom zvuku bilo je nečeg žalosnog, groznog i odvratnog. U njemu je odzvanjalo neko očajanje pomešano s podsmehom, i nagonilo te da pretrneš i da bežiš. Jan Bibijan i Blatko su obazrivo prolazili između tih čudnih životinja i žurili da im izmaknu.

Najzad su prešli nagomilano kamenje i približili se senci. Životinje kao da nestadoše. Užasni krici prestadoše i izgubiše se. Iznureni, Jan Bibijan i Blatko stigoše u hlad.

ZEMLJINI IZASLANICI

Jan Bibijan i Blatko sedoše u hlad da se odmore. Tu je bilo sveže, mada su okolne stene i kamenjari ispuštali strašnu jaru. Odelo koje su dobili na polasku i marame koje su obavili oko glave donekle su im čuvali hladovinu.

Panika od pucnja, koja je malopre obuzela okupljeni svet, brzo se raznela po okolnim naseljima i izazvala užasan strah.

Prema tim pričama najstrašnije je bilo što ljudi sa Zemlje puštaju vatru, praćenu grmljavinom koja na mestu ubija.

Hrabriji Mesečani iz obližnjih naselja skupili su se na savetovanje i rešili da pronađu i ubiju te strašne ljude, koji su došli da im uzmu Mesec i da ga odnesu na veliku zelenu zvezdu.

Brzo se obrazova potera. Najhrabriji junaci uzjahali su najbrže i najsnažnije leteće magarce i poleteli da traže došljake.

U to vreme Jan Bibijan i Blatko su još bili u svom skloništu u hladu i savetovali se šta da rade. Rešili su da je najpametnije da čekaju, jer će Jagaga, koji je prema njima bio vrlo srdačan, možda po-

slati ljude da ih potraže. Baš su razmišljali o tome, kad visoko iznad glava začuše uzvike i šum krila letećih magaraca.

— Sigurno je Jagaga poslao Magua ili koga drugog da nas traži — reče Blatko.

— Da, ali s kakvim namerama sad može da nas traži? — reče Jan Bibijan.

Obojica obazrivo iziđoše ispod stene pod kojom su se odmarali da vide šta je to. Iznad njihovih glava odmah počeo da preleće krupno kamenje.

Iznad njih letela je potera koja je pošla za njima. Sastojala se od desetak Mesečana koji su leteli na rastojanju jedan od drugog i pregledali okolinu. Kad su ugledali Jana Bibijana i Blatka, skupili su se iznad njihovih glava i stali da bacaju krupno kamenje i dugačka metalna koplja.

Kad videše da su u opasnosti, Jan Bibijan i Blatko se brzo sakriše ispod nadnesene stene.

Potera stade da leti nisko iznad njih bacajući neprestano kamenje i koplja, ali naši putnici su bili u bezbednosti.

No Jan Bibijan se i pored toga naljuti.

— Kad se onoliko sveta uplašilo od naših revolverskih pucnjeva, šta ostaje za ove? — reče Jan Bibijan pa izvadi revolver.

I Blatko izvadi revolver. Oni se polako izvukoše iza nagomilanog kamenja, brzo se podigoše i ispalili po jedan metak na potera. U poteri nastade uzbuna. Leteći magarci se uplašili i brzo se digoše udaljujući se u svim pravcima.

Samo je jedan jahač ostao u blizini. Njegov živi avion nije mogao da se digne, zaljuljao se, skupio krila i počeo brzo da se spušta, mada se još naprezao da se zadrži u vazduhu. Ubrzo mu se krila sasvim opustiše i životinja polako slete i pade, pritisnuvši jahaču nogu.

Jan Bibijan i Blatko pritrčali s revolverima u rukama, pomerili ranjenog magarca, uhvatiše ra-

njenog jahača i brzo ga uvukoše pod stenu. Zarobljenik se užasno uplašio i stajao je pred njima ni živ ni mrtav.

— Ako počne du skače, izmaći će nam — reče Blatko. — Vezaću ga.

On odvi čalmu s glave i, namestivši zarobljenog Mesečana da sedne, veza mu čvrsto obe noge.

Zarobljenik nije ni pokušao da se usprotivi. Drhteći od straha pokorno je dopustio da ga vežu. Njegovi dugi pipci bili su opušteni kao ošureni.

Jan Bibijan poče raznim pokretima ruku da ga ispituje ko je, šta je i ko ih je poslao. Da ih nije poslao Jagaga? Zarobljenik je u početku samo drhtao ne usuđujući se da mrdne. Ali kad je video da se ti strašni prijatelji prema njemu lepo ponašaju i ne žele ništa rđavo da mu učine, poče se truditi da shvati njihova pitanja i da im odgovara i glasom i pokretima.

Posle dugog objašnjavanja Jan Bibijan najzad shvati da su gonioci potera iz obližnjeg naselja i da nemaju nikakve veze sa Jagagom. To ga umiri i on poče da ga ispituje zašto su na njih bacali kamenje. On uze jedan mali okrugao kamen i stavi mu ga u ruku da bi mogao bolje da mu objasni. Čim mu stavi kamen u ruku, zarobljenik zasia od radosti i poče da se smeje. Opustivši pogled, poče onako vezan da se duboko klanja. Taj postupak zarobljenika neobično je začudio naše prijatelje. Oni pomisliše da je to neko lukavstvo i počeše da ga ispituju zašto to čini.

Zarobljenik im dugim pljeskanjem i svim mogućim pokretima objasni da kad neko pruži kamen svom protivniku, znači da zaključuje mir i prijateljstvo, i da taj mir i to prijateljstvo važe za celo naselje u kome žive oni koji su se izmirili. Zarobljenik se naročito radovao što je sad sklopio mir sa celom velikom zelenom zvezdom sa koje su došla njena dva stanovnika i što odsad nema čega da se plaši od te velike zvezde, jer im ona neće doneti nikakvo zlo.

Jan Bibijan je shvatio da je to verovanje Mesečana bilo u vezi sa njihovom religijom, koju nije poznavao.

Zarobljenik je postao razgovorljiv, strah mu sasvim iščeze i on pozva goste da ih odvede u obližnje naselje u kome je on živeo.

Pomislivši da je to neko lukavstvo, Jan Bibijan nije hteo da se koristi njegovim gostoprimstvom, nego ga zamoli da ostane pored njih dok Jagaga ne pošalje ljude da ih pronađu.

Zarobljenik nije to baš rado primio, ali je ipak pristao. Dan je već prolazio i počeo je da pada mrak. Blatko odveza noge zarobljeniku, koji mu se zbog toga pokloni više puta.

JAGAGA NALAZI IZGUBLJENE

Nastala je tamna i neprozirna noć, kakve su sve noći na Meseću. Nebo se osu krupnim zvezdama, ali je njihova svetlost bila nemoćna da razredi neprozirni mrak. I zahladnelo je. Počeo je da duva lak, ali svež vetar i brzo je sve rashladio.

Jan Bibijan i Blatko se namestiše jedan pored drugog ispod stene i sklopčaše se. Mesečan koji je ostao kod njih sedeo je spokojno po strani i s vremena na vreme izvirivao i pogledao na nebo.

Ubrzo se daleko na tamnom nebu pojavi slaba plavičasta svetlost i ispod nje se ocrtale obrisi dalekih šiljastih planina.

Mesečan počeo nešto da govori svojim piskavim glasom, gurnu Blatka i stade da maše rukom i da pokazuje na svetlost.

Jan Bibijan i Blatko se zgledaše. Tamo, iznad planinskih obrisa, pojavio se plavičasti rub ogromne nebeske svetiljke. Taj rub se polako povećavao i na tamnom nebu se pojavi svetloplavi blesak ogromne svetiljke, na kojoj su se videle tamne senke, kakve mi sa Zemlje vidamo uveče na Mesečevom licu.

— Vaha, Vaha! — povika Mesečan i poče duboko da se klanja, udarajući čak čelom o kamenito Mesečevo tle.

— Vaha, Vaha! — ponavljao je, pokazujući na više i stalno se klanjajući.

Mada im je bilo hladno, Blatko i Jan Bibijan iziđoše napolje.

— Vaha, Vaha! — poče zarobljenik da ih vuče klanjajući se još brže.

— Tera i nas da se poklonimo — reče Blatko.

— Da mu ispunimo želju — reče Jan Bibijan — jer je ta plava nebesna kraljica koja se pojavila — naša rodna Zemlja. Poklonimo joj se s Meseca!

Ugledajući se na svog zarobljenika, Blatko i Jan Bibijan počеше da se klanjaju i da viču kao i on:

— Vaha, Vaha!

Zadovoljan, zarobljenik prestade da se klanja, sede i zadivljen pogled, pun religioznog zanosa upravi ka Zemlji, koja se polako uzdizala na nebu, razređujući mrak oko Meseca svojom hladnom plavom svetlošću.

Jan Bibijan i Blatko, šćućureni jedan pored drugog gledali su ćutke svoju daleku Zemlju, koju su ostavili. Trudili su se da poznaju gde je njihova otadžbina, da poznaju od čega su one neobične blistave senke i svetle pege. Iz grudi Jana Bibijana ote se dubok uzdah, a iz Blatkovih očiju potekoše suze.

— Znaš, reče on Janu Bibijanu — počeo sam da tugujem za našom Zemljom. Sad je tamo na osvetljenoj strani dan, i u gradovima i selima život vri. Mali ljudi, naša braća, vode borbu za opstanak i misle da su oni jedini u svetu. A pogledaj beskrajnu vasionu, pogledaj te svetlosti koje se kreću kroz prostor! I na njima, kao i ovde na Mesecu, sigurno žive bića slična nama, koja se bore, žive, pate, veruju i misle da su ona jedina najviša bića, da su ona kruna stvaranja — najvažnija, najumnija, najsposobnija i dostojna života.

Jan Bibijan ništa ne odgovori. U tom času je mislio na svoje sirote roditelje, koji su tamo negde mala, sitna bića na Zemlji, i koji u tom trenutku misle samo na njega, svog jedinog sina, i suznih očiju gledaju na Mesec, kamo je on otišao.

Najzad, umorni od svega što su preživeli u toku dana, povukli su se unutra, pribili se jedan uz drugog i zaspali, zaboravivši čak i na svog zarobljenika.

Najednom ih trže neki strašan šum. Probudiše se i skočiše, izvadivši nesvesno revolvere. Pred njima je stajao Mesečan i nešto vikao, a iznad njihovih glava preletalo je na stotine letećih konjanika, koji su lupali nekim sjajnim metalnim pločama i celu okolinu ispunjavali užasnom bukom.

— Jagaga, Jagaga! — vikao je Mesečan i pokazivao naviše.

Jan Bibijan i Blatko odlučiše da se pojave, ma šta bilo. Iziđoše iz skloništa i pogledaše.

Iznad njih su prolazili leteći konjanici, poređani u četiri prave, duge kolone. Ispred te četiri kolone išlo je u grupi pet konjanika, a ispred njih samo jedan.

Po lepom ogrtaču i po letećem magarcu ukrašenom raznim sjajnim trakama i pločama, Jan Bibijan je poznao da je to sam Jagaga.

Konjanici koji nisu leteli mnogo visoko, ugleđaše dole naše putnike i počеше divljački da viču. Tada se začu i glas Jagage, koji je sigurno izdavao neko naređenje, jer se konjanici brzo poređaše u krug i polako siđoše, okruživši Jana Bibijana i Blatka na velikom odstojanju.

Jagaga se spusti poslednji.

Ostavio je magarca s pratnjom i velikim skokovima se uputio Janu Bibijanu, praveći čudne, ukrštene pokrete rukama.

Jan Bibijan i Blatko nisu mogli da shvate šta ih očekuje. Njihov zarobljenik, koji je takođe poznao Jagagu, pade ničice i počе da se klanja.

I Jan Bibijan i Blatko duboko se pokloniše.

Kad im se Jagaga približio, lice mu je sijalo od radosti i on poče brzo i veselo da izgovara neke reči.

Jan Bibijan je shvatio da su to uzvici zadovoljstva i radosti što su pronađeni.

Jagaga se ogromnim skokovima približio svojim zaprepašćenim gostima, raširio ljuskaste ruke i počeo radosno da ih grli.

Zatim se Jagaga okrenu i viknu nešto svojoj pratnji. Iz pratnje se izdvoji jedan i skačući uputi se njima. Jan Bibijan i Blatko poznadoše Magua — njihovog vođu.

Magu se približi, uplašen kao krivac. Pao je na kolena pred Janom Bibijanom klanjajući se.

Magu, koji se više privikao na goste, objasnio je da se sam Jagaga postarao za njih i pošao da ih traži. Zatim ih je pozvao da pođu.

Jagaga je uhvatio Jana Bibijana ispod ruke, a vođa Blatka i, pridržavajući ih polako ih odvedoše do mesta gde su stajali leteći magarci Jagagine pratnje.

Sam Jagaga je pomogao Janu Bibijanu i Blatku da se popnu i dao znak za polazak.

UZNEMIRENA IJA

Kad se vratio u Jagagin grad, Jan Bibijan je pohitao da vidi svoj aparat.

— Hvala bogu, hvala bogu! — uzviknuo je Blatko, koji je prvi potrčao i ušao u pećinu gde se nalazila »Munja«. Sve je bilo u redu. Straža oko aparata bila je udvostručena i daleko unaokolo, po zapovesti samog Jagage, nisu puštali nikog da prođe.

Radoznala gomila koja se okupila iz celog Jagaginog carstva, okupljala se i htela je da vidi neobičnu mašinu, ali je straža nije puštala.

Jan Bibijan i Blatko su opet pozvani u goste kod Jagage. Pošto su dobro ručali, otišli su da se odmore u sobi u kojoj su prvi put prenoćili, jer su

bili umorni. Toliko umorni, da su čak zaboravili da se jave Zemlji. Legli su na svoje neobične postelje i zaspali.

Više od dvadeset i četiri sata na Zemlji nisu imali nikakvih vesti s Meseca i stanovnici Zemlje su bili vrlo uznemireni.

Ija se nije odmicala od svog otpremnika mučeći se da dođe u vezu sa Janom Bibijanom, ali uzalud.

Novine po celoj Zemlji počele su da objavljuju najneverovatnije izveštaje. Te vesti su govorile o katastrofama i nesrećama koje su zadesile naše putnike i izazvale su uzbunu i paniku kod velikih akcionara za eksploataciju zlata s Meseca.

Ali ti strašni glasovi najviše su uznemirili Ijino srce. Ona se stalno raspitivala i tražila vezu s Janom Bibijanom.

— Halo... halo..., Jane Bibijane, šta se dešava, čuješ li?... Halo! Halo, ovde Ija.

Ali niko se nije javljao. Tako je provela celu noć pored aparata, držeći ga stalno otvorenog.

Iz svih krajeva sveta raspitivali su se preko radija, telefonom i telegrafom, ali ona je stajala tužna i nikom nije odgovarala.

U Ijinoj kući su bili roditelji Jana Bibijana. Kad toliko vremena nisu primili vesti, padoše u očajanje, počеше da nariču i plaču.

A Ija, zamorena noćnim bdenjem pored aparata, zaspala je pred zoru, sedeći na stolici. Odjednom je trže dugo zvonjenje aparata. Ona se probudi i zgrabi slušalicu...

— Halo, halo! — javi se spokojni i dobri glas Jana Bibijana...

— Halo! Jesi li ti, Jane Bibijane? Zašto nas namučila? Šta je s tobom, jesi li živ i zdrav? Ovde su se proneli strašni glasovi koji su nas uznemirili... Ovde su tvoji roditelji — izmučeni od žalosti, javljaj se češće!... I, jesi li čuo?... Ne zadržavaj se tamo!... Vрати se, vrati se!...

Kad je te reči izgovorila brzo i uznemirenim glasom, Ija ču s druge strane veseli smeh Jana Bibijana i Blatka.

— Ne uznemiravajte se, Ija! Ovde nam je divno. Nema nikakve opasnosti. »Munja«, ja i Blatko — svi smo dobro. Jedemo za carskim stolom i igramo se zlatnim kamenjem. Ovde ima neverovatno mnogo zlata, dragoga kamenja i metala... Stanovnici Meseca su zanimljivi i dobri... Dočekuju nas kao drage goste sa Zemlje, koju oni obožavaju. Ne brinite za nas. Možda se skoro neću javiti jer polazim na istraživanje ove neobične kugle i biću odvojen od »Munje«, koja je na sigurnom mestu. Ovde putujem letećim magarcima — vrlo neobičnim životinjama. Voleo bih da ih dovedem na Zemlju i da ih razmnožim. Divno bi služili našim ljudima.

Jan Bibijan je govorio veselo, a Ija je slušala smešeći se, ustreptala od radosti. Na poslednje reči Jana Bibijana glasno se nasmeja. Na drugoj strani joj Jan Bibijan odgovori isto tako srdačnim i glasnim smehom.

Jan Bibijan se odmorio. Ali se ljutio zbog nekorisno provedenih dana. Dosadile su mu ceremonije i gozbe. Hteo je da iskoristi vreme, da ispita Mesec i da ga dobro upozna.

— Blatko, — okrete se svom vernom drugu završivši razgovor sa Ijom — zaseli smo ovde i, ako tako produžimo, ceo nam je posao uzaludan. Smetaju mi ti zvanični prijemi i specijalne vođe. Hoću da budem slobodan i da slobodno obilazim ovu »žutu dinju«. Da vidimo, da proučimo i da se vratimo, šta misliš, a?

— Pravo da ti kažem, Jane Bibijane, i mene duša boli. Mislim da izvučemo »Munju« i da na njoj prokrstarimo Mesec u svim pravcima. Zatim, znaš šta? Od Jagaginih gozbi nešto mi se pokvario stomak. Želeo bih da pojedem nešto i od naše hrane koju čuvamo za svaki slučaj.

— Vrlo dobro, Blatko, izvadi malo sardela, uzmi i dva-tri kuvana jaja, jedan limun i parče usoljene slanine, da pojedemo nešto kao ljudi. Štapići koje smo lizali kod Jagage bili su istina ukusni, ali u stomaku osećam nešto kao da sam jeo pamuk...

— A da uzmem bocu vina?

— Daj, bre, Blatko, brže!... Da popijemo malo vina, da se setimo Zemlje. Zatim ćemo izvesti »Munju« i poći u obilazak. Samo gledaj da nas Magu ne vidi, jer će i on hteti da pođe s nama. Jagaga je naredio da nas nigde ne puštaju bez Magua, da nam se ne bi što desilo ili da se ne bismo izgubili.

Dok je Jan Bibijan to govorio, Blatko je otključao magacin u njihovom aparatu, gde je bila hrana za »krajnji slučaj«, izvadio razne kutije i zemaljski blagosloveni hleb, koji se već stvrdnuo, i na kraju izvadi i bocu vina.

Zatim su otišli u dno velike pećine, seli ispod repa »Munje« i počeli brzo da jedu i da lome velike zalogaje blagoslovenog hleba, koji hrani milione ljudskih bića na Zemlji...

Sve im se učinilo tako slatko, tako lepo! Blatko otvori bocu i nasu vino. Ono zablista u čašama.

— U tvoje zdravlje, Jane Bibijane!

— Živeo, Blatko!

— Da nazdravimo Zemlji, našoj miloj, lepoj Zemlji!

Kad su ispili čaše, iza njih se iznenada pojavi Magu, osmehujući se.

— Da ga počastimo — reče Blatko.

— Sipaj mu! — reče Jan Bibijan.

Blatko nasu treću čašu i pruži je Maguu. Napuni i druge dve čaše, kucnu se s Janom Bibijanom, privukavši time pažnju Magua, koji se, podražavajući ih, kucnu s njima.

Magu pomirisa čašu, otvori usta i isprazni celu čašu, pa stade da skače od zadovoljstva. Blatko mu nasu još jednu čašu.

TRI CARA NA MESECU OBJAVLJUJU JAGAGI RAT

Magu se napio.

Od dve čaše vina koje mu je dao Jan Bibijan postao je vrlo veseo. Stao je da skače da se smeje i da više promuklim glasom. Zatim je počeo da govori, da maše rukama i da nešto objašnjava mašući snažno rukama i praveći razne pokrete da bi ga razumeli.

Jan Bibijan i Blatko nisu ništa razumevali, ali ih je pijani Magu zabavljao i smejali su mu se od srca.

— Blatko, vreme je da uzletimo — reče Jan Bibijan. — Da napravimo jednu šetnju oko Meseca.

— Dobro — odgovori Blatko i pođe aparatu.

Uto se spolja začuše strašni uzvici i buka od neke metalne užasne lupnjave.

Magu, koji dotle nije prestajao da brblja i da se smeje, najednom učuta, a zatim uzviknu:

— Jagaga, Jagaga! — i istrča napolje, potpuno istrežnjen i uplašen.

Ubrzo se vratio, a za njime uđe i sam Jagaga, zbunjen i uplašen. Magu stade da objašnjava Janu Bibijanu brzo i visokim glasom.

Kad to vide Blatko, koji se već peo da uđe u aparat, vrati se Janu Bibijanu. Posle dugih Maguovih objašnjavanja rukama, posle dugog klanjanja samog Jagage, Jan Bibijan je shvatio da su ostala tri cara na Mesecu — vladari žutog, plavog i zelenog carstva — objavili Jagagi rat i da su razlog za to njegovi gosti sa Zemlje, koji su došli da zapale Mesec kako bi stanovnici Vahe dobili više svetlosti u tamnim noćima, kad se sunce skriva.

Carevi triju država zahtevaju od Jagage da im preda opasne goste da bi ih bacili u bezdan velikog ugašenog kratera Šaje.

Jagaga je poslao izaslanike da jave kako gosti sa zemlje nisu opasni ljudi i da su došli da sklope mir između Meseca i Zemlje. Ali njegove su izasla-

nike uhvatili i bacili u krater Šaja, gde se dodiruju granice četiri carstva i kojim vladaju bogovi zaštitnici Meseca. A vojske iz tri carstva već polaze prema krateru, predvođene svojim carevima, da odsluže molitvu i da zajednički prodru u Jagaginu državu.

Ali najstrašnije je bilo to što su se Jagagini podanici uplašili, ne žele da se bore, i što je celo stanovništvo na granici prešlo na stranu protivnika.

— Šta da uradim? — zapita Jan Bibijan.

— Najbolje je da odete na vašu Vahu — odgovori Jagaga.

— Blatko, teraju nas — Jan Bibijan se okrenu drugu. — Uđi u aparat, pripremi municiju i oružje, puške i električne topove, pa me čekaj.

Blatko uđe u aparat.

Jan Bibijan se tada potrudi da objasni Jagagi kako nema čega da se plaši i zamoli ga da mirno ode kući.

Zatim je zamolio Magua da se s njim popne u aparat. Magu se prvo uplašio, ali mu je Jagaga naredio da ide. On poslušno i oborene glave pođe za Janom Bibijanom.

»Munja« je ubrzo tiho izletela iz pećine i mirno se digla iznad oštih uzvišenja, oko kojih se nalazio Jagagin grad.

Ali grad je bio pust. Nigde se nije videla živa duša i ulazi podzemnih stanova crneli su se kao mračne rupe.

Narod, među kojim se raširila strašna vest da stanovnici sa Vahe žele da zapale Mesec, uplašio se i posakrivao videvši kako se podiže strašna mašina koja nosi vatru.

Kad je Jan Bibijan saznao od Magua pravac u kome se nalazio strašni krater Šaja, upravi tamo »Munju« i pusti veću brzinu.

Magu je sedeo na stoličici iza Jana Bibijana i Blatka, pretrnuo od straha, i držao se čvrsto, gledajući razrogačenim očima razna dugmeta i kontakte koje je Jan Bibijan pritiskao jedne za drugim.

»Munja« je letela nad strašnim razbacanim planinama, koje su blistale na suncu svojim raznovrsnim metalnim bojama. Prolazili su iznad prostranih zelenkastih polja, iznad nekih neobičnih šuma od niskog, čvornovatog drveća bez lišća, koje je svoje zmijaste grane preplitalo kao bičeve stojeći gusto jedno do drugog.

Prešli su preko čitavih oblasti kratera vekovima ugašenih vulkana, koji su napravili strašnu pustoš po Mesečevoj kori. Njihovi okrugli otvori zjapili su mračni, kao ogromni presušeni bunari, i unutrašnjost im je bila pocrnela i opaljena.

Jan Bibijan je stalno posmatrao mesta preko kojih je prelazio i zapisivao je nešto u malu svesku, koja se nalazila na polici ispred njega.

— Šta misliš da radimo? — upita Blatko posle dugog ćutanja.

— Da spasavamo gostoljubivog Jagagu — odgovori Jan Bibijan.

— Šta? Pa mi ne znamo s kakvim ćemo ljudima imati posla i kakvo je njihovo naoružanje.

— Sigurno nisu na višem stupnju od naroda našeg Jagage. Verujem da ćemo ih uplašiti našim mitraljezima, a radi boljeg dejstva, možemo pucati i iz topa — reče Jan Bibijan. — Izgleda da se oni ne plaše toliko od pucnja, koliko od plamena koji izbijaju iz oružja. Sećaš li se kad smo pucali iz revolvevera? ...

Magu, koga su ostavili da posmatra kroz malo prozorče, povika odjednom strašnim glasom dršćući.

— Šta je?

— Približavamo se svetom, velikom krateru — tački gde se dodiruju granice sva četiri carstva na Mesecu.

Jan Bibijan se podiže s »Munjom« u visinu i pod njima se otkri slika koju nijedan Zemljin stanovnik ne bi mogao da vidi. Dole, ispod njih, pojavio se ogroman krater, u prečniku od 50 kilometara. To je bila ogromna pocrnela rupa u obliku

pravilnog kruga, kojoj se jedva videlo dno. Njegov otvor je predstavljao ogroman izdignuti prsten od porušenih planina, koje su ličile na rastopljeno zlato. Iz tih ogromnih usta izbijala je jaka hladna struja, koja snažno zaljulja »Munju«. Kad se aparat našao iznad sredine kratera, Magu je odvojio lice od prozora, seo na stolicu i, sakrivši lice rukama, počeo da šapuće neke molitve.

Jan Bibijan okrenu aparat i pođe ivicom ogromnog otvora. Ubrzo je video da unaokolo, ispod tih pozlaćenih uzvišenja, sa svih strana pristižu ogromne mase naroda. Poljima i udolicama crnele su se povorke Mesečana. A kroz vazduh su jurili jahači na svojim letećim magarcima. Leteli su zbijeno i preletali preko oštih uzvišenja kao oblaci kojima oko nije moglo da sagleda kraj.

— Vojske! — reče Blatko.

— Da, to su sigurno armije triju sila. Oprobaćemo kakav će efekat proizvesti pojava »Munje«. Ako ih ne uplaši, okrenućemo odmah aparat prema Zemlji.

— A Magu?

— Njega ćemo odvesti u goste na Vahu — nasmeja se Jan Bibijan.

JAN BIBIJAN POBEDNIK

Do »Munje« su doprli užasni i uplašeni uzvici velikih vojski, koje su se brzo prikupljale i obuhvatile veliki krug kratera.

Jan Bibijan je pritisnuo jedno dugme i »Munja« se spustila niže, iznad same površine.

Mnogobrojna vojska odjednom stade kao prikovana i bučni uzvici umukoše.

— Pali iz topa! — reče Jan Bibijan Blatku.

— U meso? ...

— Ne, ne! — uzviknu brzo Jan Bibijan. — Ne treba da ih ubijamo. Naša pobeda će biti beskrvna. Pucaćemo gore, u vazduh.

Blatko zavrte jedan točak i uspravi gore cev malog topa koji se nalazio na »Munji«, zatim pritisnu obarač. Razleže se strašan pucanj, koji zatutnji kao grmljavina.

Jan Bibijan pusti električne puške, koje zapucaše jedna za drugom uz zloslutan prasak. »Munja« polete strašnom brzinom iznad te preplašene vojske šireći užasan prasak.

Magu, koji je dotle mirno sedeo, strašno se uplaši. Poče da traži vrata, da gura male prozore, u panici i spreman da iskoči.

Jan Bibijan i Blatko su ga uzalud umirivali. Otimao se kao uhvaćena ptica, govorio je bez veze i stenjao. A kad je pucnjava učestala, počeo je da vrišti.

Pomislivši da u tom besnom skakanju može da oštetiti neki deo mašine ili da prekine neku žicu, Blatko otvori jednu ostavu za odelo, gurnu Magua silom unutra i zatvori ga tamo.

Magu se smiri i učuta. Samo se s vremena na vreme čulo kako šapuće neke molitve. Jan Bibijan je i dalje pucao iz električnih pušaka, a Blatko opali još nekoliko puta iz topa.

To je proizvelo neopisivo dejstvo na sve tri vojske. Jahači, koji su na svojim magarcima leteli kao gusti oblaci, vratiše se i spuстиše na jedno udaljeno mesto, a pešadija, zbunjena i razbijena, pojuri natrag, ostavljajući svu opremu.

Kako su bežali raznim pravcima i rasturali se, Jan Bibijan odluči da ih sve okupi. I počeo, kao ovčar koji okuplja svoje stado, da pušta »Munju« čas na jednu, čas na drugu stranu, kružeći iznad mnoštva koje je bežalo.

Svi su bežali od senke čudovišnog aparata i jurili u istom pravcu da traže spas. Skakali su po ka-

menitoj površini kao divokoze, bacali se u male kraterе kojima je okolina bila posejana, opet su izlazili i okupljali se oko malih uzvišenja.

Jan Bibijan ih ni za trenutak nije puštao na miru. Gonio ih je svojom moćnom mašinom i stalno pucao...

Najzad Mesečani, zamoreni tim ludim bežanjem, uplašeni strašnom pucnjavom, popadaše na tle i počеше da se klanjaju, udarajući očajno glavama o kamenje.

Tada Jan Bibijan prestade da puca, spusti »Munju« nisko i slete usred velike vojske, koja se klanjala tražeći milost.

— Blatko, — reče Jan Bibijan — pusti Magua da pregovara!

Blatko otvori vrata. Magu je sedeo skupljen, iskolačenih očiju, sav je uzdrhtao.

Blatko ga prijateljski potapša po ramenu, uhvati za ruku i pomože mu da izađe. Zatim mu rekoše (već su bili naučili da se s njim lako sporazumevaju) da izađe pred Mesečane i kaže im da tri cara te tri države treba odmah da dođu, jer će im inače cela vojska biti uništena...

— Magu, — reče mu Jan Bibijan smejući se — ispao si veliki pobednik, saopšticemo Jagagi da te nagradi.

Magu, koji pomisli da Jan Bibijan smatra da njemuuguje za pobedu, oseti se herojem, uspravi ponosno glavu i podskoči. Jan Bibijan je zatim otvorio mala vrata i pomogao mu da izađe. Jan Bibijan i Blatko su pošli za njim. Njih trojica zastadoše na vrhu »Munje« i Magu viknu gromkim glasom, ispruživši ruke:

— Mesečani, ne bojte se! Naši gosti s Vahe ne žele nikome zlo. I opraštaju vam što ste se digli u rat protiv gostoljubivog Jagage, koji je zaključio mir sa svetloplavom Vahom — vladarkom nebeskog prostora, i ona nam više neće slati bolesti. Idite i dovedite careve vaša tri carstva! Neka odmah i bez

straha priđu caru plave Vahe! Čujete li? Neka vaša tri cara, Dagaga, Gagaga i Tragaga odmah dođu ovamo!

Kad su čuli Maguov glas i reči, komandanti koji su bili najbliži »Munji« ustadoše i počеше da skaču u znak pozdrava. Zatim su vojnicima izdali zapovest da ustanu.

Svi se podigoše i počеше da skaču. Komandanti su izabrali najbrže vojnike i poslali ih s hitnom porukom iza velikog brda, koje nije bilo daleko i iza koga su se sakrili vladari triju država.

— Pobjeda je naša — reče Jan Bibijan, koji je s »Munje« posmatrao preplašenu vojsku Mesečana, spremnu da se da u bekstvo pri prvom pucnju.

— Takvu brzu pobjedu nad tri udružene sile — reče Blatko — ni sam Napoleon nije postizao!

— Samo što još nije potpuna — reče Jan Bibijan.

— Zašto?

— Treba da se potpiše mir. Uzećemo tri cara, gurnućemo ih u »Munju« i odnećemo ih Jagagi na poklon...

— To bi bilo dobro. I Magu će dobiti nagradu.

— Od nas će dobiti bocu vina — nasmeja se Jan Bibijan.

Uto se od brda prema kome su otišli glasnici začu buka i uzvici vojnika koji su pozdravljali. Uskoro se odande pojavi, postrojena u redove, grupa vojnika ispred koje je išla bučna muzika.

Ispred njih, u šarenom skupocenom odelu, išla su tri cara sa svojom pratnjom.

Svi su skakali brzo po taktu, kao da igraju.

Vojske, kroz koje su prolazili, dizale su bučnu i zaglušnu viku i skakale po taktu muzike.

Povorka je brzo stigla i zaustavila se na stotinu metara od »Munje«.

Začuse se zapovesti:

— Propusti svemoćne vladare naše — careve!

Magu, koji je stajao na »Munji« pored Jana Bibijana i posmatrao dolazak tri cara, sijao je od radosti. Osećao se pobednikom i već sad je unapred uživao u nagradama koje će dobiti od Jagage.

Magu je stalno vikao:

— Ne bojte se, već se radujte, jer između Vahe i naše Mahe (tako su oni nazivali Mesec) nastupa mir! Vaha je umilostivljena i na Mahi neće biti više nikakvih kolesti.

Tri cara stigoše najzad do »Munje« sa svojom blistavom pratnjom i, pošto su obavili uobičajeni obred klanjanja i skakutanja, stadoše očekujući zapovesti.

Tada Jan Bibijan brzo siđe niz male stepenice, dođe do njih i, podskočivši tri puta, kako su oni činili, saze se, uze tri kamička i svakom od careva dade po jedan. To je bio znak prijateljstva, koji je jači davao slabijem.

Tri cara se neobično obradovali. Lica su im zasijala, pipci na glavama počeli da mrdaju. Podskočili su nekoliko puta i, okrenuvši se pratnji, izdali neko naređenje. Odjednom se iz obližnjih vojnih jedinica razlegoše svečani udari o velike metalne ploče. Odredi iza njih prihvatili ih i predadoše dalje, te je uskoro ceo prostor odjekivao od udara tih metalnih ploča. A zatim se razlegoše beskrajni oduševljeni uzvici:

— Klanjamo se Vahi! Klanjamo se Vahi!

I sva mnogobrojna vojska stade radosno da podskakuje.

Jan Bibijan je zatim dao znak Maguu da siđe i nešto mu je objašnjavao. Magu je shvatio, pa se okrenu trojici blistavih careva i reče:

— Veliki Jagaga, koji je imao čast da prvi dočeka izaslanike Vahe, poziva vas da ga posetite. Po želji Vahe, po želji njenih izaslanika, između četiri carstva Mahe treba da zavlada večni mir i bratstvo.

Da granice Ľudu otvorene, da bude dozvoljen saobraćaj između stanovnika i slobodna razmena robe. Da četiri cara Mahe vladaju u svojim državama mirno i srećno. Svećana zakletva za opšti mir izvršiće se po želji izaslanika Vahe u Jagaginom gradu i četiri cara će je položiti ove noći pred licem plave Vahe.

Tri cara, Dagaga, Gagaga i Tragaga, sa velikom radošću saslušashe Maguove reči i zatražiše da odmah dovedu njihove brzokrile magarce da bi što pre mogli da odu Jagagi.

Magu ih zaustavi. Reče im da će i oni putovati do Jagage velikom mašinom Vahinih izaslanika i pozva ih da se popnu.

Tri cara, mada ih je strašna mašina uplašila, postaraše se da prikriju svoj strah i popeše se stepenicama na »Munju« uz bućnu muziku ogromne vojske.

Jan Bibijan ih je unutra smestio pored Magua i rekao Blatku:

— Donećemo Jagagi lep lov. Nemamo više zbog čega da se zadržavamo. Uključi aparat!

Blatko pritisnu dugme.

»Munja« se trže, kliznu, diže se i polako polete preko prostora na kome su bile vojske trojice careva.

Vest da su otišli mašinom s Vahe, da je sklopljen večni mir između Vahe i četiri carstva Mahe, brzo je stigla do vojske i ova stade da se veseli, da praznuje, vikala je i svirala na svojim čudnim instrumentima. Dok je »Munja« prolazila, čuli su se zaglušni radosni uzvici:

— Živeo Dagaga!

— Živeo Gagaga!

— Živeo Tragaga!

— Živeo Jagaga!

Munja je brzo obišla veliki krater, iznad koga je Jan Bibijan opet vršio svoja osmatranja.

Dagaga, Gagaga i Tragaga sedeli su skupljeni i uplašeni na svojim mestima i čvrsto se držali za gvozdene podupirače stolica, a Magu, veseo i svečan, umirivao ih je i pričao im nešto veselo da bi im razbio strah.

Jan Bibijan je žurio da obraduje Jagagu pobedom. Upravio je »Munju« prema Jagaginom gradu. Kuda god su prolazili izlazio je narod da gleda neoličnu mašinu, koja je letela strašnom brzinom blešteći na suncu.

Jan Bibijan je brzo stigao. Polako je napravio jedan krug iznad poznatih oštih uzvišenja i spustio se na ravnici ispred pećine, koja je bila određena za sklonište njegove »Munje«.

Još nije izišao iz aparata, a na letećim magarcima pristigoše Jagaga, Jagada, njihove dve kćeri i pratnja.

Tri cara iziđoše zbunjeni i, ne koristeći stepenice za silaženje, skočiše dole na svoje pneumatičke noge.

Posle uobičajenih pozdrava, Jagaga im priđe i svakom dade po tri okrugla kamička.

Magu je stao pred njega i počeo svečano:

— Veliki Jagaga! Pobedili smo ne oružjem, nego dobrim srcem. Izaslanici s Vahe želeli su mir na Mahi, i tri cara, koji su bili nepomirljivi, dolaze danas da zajedno s vama polože zakletvu večnog prijateljstva pred licem plave Vahe i njenim izaslancima. Sad vi treba da kažete svoju reč!

— Moja reč je »mir«! — reče svečano Jagaga i stade redom da grli tri cara.

A Šagada i Dagada — dve Jagagine kćeri, priđoše Janu Bibijanu i, držeći ga nežno za ruke, gledale su ga u lice i sijale od radosti.

— A mene ni da pogledaju — reče Blatko praveći se ljut i okrenuvši se veselo Janu Bibijanu... — Ali još bolje, uzmi ih obe.

Ne znajući šta da radi i zamoren dugom ceremonijom, on izvadi praznu kutiju od cigareta i daje je starijoj Šagadi.

Dagada se namršti. Tada Jan Bibijan njoj daje kutiju od šibica. Jagagine kćeri su bile oduševljene.

JAGAGINE KĆERI

Tri cara odvedoše u Jagagin dvorac i tu nastade beskrajno veselje. Mesečani iz svih krajeva Jagaginog carstva svakodnevno su pristizali sa raznim skupocnim poklonima. Poklone su donosili i izaslanici iz tri ostale države. To su Ula parčad skupocennih metala, veliko i neobično drago kamenje i čudne metalne životinje, iskopane iz zemlje.

Sve su te poklone donosili izaslanicima Vahe u znak blagodarnosti za sklopljeni mir između Mesece i plave vladarke neba — Zemlje.

Poklone su smeštali u jednu mračnu sobu Jagaginog podzemnog dvorca da bi njihov čarobni sjaj mogao bolje da se vidi.

Jan Bibijan i Blatko gledali su podsmešljivo to blago, koje bi zanelo ljude da je bilo na Zemlji. Na žalost, »Munja« je bila vrlo mala da bi mogla da primi sve blago i odnese do daleke Zemlje. I za šta bi Janu Bibijanu služile sve te stvari, o kojima on nikad nije mislio? Njegov jedini san, da poseti Mesece, ispunjen je, i on nije hteo da bude lakom ni na šta drugo.

— Da ponesemo te stvari — govorio je Blatko — kao poklon za Iju.

— Ah, — reče Jan Bibijan — teško da bi je to mnogo obradovalo.

Jan Bibijan ode do odpremnikar u »Munji« i pozva Iju.

— Halo, Ija, jesi li ti? ... Ovde se dešavaju divne stvari. Zatrpao sam najskupocenijim poklonima, o kakvim ti nisi ni sanjala. Šta da radim s tim divnim skupocenim kamenjem i metalima?

— Ništa, ništa ne želim, Jane Bibijane. Ostavi sve, samo dolazi brže! Zašto se već ne javljaš, sigurno se nešto dogodilo? Vрати se ovamo na Zemlju! Čekamo te s nestrpljenjem! Ostavi sve!

— Vidiš li, Blatko, — reče Jan Bibijan, zatvorivši aparat — Ija ne traži ništa. Njena jedina želja je — da se što pre vratimo. Pravo da ti kažem, i meni je ovde već dosadilo. Već tugujem za našom lepom zelenom, svežom Zemljom, s rekama, planinama, jezerima i morima, plodnim i cvetnim ravnicama, s divnim vazduhom. Ovde ćemo umreti od ovih zagušljivih vrućina. Mnogo smo oslabeli i ja postajem prema svemu ravnodušan. Na Zemlji ima izvora snage koja prelazi u krv i čini te radnim, boderim, hitrim; budi želju za radom, za maštanjem... Ovde vlada suva apatija, i prema događajima koje smo preživeli, ma koliko da su interesantni, potpuno sam ravnodušan. Šta ti misliš?

— Ni meni se više ne ostaje ovde, Jane Bibijane. Ti jednoliki prizori, te gole metalne planine, te tamne senke i zaslepljujući blesak — sve to na mene rđavo utiče. Kao da su mi i srce, i duša, i telo postali metalni, a ponekad mi i u ušima zvoni, zvoni, kao da mi u glavi biju zvona. Tamo, tamo, — da što pre idemo na našu majku Zemlju da se odmorimo!

Dok su Jan Bibijan i Blatko tako razgovarali, najednom ogromnim skokovima priđe Magu, sav uzbuđen...

— Jane Bibijane, zlatnosjajni Jagaga, njegova žena Jagada i njihova ćerka Šagada naredili su mi da vas odmah pozovem da dođete k njima. I tri cara vas čekaju. Brzo... Brzo...

Jan Bibijan i Blatko se uputiše za Maguom. Na polju su ih čekali leteći magarci da bi što pre stigli.

U najblistavijem Jagaginom salonu vladala je osobita živost. Ispred vrata su bile poređane sluge, vojnici, i kad stiže Jan Bibijan, oni stadoše da skaču neverovatno visoko u znak pozdrava i tako su veselo i brzo izgovarali neke reči, kao stihove, da taj doček ostavi snažan utisak na Jana Bibijana.

Kad je ušao, ugledao je u dnu salona, u šarenim sjajnim ogrtačima, tri cara, koji su stajali na visokom kamenom podnožju. Ispred njih na podu stajali su Jagaga i Jagada, a pred njima Šagada i Dagada.

Kad se pojavio Jan Bibijan, Šagada se veselo nasmeja, graciozno podskoči, zavrte se i pade na kolena. Jan Bibijan i Blatko priđoše i pozdraviše se isto tako skakanjem.

Tada se Magu okrenu Janu Bibijanu i reče:

— Naš zlatosjajni Jagaga, tronut svim onim što ste vi uradili za uspostavljanje mira na Mahi i za zaključenje prijateljstva s nebeskom vladarkom Vahom, pošto ne može drukčije da vam se oduži, daje vam svoju divnu kćer Šagadu za suprugu. Ona se radosno saglasila, jer vas njeno blagorodno srce bezumno voli. A mlađa kći našeg velikog cara — Dagada — poželela je da postane Blatkova supruga. Ona je najlepša i najveselija kći naše Mahe. Evo ovde, u prisustvu tri saveznika i prijatelja-cara, one će da iskažu svoje želje.

Jan Bibijan i Blatko se još nisu pribrali od iznenađenja, kad im lako podskakujući priđoše dve Jagagine kćeri. Šagada zagrlila Jana Bibijana, a Dagada — Blatka, i stadoše da im ljube ruke.

— Lepo! — reče Jan Bibijan Blatku. — Šta smo mislili, a šta ispade. Mi odlučismo da bežimo na Zemlju, a ovde hoće da nas žene.

— Postaćemo carski zetovi — reče Blatko. — Vidi kako se lepotice raduju. Nije rđavo da ih odvedemo na Zemlju za mustru.

Blatko se šalio, ali Janu Bibijanu taj događaj nije bio prijatan. On je u tom trenutku pomislio na Iju i šta bi ona kazala kad bi znala šta se sad s njim dešava!...

— Treba što brže da bežimo, Blatko. Ali da ne bi posumnjali i da nam noću ne bi pokvarili aparat, saglasimo se prividno s Jagaginom željom.

NEZGODAN POLOŽAJ

Jan Bibijan, koga je Šagada, sijajući od sreće, držala za ruku, okrenu se Jagagi, duboko se pokloni i reče:

— Prvi od četiri cara na Mesecu, veliki i mudri Jagaga! Tronut sam velikom čašću koju mi ukazuju, i za mene nema veće sreće nego da mi supruga bude vaša divna kćer Šagada. Ali, po naređenju plave Vahe, čiji smo izaslanici, naš boravak na Ma-hi, koja zlatom ukrašava nebo Vahe ne može da bude dug. Mi smo poslati da donesemo veliki oproštaj Vahe i vest da ona više neće slati kaznu na glavu ma i jednog stanovnika Meseca. Posle toga mi treba da se vratimo. Taj čas se približio. Hoće li vaše kćeri poći s nama? Žele li da odu tamo i zauvek se odvoje od rodne Mahe i carskih roditelja?...

Kad su shvatile te reči, Šagada i Dagada se rasplakaše i povikaše:

— Poći ćemo, poći ćemo s vama!

— Vaha će biti opasna za vas i vaše zdravlje — reče Jan Bibijan. — Tamo nema ove sunčeve vreline, koja vas ovde zagreva, i krv će vam se tamo ohladiti i smrznuti.

— Ne, ne! — vikale su uglas careve kćeri. — Ni od čega nas nije strah! Priviknućemo se na sve.

— Tamo grme strašna oružja. Vi ne možete da podnosite tu pucjavu i potresi bi vas ubili.

— Ne bojimo se ničega! Poći ćemo, poći ćemo!

— Tamo ima velikih mora, udavićete se.

— Nas nije strah!...

— Tamo ima zlih pasa — poješće vas.

— Ne bojimo se! Vi ste jaki i pametni — ču-
vaćete nas...

— Tamo su žene ružne i zavideće vašoj lepoti,
otrovaće vas — reče na kraju Jan Bibijan da bi ih
odvratio od namere da idu na Zemlju.

— Ne, ne, ne! — povikaše oče sestre. — Mi smo
odlučile da pođemo! Kad smo s vama, ničeg se ne
bojimo!

Jagaga je posmatrao kćeri i čudio se njihovoj
odlučnosti. Njegova prvobitna radost je iščezla još
kad je čuo da će se za večna vremena odvojiti od
svoje lepe dece. Mislio je da su Jan Bibijan i Blatko
došli na Mahu da na njoj zauvek ostanu...

— Draga deco, — reče on tužnim glasom — kad
vi odletite tamo gore i zauvek na plavu Vahu, po-
mislite kako će vaš otac i vaša majka noću gle-
dati na nebo i kakva će tuga obuzeti njihove duše!

— Dragi tata, — reče Sagada — s daleke Vahe
ću svako veče gledati našu zlatnu Mahu. I od misli
ću podići most između Vahe i Mahe. Tim mostom
će moja ljubav neprestano hrliti vama. I naše misli,
koje brzo lete, skratice rastojanje koje nas deli.
Mi želimo da idemo, tata!...

— Dobro, draga moja deco, vaša volja je za me-
ne zakon.

Kad je Jan Bibijan video da se neće lako otre-
sti bede, pribeže drugom lukavstvu.

— Veliki Jagaga! — reče on. — Želja vaših kće-
ri je nepokolebljiva. One iz ljubavi prema nama žr-
tvuju sve. Kad je tako, neka bude kako one žele.
Samo vas molim da me tri dana ostavite nasamo s
mojim drugom Blatkom da izmolimo odobrenje od
Vahe. Bez njene saglasnosti ne možemo da uzmemo
žene iz tuđeg sveta... Inače će nas ona udariti gro-
mom još pre nego što stignemo do nje.

— Neka bude! — reče svečano Jagaga i, blagosiljajući, ispruži ruke.

Jan Bibijan dade znak Blatku da odmah pođu.

Šagada i Dagada nisu htele da ih puste i držeći se za njih otpratiše ih čak do izlaza iz svog podzemnog dvora.

Jan Bibijan i Blatko, u pratnji vođe Magua, odoše odmah do »Munje«. Maguu rekoše da se vrati i da ih ostavi same.

Ali Magu nije smeo da ih ostavi. On reče da će se povući u obližnju sobu i da će se brinuti za njih i njihovu hranu.

Da bi ga podmitio, Jan Bibijan mu dade dve boce vina i reče mu da tamo sedi i pije dok ga oni ne pozovu. Maguove oči zasijaše. On zgrabi boce i, gurnuvši ih pod ogrtač, brzo se udalji. Jan Bibijan i Blatko ostadoše da se posavetuju.

Još nisu imali prilike da obidu Mesec i da ga podrobno ispituju. A da se ovako vrate, značilo bi da je njihovo putovanje do Meseca bilo uzaludno.

— Pa, šta sada da radimo, — reče Jan Bibijan — mi, carski zetovi?

Blatko se glasno nasmeja. On pogleda Jana Bibijana u oči, a zatim obojica prsnuše u neobuzdan smeh.

TUGA ZA ZEMLJOM

Jan Bibijan i Blatko odoše u svoju sobu, ali dugo nisu mogli da zaspe. Ispruženi na svojim mekim posteljama, pošto su ugasili čudnu svetlost koja je zračila iz nekih ploča po zidovima, razgovarali su u mraku.

— Šta nam preostaje da uradimo? — pitao je često Jan Bibijan.

I opet bi nastavljali da razmatraju to pitanje.

— Ako ovde duže ostanemo, imaćemo mogućnosti da izvršimo detaljno ispitivanje celog Meseca i njegovog stanovništva. Od jednog kratkog boravka nećemo imati ništa. Ostaće samo kao jedan podvig, bez ikakve koristi.

— Znači, tebi se ostaje? — upita podsmešljivo Jan Bibijan.

Blatko ne odgovori.

— Znači, ostaje ti se? — ponovi Jan Bibijan. — Vidi se, Dagada ti se dopada i položaj carskog zeta ti se čini prijatnim.

— Šta bih radio na Zemlji? — reče tužno Blatko. — Ja nemam nigde nikog. Stvoren sam od blata, bez roditelja sam, bez rođaka. Jedini blizak čovek si mi ti, Jane Bibijane, ali ti ćeš se vratiti tamo, tebe čeka ceo svet, imaš rođaka, oženićeš se Ijom, i ja ću ti onda biti nepotreban. Usamljenom, tamo će mi biti teško, vrlo teško.

Blatkov glas zadrhta i on zaplaka.

— Prijatelju moj, — reče Jan Bibijan — naša je sudbina zajednička. Mi smo vezani. Možda nas još drži mađija koja nas je uplela. Ti si mi kao rođeni brat i, ma šta bilo, moja se osećanja neće promeniti.

Kad je Jan Bibijan to rekao, kroz široki otvor na zidu, koji je služio kao prozor, prodrila je bleđa plavičasta svetlost i razredila mrak u sobi.

Jan Bibijan se digao s postelje i pogledao. U potpunoj tami, tamo negde na mračnom nebu, svetleo je čudnom lepotom, kao ogromni plavičasti dijamant, veliki Zemljin krug.

Kroz celo telo Jana Bibijana kao da prođe električna struja. On brzo skoči i priđe okruglom prozoru.

— Šta je? — upita Blatko.

— Ustani, ustani! — viknu uzbuđeno Jan Bibijan. — Ustani da vidiš našu divnu rodnu planetu!

Blatko skoči, uzbuđen rečima Jana Bibijana, i priđe mu. Zagrlivši se, zastadoše zadivljeni čarobnim prizorom koji se ukazao na nebu te noći.

Njegov tamni, duboki beskraj bio je osut milijardama zvezda, malih i velikih, koje su blistale raznim bojama. Kroz njih je velikom brzinom letela blistava kometa sa svetlim repom, koji je lako podrhtavao. A na sredini, usred tog roja svetlosti, bio je ogroman plavičasti Zemljin krug, na čijem je licu ležala velika senka, slična vojniku na straži. Njegovo lice je bilo namršteno, glava odlučno uzdignuta a mišice na rukama ogromne.

— To je, možda, lik Velikog okeana — reče Jan Bibijan, pokazujući na senku. — I taj lik uliva strah stanovnicima Meseca. A tamo sad plove veliki parobrodi puni putnika. One svetle ravnice su prekrivene gradovima i selima. Tamo je sad dan i život vri. A kad tamo nastane noć, hiljade pogleda se okreću malom bledom Mesecu, na kome smo mi. Kako bih želeo, Blatko, u ovom času da sretnem nekog čoveka, našeg brata, da vidim pogled lepog čovečjeg lica, da stisnem čovečju ruku s pet prstiju! Meni se više ne ostaje ovde.

— Onda da idemo, Jane Bibijane... Ja shvatam tvoju čežnju... I meni se srce steže... Mada nemam rođaka, ipak me privlači ona zemlja od koje sam stvoren.

Umorni, Jan Bibijan i Blatko legoše i zaspase. Napolju se začu šum, vika i tresak. Jan Bibijan se trže i skoči. Već je bilo svanulo. Blatko potrča da vidi šta je. Potražio je Magua u njegovoj sobi, ali ga nije našao. Oko »Munje« se okupilo preko stotinu žena s velikim metalnim motkama i glasno su se savetovale.

Jan Bibijan je pomislio da su napadnuti i potraži oružje, ali ono je bilo u »Munji«. On oprezno izviri napolje i ugleda Magua, opkoljenog ženama, kako se nešto raspravlja. On ih brzo ostavi i skaćući visoko uputi se stanu Jana Bibijana.

— Šta je, Magu?

— Šagada i Dagada, bojeći se da ne pobegnete svojim aparatom i da ih ne ostavite, krišom od oca, nagovorile su neke uglednije žene iz grada da dođu i da razbiju aparat...

— Pa? — reče uplašeno Jan Bibijan.

— Uzalud sam ih razuveravao. One su poslale da se donese ključala voda da ga poliju.

— Magu, idi i reci im da to ne rade, jer će se Vaha razljutiti i poslati vojnika koji je čuva da vašu Mahu smrvi u prah i pepeo.

Magu odskaka do žena. Kad im je saopštio reči Jana Bibijana, one stadoše da vrište i razbežaše se.

IZ BEDE U BEDU

Jan Bibijan i Blatko osetiše da su ugroženi. Pošto su se malo posavetovali, poslali su Magua Jagagi da mu javi šta se desilo, a oni za to vreme prionuše na posao da »Munju« dovedu u red i da je pripreme za novo daleko putovanje — na Zemlju.

Baš su završavali, kad se Magu vrati u pratnji Jagaginih kćeri i njihove majke Jagade.

Dve devojke se jecajući uputiše Janu Bibijanu i Blatku, padoše na kolena i stadoše da udaraju čelom o tvrdi pod, lijući suze. Brzo i u jedan glas su izgovarale neke isprekidane reči, u kojima je zvučalo očajanje i kajanje.

Jan Bibijan i Blatko im pomogoše da se dignu i, osmehujući se, potruđiše se da ih umire.

Carica Jagada ih uhvati za ruke, povuče ih sebi i piskavim glasom natera ih da učute i da slušaju izaslanike Vahe — svoje buduće supruge.

Ona je preko Magua zamolila Jana Bibijana da im oprost i da to ne javi Jagagi, jer bi on u ljutnji mogao da ih baci u krater planine Jaj-Tu, gde je mračno i hladno i gde bi ih, možda, za kaznu osta-

vio jedan dan i jednu noć. Ona toplo zahvali dovrtljivom Maguu što se najpre njoj obratio i što su na taj način izbegli Jagagin gnev.

— Potpuno vas razumemo, svetla carice Jagada, razumemo i uznemirenost vaših divnih kćeri — naših budućih supruga — odgovori Jan Bibijan. — Mi nećemo da one zbog nas budu kažnjene, jer ono što su učinile, učinile su iz ljubavi prema nama. Ali mi imamo naređenje od naše svetloplave Vahe da tri puta obiđemo Mahu da bismo dobili odobrenje da vaše drage i divne kćeri postanu naše žene i da ih povedemo. Naša svetloplava Vaha nam odobrava da jednu godinu provedemo ovde, a jednu tamo. Mi vas sad molimo — da se vratite kući i pustite nas da izvršimo naređenje naše daleke otadžbine.

Obradovane rečima Jana Bibijana, Šagada i Dagada stadoše veselo da skaču i radosno da viču. A njihova majka, premudra Jagada, uhvati ih pod ruke i, šapćući im tihe nežne reči, izvede ih napolje.

— Sad na posao, Blatko! Da napravimo jednu lepu šetnju oko Meseca.

Oni dadoše znak Maguu da se skloni i popeše se na »Munju«. Ču se lak šum, prijatno zujanje. Aparat trže svoje srebrno telo, kao da ožive. Zatim je počeo da puze, kao neka velika praistorijska životinja, iziđe iz pećine i podiže se lako u vazduh, blesnuvši pod sunčevim zracima.

Jan Bibijan i Blatko se munjevitom brzinom digoše na veliku visinu.

— Prvi zadatak nam je — reče Blatku — da dobro razgledamo mesto gde smo dosad bili da bismo se mogli opet vratiti. Zato dobro gledaj!

»Munja« počeo da pravi velike krugove, a Blatko je za to vreme beležio i crtao glavne oznake Mesecove površine. Tu su na ogromnom rastojanju bili razbacani veliki kupasti brežuljci, dosta udaljeni jedan od drugog, slični ogromnim piramidama. Vrhovi većih brežuljaka imali su probijene rupe slične dubokim okruglim bunarima. Ti veliki mračni otvo-

ri bili su tako razmešteni da su obrazovali slovo I, napisano tačkama. Blatko to sve unese u kartu kao karakteristične oznake i reče:

— Sasvim jasno. Ovaj znak je iz našeg aparata toliko vidljiv, da se nikad ne bismo mogli prevariti.

— Onda da idemo dalje — reče Jan Bibijan i diže aparat na još veću visinu.

Sunce je jako bleštalo i s prozora »Munje« Jan Bibijan i Blatko su posmatrali neobičnu sliku Meseca, bez veselih i prijatnih pejzaža i tamnog svežeg zelenila koji mogu da se vide na Zemlji, ali zato vrlo interesantnu i neobičnu.

Jan Bibijan je stajao pred kartom Meseca, koju su naši astronomi sastavili posle dugih izučavanja, i savnjivao.

On je klicao oduševljeno kad bi video s kakvom su tačnošću naučnici sa Zemlje napravili tu kartu. Razume se da su nedostajale male pojedinosti, ali su zato veće geografske tačke bile pravilno i tačno obeležene.

— Da, da! — uzviknu on — eno, ono je planina Tahoe, najlepša planina na Mesecu. Ona se sa Zemlje vidi slobodnim okom kao bela tačka, koja kao zvezda krasi donji deo Mesečevog kruga. Pri punom mesecu blešti jače i baca zrake daleko po Mesečevoj kugli. Eno jednog velikog otvora. Kakva ogromna praznina! Na Mesecu su sve planine šuplji krateri ugašenih vulkana i liče na mora bez vode. A ono ogromno sjajno stenje, nagomilano na padinama — to su čisti istopljeni metali, veliki komadi zlata, gvožđa, platine, nikla i drugih. Između njih sijaju kao lampe veliki raznobojni dragi kamenovi. Eno, dalje, drugih planina, označenih na karti. Eno planine Aristotel, eno vrha Platona, a tamo dalje planine Kopernik. Ceo Mesec je izbrazdan planinama i lice mu je unakaženo vulkanskim rupama, kao lice bojinjavog. Ali to je lice Meseca koje mi vidimo sa Zemlje. Drugu stranu Mesec nikad ne pokazuje Zemlji. I sad ćemo otkriti tu njegovu tajnu.

Jan Bibijan i Blatko su okretali »Munju« u svim pravcima i preletali su iznad svih predela. Svuda su vidali jednoliki Mesečev pejzaž — rastoplenu metalnu masu, izlomljenu i izbrazdanu visokim planinama, niskim brežuljcima, ostrim uzvišenjima, otkinutim od planina, manjim ravnicama pokrivenim sivom i zelenom mahovinom, a ponegde niskim čvornovitim rastinjem. Neke šume od neobičnog drveća, sa stakleno-prozračnim mekim granjem, punim lepljive tečnosti.

»Munja« je pratila sunce i dugi, petnaestočasovni dan; polako je ostavljala osvetljeni deo Meseca i prebacivala se na drugu polovinu, koju naučnici Zemlje nikad nisu videli.

Naši putnici su se neosetno našli iznad tog dela, gde je isto tako neosetno zavladao dan. I tu ista jednolika slika. Na tu oblast, koju dosad niko nije video, prvi put pade senka zemaljskog čoveka i njegove mašine.

Jan Bibijan okrenu naniže »Munju« i uspori let. Odmah je video da oko oštarih uzvišenja, gde su se nalazili gradovi i sela Mesečana, nastade kretanje. Pojavile su se mnogobrojne gomile, uskomešale su se i upravile začuđene poglede na »Munju«, zatim popadaše ničice ili se razbežaše i sakriše kad se približi senka »Munje«.

Blatko je na velikom listu, prostrtom ispred sebe, crtao kartu tog dela Meseca i unosio sve što je bilo značajnije. Automatska fotokamera stalno je snimala.

Naši putnici su tu videli nekoliko visokih planina kakvih nije bilo na drugoj strani. One su se prostirale kao veliki razbacani lanac, upravno jedna na drugoj i bile su vezane vrlo visokim kupastim vrhom, na čijoj je sredini zjapio mračan i strašan krater, ugašen kao i svi ostali mnogobrojni krateri na Mesecu. Njegov otvor je bio gladak, skoro okru-

gao, i oko njega, pokrivajući gotovo polovinu padina, širila se zvezdasto vekovima ohlađena lava i vulkanski pepeo. Ta zvezda je sijala zaslepljujući i ličila na neki džinovski orden, prikačen na Mesečeve grudi.

Jan Bibijan je pustio »Munju« iznad te zvezde i dugo je obilazio. Krater je zjapio mračan i strašan a iz njegovih dubokih nedara, u kojima je pre milion godina ključala vatrena lava, sad je izbijala hladnoća, pustoš i mrtvilo.

— Nešto neobično, neobično! — govorio je Jan Bibijan, posmatrajući s velikim interesovanjem.

— Neobično i strašno! — reče Blatko.

— Da tu Mesečevu planinu, nepoznatu ljudima, nazovemo Ija — reče Jan Bibijan.

— O! — uzviknu ushićeno Blatko. — Divno! Samo šteta što Ija nikad neće videti svoju imenjakinju.

— Možda će je i videti — reče Jan Bibijan. Blatko se začudi.

— Šta se čudiš, prijatelju? Mi bismo mogli dovesti da napravimo još jednu šetnju, a onda bismo povel i Iju. Sad će se sa Zemlje često priređivati izleti do Meseca. To može da postane sasvim obična stvar i niko se neće čuditi.

— U svakom slučaju, ja nemam nameru da više dolazim — reče Blatko.

— Zašto?

— Duša mi pocrne od tih prizora... A zatim, Dagada...

Jan Bibijan se nasmeja... Ali kad okrenu »Munju« na drugu stranu, uzviknu glasno, kao dete:

— Blatko, gledaj, gledaj ovamo!

Blatko priljubi lice uz mali prozor. Daleko na horizontu uzdizao se visok vrh koji je blistao kao kupola nekog ogromnog hrama. Oko njega je svetlelo nekoliko manjih, simetrično raspoređenih vrhova. Ta bleštava grupa ličila je na prsten i blistala kao dijamanti.

— Da, da, tu su dijamanti. Čitave planine, iskristalisane u dijamante! — uzviknu Jan Bibijan. — Kako bi to bio divan dar za Iju, kad bi mogao da se odnese na Zemlju!

— To prelazi svaku maštu! — uzviknu Blatko. »Munja« je poletela dalje.

ZEMLJA ZOVE

Ubrzo su se našli iznad jedne oblasti koja je sva bleštala kao da se tu prosuo žar iz svih vulkana što su nekad izbijali.

— Kako da nazovemo ovu čarobnu planinu s dijamantskim vrhovima? — upita Blatko.

— Da je nazovemo »Lijanin prsten« — odgovori Jan Bibijan.

— Šteta što nikad neće moći da ga stavi na ruku! — nasmeja se Blatko, upisujući je u kartu ispred sebe.

— A znaš li šta predstavlja taj blistavi predeo? — upita Jan Bibijan. — To je predeo sav posejan dragim kamenjem.

— O, kad bi se prenelo na Zemlju!

— Tada bi izgubilo vrednost i prodavalo bi se kao igračke za decu.

»Munjin« radio-prijemnik zazvoni.

Jan Bibijan se trže i uze slušalicu.

— Halo... halo...

— Ija, Ija se javlja! Jane Bibijane, jesi li ti? Je li tamo »Munja«?

— Da, da, Ija... Izvini, bili smo vrlo zauzeti, zato se nismo javljali!

— Jane Bibijane, kako ste? Mnogo se brinemo...

— Sve je dobro. Zdravi smo, bodri smo. Sad vršimo ispitivanje one strane Meseca koja se ne vidi sa Zemlje. Zanimljivo... Divno! Otkrili smo čitave planine od dijamanata... Sad smo na putu... letimo.

— Kad ćete se vratiti? Ima li kraja tom vašem obilaženju? Ovde se ceo svet interesuje samo za vas. Pročulo se, i sve su novine pisale o nekoj nesreći s »Munjom«. Šta je to? Kažite istinu!

Jan Bibijan se nasmeja.

— Nikakva nesreća. Ovde je sve u redu i mi za dva-tri dana polazimo na Zemlju.

— Ah! Koliko se radujem, koliko se radujem!
— povika Ija.

— Da, da, i to ćemo se vratiti sa ženama... I ja i Blatko. Carske kćeri. Velikog vladara Jagage. Moja se zove Šagada, a Blatkova Dagada.

— A, a, a! — povika Ija ljutito. — Šta kažeš? Šališ li se? Kakve su to Mesećanke?

Jan Bibijan se glasno smejao i ukratko ispričao Iji o Šagadi i Dagadi i o njihovoj želji da dođu na Zemlju.

— Ne može..., ne može! — viknu Ija. — Zabraniću!... Onda bolje da se ne vraćate!...

— Umiri se, Ija!

— To je nemoguće!

— Ne brini! Ostavićemo ih ovde do idućeg dolaska.

— Šta! Ti misliš da se još jedanput vratiš tamo! Nikad više! Nikad te više neću pustiti! Svako veče gledam taj žuti mesec i već ga mrzim. Čini mi se da je to neka trula tikva. Dolazi brže, čuješ li! Fjut me posećuje svakog dana... Čuješ li? Ja ću otići s njim ako se ne vratiš!

— Fjut! Šta kažeš! Zar on nije prestao da se interesuje za mene?...

— On se sad interesuje za mene više nego ti — odgovori Ija.

— Slušaj, Ija, Ija!

Ali Ija se više ne javi. Ljutito je spustila slušalicu. U njenoj kući je čekalo skoro stotinu dopisnika svih velikih evropskih i američkih listova. Ona ljutita izađe pred njih. Oči su joj bile vlažne.

— Šta ima novo, je li se javio? — zapitaše svi u jedan glas.

— Da! — odgovori Ija. — Jan Bibijan kroz tri dana polazi na Zemlju.

— Drugo?

— Ništa drugo — reče ona. — Ne pitajte me više!

Jan Bibijan je dugo zvonio, ali se Ija ne javi... On stade još jače da zvoni vičući:

— Ija, Ija, Ija!...

Najednom mu se javi jedan neobičan, promukao glas.

— Ko je? — upita očajljivo Jan Bibijan.

— Pogodi! — javi se promukli glas.

— Ne mogu da pogodim... Javite se najzad!... Molim, ko je?

— Ijin stan.

— Ali ko je na aparatu? Ko je...

— Fjut — odgovori promukli glas.

— Fjut! — ponovi Jan Bibijan. — Fjute! Ne, Fjute, s tobom ne želim da govorim! Ti treba da se zauvek skloniš s mog puta ako nećeš da ti još jedanput otkinem rep!

— Šta je, Jane Bibijane? — upita Blatko.

— Javlja se Fjut...

— Fjut!

— Da, Fjut, iz Ijinog stana... Opet ćemo imati neprilike s tim Fjutom.

Blatko se zamisli. Zatim reče:

— Treba da se vratimo, Jane Bibijane. Naš život je na Zemlji. Ovo putovanje je samo jedan doživljaj.

Jan Bibijan ne reče ništa. Naže se nad kartu koju je Blatko crtao, zatim pritisnu jedno dugme i dade »Munji« drugi pravac.

— Beleži! — reče on.

»Munja« je letela iznad drugih mesta, uvek jednolikih i tužnih. Iznad velikih mrtvih prostora,

iznad blistavih planina — kratera uspavanih vulkana, iznad crnih provalija.

Čovek sa Zemlje ovde nema šta da traži. Tu druga ljudska bića doživljavaju svoje radosti i žalosti.

— Zaista, šta tražim ovde? — pomisli s tugom Jan Bibijan i prvi put oseti razočaranje. Zemlja ga je već zvala. Rodna, zelena, vodom bogata Zemlja. Postigao je svoj cilj da se popne na Mesec. Ali sad ga je Zemlja zvala. Ona se obraćala njegovim mislima, njegovim osećanjima, celoj njegovoj duši...

— Beleži! — reče još jedanput Blatku.

— Kako da beležim? — upita Blatko. — Pustio si veliku brzinu i dole mi se sve muti pred očima... Ništa ne vidim jasno.

SVETE ŽIVOTINJE

Jan Bibijan se osmehnu u sebi i smanji brzinu...

— Tako — reče Blatko zadovoljan. I zadubivši se opet u posao, leteli su ćuteći nad jednolikom Mesečevom površinom, ne propuštajući nijedno značajno mesto. Fotografski aparat je neprestano radio i čuo se laki šum trake.

Jan Bibijan i Blatko proveli su tako ceo taj dugi dan, dok sunce ne počne da zalazi. Kad su zapazili da će se uskoro smračiti nad tim delom Meseca, a oni su imali još da obilaze, potražiše mesto gde će se spustiti da provedu noć.

U blizini planine koju su nazvali »Lijanin prsten« Jan Bibijan je zapazio jednu, ne mnogo veliku okruglu ravnicu svetlozelenkaste boje, po kojoj se nije videlo nikakvo stenje ni razbacano kamenje. Unaokolo se nisu zapažali nikakvi tragovi života, niti su gomile Mesečana izlazile da gledaju »Munju«,

kao što se to dešavalo kod svakog naseljenog mesta iznad koga su preletali. Mesto je bilo okruženo omanjim bregovima i izgledalo je dosta zaklonjeno.

— Da, — reče Blatko — i ja mislim da je ovo mesto pogodno za spuštanje; ono u ovoj tužnoj prirodi ima svežiji izgled i podseća me na Zemlju.

— Liči na presušeno blato ili na jezero pokri-veno vodenim biljkama — reče Jan Bibijan. — Ako je tako, možemo da upadnemo u njega i da više ne iziđemo.

On spusti »Munju« nisko iznad tog mesta i poče polako, sasvim polako da kruži i da posmatra.

— Mesto je pogodno — zaključí on. — Samo mi u sredini izgleda sumnjivo. Spustićemo se pri kraju.

I kako se sunce već bližilo zalasku, on lako spusti aparat i slete u podnožje jednog brega na ivici ravnice.

— Divno! — uzviknu Blatko. — Ovde ćemo mirno prenoćiti. Šteta što nismo povelí Magua, on bi nam nešto rekao o ovom tajanstvenom mestu. Uostalom, ovakve sam predele video na još nekoliko mesta. To su kao neke oaze na Mesecu, tragovi nekadašnje cvetne epohe.

Sunce je brzo zašlo i najedanput je zavládala neprozirna noć. Na crnom nebeskom pokrivaču se pojavi bezbroj jakih velikih i okruglih nebeskih svetiljki, koje su ukrašavale Mesečeve noći, ali nisu razbijale mrki mrak koji bi zavládao samim Mesecom.

— Da upalimo svetlo — reče Blatko, koji promoli glavu kroz izlaz iz aparata.

— Da ga upalimo! — reče Jan Bibijan.

Blatko se saže i pritisnu dugme. Odjednom meka i lepa svetlost rastera neprozirnu tamu. Jan Bibijan i Blatko otvoriše kapak i popeše se na mašinu.

Odjednom, kao da dolazi ispod zemlje, začu se potmula neobična rika, slična rikanju lava, ponovi se

jedanput, dvaput. Njen odjek se vrati, tajanstven i strašan.

Jan Bibijan i Blatko se zgledaše. To nije bio krik s Meseca.

— Lav! — reče Blatko malo uznemireno.

— Lav na Mesecu! — nasmeja se Jan Bibijan, na izgled spokojan, ali i on oseti u duši uznemirenost.

Nekoliko minuta je vladala tišina, koja je posle one jezive rike izgledala stravična. Jan Bibijan i Blatko stajali su nepomično, gledajući u mrak.

Izenada se negde u mraku začu neki užasan tresak kao stotinu gromova, i cela okolina zadrhta kao od zemljotresa.

— A šta to može biti? — reče Blatko.

— Sigurno je stena pala u otvor jednog od tih ugašenih vulkana — odgovori Jan Bibijan.

Na sto-dvesta metara od »Munje« nešto zapljuska. Čuo se pljesak kao da neko teško telo pada u vodu. Zatim se zaori ona jeziva rika, otegnuta i stravična.

— Ovde ima nekih životinja — reče Jan Bibijan. — Da pustimo reflektor?

Blatko je otvorio reflektor, koji je bio na leđima aparata. Blesnu snažna, zaslepljujuća svetlost. On je upravi prema mestu odakle se čulo jako pljuskanje i ona se razli po prostranoj ravnici.

I eno, gde se na kraju svetlosnog snopa, koji je izlazio iz reflektora i padao kao veliki svetao krug, pojavi naborana i sva u krljuštima jedna velika glava, slična glavi guštera, i ispruži vrat. Otvorila je svoja široka usta i pustila otegnut i strašan krik — to je bila ista rika koju su Jan Bibijan i Blatko već dva puta čuli...

— Životinja, životinja! — uzvika Blatko.

— Uzmi aparat i pokušaj da fotografišeš! — reče Jan Bibijan.

U to se u svetlom krugu reflektora pojavi još nekoliko takvih glava, koje stadoše da riču. Zamahnuo je tvrdi, teški rep, izupčan odozgo, i snažno udario. Pri njegovom udaru pljusnuli su veliki mlazevi vode.

— Mi smo kod nekog jezera — reče Jan Bibijan.

Ali se vodena površina nije videla. Sve je prekrivalo sitno, isprepletano sivo rastinje.

Jan Bibijan i Blatko, s fotografskim aparatima u rukama, posmatrali su čudovišta snimajući ih.

Jedna od životinja skoči i uspravi se. Bila je ogromna, duga oko dvadeset metara, dugačkog vrata. Glava joj je bila srazmerno mala i nije odgovarala velikom gušterovom trupu. Imala je kratak i tvrd rep, kratke noge s lopatastim stopalima. Ona leno priđe, ispruži svoj dugački vrat i riknu.

— A ako nas napadne? — reče Blatko.

— Pripremi top za svaki slučaj! — reče Jan Bibijan.

Blatko ode do malog topa koji je bio na vrhu »Munje«, napuni ga i nanišani u čudovište.

— Da opalim?

— Ne! — reče Jan Bibijan — samo u slučaju opasnosti. Neka bude spreman!

Uto se iza brega pojaviše neke male svetlosti, koje su se njihale kao fenjeri i skakale prema »Munji«. Jan Bibijan ih opazi i odmah okrenu reflektor na tu stranu.

Desetak Mesečana, koji su u rukama nosili svetleće ploče, približivalo se »Munji«. Oni su skakali polako i lako, kao da igraju, i složno su pevali neku svečanu pesmu. Bili su ogrnuti dugim zelenim ogrtačima, koji su im pokrivali glave.

Kad je reflektor bljesnuo na njih, Mesečani se zaustaviše.

ČUVARI SVETIH ŽIVOTINJA

Reflektor je jasno osvetljavao Mesečane koji su se približavali i Jan Bibijan je video da ih predvođi jedan koji se po odelu razlikovao od svih ostalih. On je u rukama nosio visoko podignut štap, na kome se vila zastava s naslikanim velikim krugom koji je zračio plavom svetlošću.

Pošto su malo zastali u svetlom krugu reflektora, oni opet produžiše, pevajući još glasnije.

— Kakvi su ovo đavoli? — reče Blatko.

— Sigurno neka povorka.

— Ili neka delegacija. Uveren sam da dolaze k nama.

I zaista, povorka nepoznatih polako se približavala, njihove neobične male lampe svetlucale su u noći i, mada slabo, osvetljavale im put.

Oni se ubrzo približiše »Munji« i stadoše. Vođa istupi napred, podiže zastavu još više i poče nešto da viče. Stajali su u krugu osvetljenom blistavim telom aparata i videli se sasvim dobro.

— Šta da radimo? — upita Blatko.

— Da ih zovnemo! — reče Jan Bibijan.

Njih dvojica se uspraviše na leđima »Munje« i počеше da daju znak rukama da im se nepoznati približe.

Vođa se okrenu, dade znak pratiocima i poče napred. Kad su se približili »Munji«, svi su podigli ruke uvis i tripud jednoglasno uzviknuli:

— Daja, daja Vaha! — što je značilo: pokoravamo se volji Vahe.

Jan Bibijan se spusti do njih. Oni počеше dugu ceremoniju klanjanja i skakanja, a zatim je vođa stao da objašnjava mimikom, pokretima i rečima, udarajući se u grudi, u čelo i pokazujući na nebo, na kome se u svoj svojoj veličini ocrtavala svetloplava Zemlja. Posle dugog objašnjavanja Jan Bibi-

jan je shvatio da su to prvosveštenici iz obližnjeg manastira, posvećenog svetim životinjama Vahe i njihovim čuvarima.

Tu, na tom mestu, živelo je pedeset pari neobičnih životinja, jedinih na Mesecu, koje je Vaha poslala da održe večni izvor tog jezera. Nijedan smrtnik ne sme im se približiti. Ko se tom mestu približi, postiže ga večno prokletstvo Vahe i gubi pravo da se ženi.

— Mi znamo — govorio je vođa prvosveštenika — da ste vi izaslanici Vahe. Vi ste, možda, došli da odvedete životinje koje čuvaju jedini veliki izvor na Mesecu. On će tada presušiti i Mesec će popucati na četiri dela, a svaki od tih delova opet na četiri, dok se najzad ne pretvori u prah. Sveštenici, čuvari svetih životinja, mole vas da ih ostavite tu. Njihova rika goni zle noćne duhove na Mesecu, a njihovi pogledi spajaju Vahu s nama.

Jan Bibijan objasni izaslanicima sveštenika da im neće uzeti životinje i da ga je Vaha poslala da vidi da li ih dobro paze, žive li, razmnožavaju li se i da li ih stanovnici Meseca poštuju.

Vođa tih neobičnih monaha objasni da životinje uživaju veliko poštovanje, da dosad nisu pojele nijednog Mesečana, da žive srećno u velikom izvoru i da svakih pedeset godina ženke jedanput rađaju.

Jan Bibijan im objasni da je zadovoljan i da će velika zaštitnica Vaha biti zadovoljna kad to sazna i stanovnicima Meseca neće činiti nikakvo zlo.

Zatim je zamolio izaslanike da se vrate, i oni, zahvalni, odoše, a Jan Bibijan im je reflektorom osvetljavao put.

Ubrzo je svanulo.

Tada Jan Bibijan i Blatko, stojeći na »Munji«, pregledaše okolinu. Pred njima se prostirala velika ravnica slična močvarnom predelu na Zemlji. Sva je bila pokrivena sitnim lišćem, vodenim biljkama,

ispod kojih se voda nije videla. Nije bilo ni traga od životinja koje su videli noću. Svuda su vladali mir i mrtvilo.

Tada su njih dvojica ušli u aparat i uzleteli. Jan Bibijan je bio namršten.

— Kuda? — upitao je Blatko.

— Natrag!

— Kuda natrag?

— U Jagagino carstvo. Da se pozdravimo.

— Znači da ćemo se vratiti na Zemlju?

— Da, ali najpre da se pozdravimo s gostoljubivim Jagagom!

MOĆ SUJEVERJA

Šagada i Dagada su nestrpljivo očekivale povratak Jana Bibijana i postale su vrlo nervozne. Nisu mogle da se skrase na jednom mestu. Često su izlazile i gledale u nebo ne bi li opazile »Munju« ili čule njen šum. Noć su provele nemirno i sutradan, u samu zoru, u pratnji Magua, uputile su se pećini gde je trebalo da se spuste Jan Bibijan i Blatko i stadoše da čekaju.

Tu su ostale skoro ceo dan i kad su, očajne, već htele da se vrate, jer se smrkavalo, opaziše da se »Munja« pojavila na horizontu; brzo je stigla, napravila nekoliko krugova i spustila se blizu njih. Carske kćeri stadoše da skaču od radosti veselo vičući. Iz aparata je prvi izišao Jan Bibijan. Šagada mu veselo pritrča i uhvati ga za ruku.

— Pa, kako ste se proveli na putu? Videli ste mnogo lepih stvari, mnogo lepih stvari! — stade Šagada da ponavlja kao u pesmi.

Uto je sišao Blatko. Dagada mu pođe u susret s radosnim uzvicima.

— Pričajte, pričajte nam brzo!... Ah, s kakvim smo vas nestrpljenjem čekale! Mislile smo da se vi-
še nećete vratiti.

— Jeste li sve obišli?

— Zar nije lepa naša Maha?...

— Jeste li videli planinu od dragoga kamenja.

— Ah, to je pravo čudo!... Na Vahi, sigurno, takvo nešto ne postoji...

Tako su veselo zapitkivale jedna za drugom dve carske kćeri, a Jan Bibijan i Blatko jedva su stizali da im odgovaraju.

— Šta vam se najviše dopalo?

— Reći ću vam šta nas je najviše začudilo — reče Jan Bibijan.

— Šta? — viknuše dve devojke u jedan glas.

— Vaše svete životinje.

— Jao! — vrisnuše carske kćeri i najednom klонуše. Zatim stadoše da se klanjaju do zemlje i da govore brzo i bez veze.

Magu je dojurio da ih umiri.

— Šta je? Šta se desilo? — počeo da viče Jan Bibijan.

Magu nije odgovorio. Stao je da se udara po bedrima svojim dugim rukama i samo je ponavljao:

— Jao, jao!...

A ti glasovi koje je izgovarao ličili su na zvižanje psa...

— Šta je? Šta se desilo? — povika Jan Bibijan.

— Onaj ko vidi svetu životinju ne može nikad da se oženi. Zabranjeno je. I svako ko ga dirne ne može da se ženi. Kakva nesreća! — objasni brzo Magu.

Podigao je i poveo devojke, koje su se jedva držale na nogama. Pokrile su lice rukama i nisu smele da pogledaju u Jana Bibijana i Blatka.

— Magu, da bežimo, Magu, da bežimo brzo! — uzviknu Šagada...

Pojurila je velikim skokovima bežeći iz sve snage. Dagada je potrčala za njom. Magu, očajan, odjurio je za njima.

Jan Bibijan i Blatko ostali su sami. Oni se zгледаше ćuteći.

— Oslobodismo se... — reče Blatko.

— Da — reče mračno Jan Bibijan.

— A sad?...

Jan Bibijan pogleda u nebo, koje je već dobilo sasvim tamnoplavu boju, jer je sunce bilo zašlo i spuštala se noć.

ZEMLJA! ZEMLJA!

Tamo gore pomaljao se ogromni tamnoplavi Zemljin krug. Jan Bibijan je podigao ruku i pokazao.

— Sad tamo, Blatko!... Da se više ne zadržavamo!... Da kroz ovaj mračni bezdan potražimo put za otadžbinu!...

Blatko se uzbudi. Rumenilo mu obli lice, oči radosno zablistaše...

— Hajde, penji se! — reče Jan Bibijan.

Blatko je brzo skočio na stepenice, popeo se i nestao u telu »Munje«. Jan Bibijan se uputi za njim.

Ubrzo se veliko telo mašine trže i ona se lako odvoji od čvrstog Mesečevog tla, diže se i polete u visinu. Jan Bibijan je otvorio radio-aparat.

— Halo! halo! Ija, Ija!...

Nije dugo čekao. Javi se Ijin glas.

— Polazimo — reče Jan Bibijan.

— Čekamo vas nestrpljivo — odgovori radosno Ija. — Cela zemlja vas čeka! Žurite, žurite, žurite!

Jan Bibijan pusti najveću brzinu.

Najednom osetiše kako napuštaju tamni sloj vazduha koji je obavijao Mesec i tonu u etar, u pusti međuplanetarni prostor.

Leteli su strašnom brzinom i kao munja prolazili kroz svetle i mračne prostore, obuzeti jednom mišlju — Zemlja, Zemlja, Zemlja!

Stalno su posmatrali njen veličanstveni lik, koji se postepeno povećavao.

Nisu osećali ni umor, ni glad, ni hladnoću. Leteli su i srca su im bila uzbuđena pri pomisli da će uskoro videti divnu rodnu planetu i da će im noge stupiti na njenu zelenu površinu.

Najzad, posle dugog i munjevitog letenja, pred njima se ukaza Zemlja i »Munja« utónu u njenu atmosferu.

Grudi putnika ispuniše se rodnim zemaljskim vazduhom, koji kao životna struja prođe kroz celo telo i osveži ga. Oni odahnuše s olakšanjem.

— Stigosmo! — reče Blatko.

Obojica skidoše kape i stadoše da mašu i pozdravljaju svoju dragu, rodnu planetu...

SADRŽAJ

I DEO

JAN BIBIJAN

Strana

Portret — — — — — — — — — —	7
Susret sa đavolčićem — — — — — — — — — —	9
Prvi ispit — — — — — — — — — —	12
Brzo prijateljstvo, brzo neprijateljstvo — — — — — — — — — —	17
Strašna sednica — — — — — — — — — —	19
Očajni roditelji — — — — — — — — — —	23
Vranina priča — — — — — — — — — —	25
Da se osvetimo kačaru — — — — — — — — — —	28
Lovci zakopanog blaga — — — — — — — — — —	31
Jan Bibijan s glinenom glavom — — — — — — — — — —	34
Cigareta — — — — — — — — — —	39
U carstvu zla — — — — — — — — — —	42
Čudan san — — — — — — — — — —	45
Gde je dospeo Jan Bibijan — — — — — — — — — —	48
Neobična knjiga — — — — — — — — — —	51
Ka gornjem svetu — — — — — — — — — —	54
Mirilajlaj — — — — — — — — — —	58
Gvozdena šuma — — — — — — — — — —	61
Lju-Lju — — — — — — — — — —	66
Lju-Ljuova tajna — — — — — — — — — —	69

	Strana
Mirilajlajeve žene — — — — — — —	72
Moć pesme — — — — — — —	76
Umro je Mirilajlaj — — — — — — —	81
Opet na zemaljskom svetu — — — — — — —	84
Staro prijateljstvo — — — — — — —	88
Jan Bibijan nalazi svoju glavu — — — — — — —	92

II DEO.

JAN BIBIJAN NA MESECU

Jan Bibijan po povratku iz začaranog carstva	99
Kod majstora Franca — — — — — — —	102
Stari prijatelj — — — — — — —	106
Avion — — — — — — —	109
Neočekivan susret — — — — — — —	113
Zbogom, rodni grade — — — — — — —	117
Posle pet godina — — — — — — —	120
Mašina — — — — — — —	123
Pred odlazak — — — — — — —	125
Polazak — — — — — — —	129
Putovanje — — — — — — —	132
Vest s meseca — — — — — — —	134
Dolazak na Mesec — — — — — — —	138
Stanovnici Meseca — — — — — — —	140
Prvi čovečji korak na mesecu — — — — — — —	144
Jagaga — — — — — — —	147
Carski prijem — — — — — — —	150
Prva šetnja — — — — — — —	153
Šta je izazvao jedan pucanj — — — — — — —	157
Zemljini izaslanici — — — — — — —	160

	Strana
Jagaga nalazi izgubljene — — — — —	163
Uznemirena Ija — — — — —	166
Tri cara na Meseću objavljuju Jagagi rat —	171
Jan Bibijan pobjednik — — — — —	174
Mir — — — — —	178
Jagagine kćeri — — — — —	181
Nezgodan položaj — — — — —	184
Tuga za Zemljom — — — — —	186
Iz bede u bedu — — — — —	189
Nevidljiva strana Meseca — — — — —	192
Zemlja zove — — — — —	194
Svete životinje — — — — —	198
Čuvari svetih životinja — — — — —	203
Moć sujeverja — — — — —	205
Zemlja! Zemlja! — — — — —	207

1,50 to copy of copy. d. d. d.

